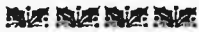

ΝΙΑΟΥΣΤΑ

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΟ
ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
ΣΥΛΛΟΓΟΥ
ΑΠΟΦΟΙΤΩΝ
ΝΑΟΥΣΗΣ

Οί Ναουσαῖοι
εὐεργέτες

1981
Ἔτος Ἀναπήρου

Τά
ἀρωματικά φυτά

Σεισμοί

Ναουσαῖικο σπίτι

Ἀπό τὴν ἔκθεση τοῦ Γ. Μπαδόλα

Φυλάξτε τὰ τεύχη τῆς «Νιάουστας»

Παλαιὰ τεύχη μπορείτε νὰ προμηθευθεῖτε ἀπὸ τὰ γραφεῖα τοῦ Συλλόγου

Ἡ «ΝΙΑΟΥΣΤΑ» στηρίζεται στὴν ἀγάπη καὶ τὸ
ένδιαφέρον τῶν συνδρομητῶν της.

Παρακαλοῦμε νὰ μεριμνήσετε γιὰ τὴν ἀνανέωση
τῆς συνδρομῆς τοῦ ἔτους 1981

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΠΟΛΕΩΣ ΤΗΣ ΝΑΟΥΣΗΣ

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ ΠΟΥ ΔΕΝ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΛΕΙΨΕΙ
ΑΠΟ ΚΑΝΕΝΑ ΝΑΟΥΣΑΙ-ΚΟ ΣΠΙΤΙ

ΜΠΟΡΕΙΤΕ ΝΑ ΤΟ ΠΡΟΜΗΘΕΥΤΕΙΤΕ ΑΠΟ ΤΑ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΑ

ΚΑΙ ΑΠΟ ΤΑ ΓΡΑΦΕΙΑ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΑΠΟΦΟΙΤΩΝ ΝΑΟΥΣΗΣ

Νέα διεύθυνση: Βασιλέως Κων/τίνου 40, κόθε Δευτέρα Τρίτη-Πέμπτη 6-9 ἀπόγευμα.

"Ν Ι Α Ο Υ Σ Τ Α"

ΕΚΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ
ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΑΠΟΦΟΙΤΩΝ ΝΑΟΥΣΗΣ

Έτος Ε' ΤΟΜΟΣ Β' Τεύχος 15ο — ΔΡΧ. 60

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ:

Όδ. Ντινόπουλος, Έλενη Μήτσαλα, Λευκή Σαμαρά
Χρ. Μουχάγιερ

ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ:

Πόπη Μουραφετλή
Βασ. Κωνσταντίνου 44

ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΣ ΒΕΡΟΙΑΣ:

Γιάννης Καρατσώλης Γεωπόνος ΔΕΗ, τηλ. 22-557

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ

Ναουσαϊκό σπίτι
από την έκθεση Γ. Μπαδόλα

ΦΩΤΟΣΥΝΘΕΣΗ: «Μακεδονικά Νέα»

Φιλίππου 18 τηλ. 23-920, Νάουσα

OFFSET: Σ. Παρόλας Νάουσα

Π ε ρ ι ε χ ό μ ε ν α

Ίστορικά - Λαογραφικά - Λογοτεχνικά

ΒΑΣΔΡΑΒΒΕΛΗ ΓΙΑΝΝΗ: Ίστορικά περί Ναούσης έξ
ανεκδότου χειρογράφου 48

ΠΑΠΟΥΛΙΔΗ ΚΩΝΣΤ.: Ο φιλικός Απόστολος Κλέντος 53

Άφιέρωμα

ΜΠΑΙΤΣΗ ΔΗΜ.: Οι Ναουσαϊοί ευεργέτες 50

Λαογραφικά - Κοινωνικά - Λογοτεχνία

ΞΗΡΟΥΡΗ ΓΙΑΝ.: Η έλξη των δύο φίλων 56

ΖΑΛΙΟΥ ΕΥΓΕΝΙΑ: Για μία καλύτερη κατανόη
της άναπηρίας 59

ΜΙΝΤΣΗ ΚΕΦΑΛΑ Μ.: Χωρίς τίτλο 62

ΔΗΜΗΤΡΗΣ: Ίστορία του ROCK 64

ΠΑΝΑΓΙΩΤΙΔΗ ΠΑΝ.: Σεισμοί 66

ΣΠΑΡΤΣΗ ΝΙΚ.: Τότε κι Τώρα (Τά φαγιά της Σαρακουστής) 68

Ίατρικά

ΓΟΥΣΟΠΟΥΛΟΥ Σ.: Οι προδιαθεσιακοί παράγοντες
της στεφανιαίας νόσου

Κτηνιατρικά - Γεωργικά - Δενδροκομικά

ΜΠΑΤΑΝΗ ΒΑΣ.: Έχينوκοκκίαση ή ύδατιδωση 74

ΣΚΟΥΜΠΡΗ ΒΥΡ.: Τά άρωματικά φυτά στην Έλλάδα 76

ΑΛΜΑΛΙΩΤΗ ΔΗΜ.: Υποκείμενα και ποικιλίες καρυδιάς 80

ΧΑΤΖΗΧΑΡΙΣΗ Γ.: Coll ένα ύποκείμενο κερασιάς
μικρού μεγέθους 82

ΣΑΖΑΚΛΙΔΗ ΗΛΙΑ.: Αποτελέσματα άραιώματος μήλων
μέ χημικά μέσα 83

Διάφορα

ΣΑΜΑΡΑ Σ.: Σπαζοκεφαλιές 86

Άγαπητέ φίλε,

Έπικοινωνοϋμε και πάλι μαζί σου. Στά χέρια σου βρίσκεται τό 15ον τεϋχος της «Νιάουστας» και όπως πάντα μέ πλούσια και ενδιαφέρουσα ύλη

Άγαπητέ φίλε,

Σήμερα παρουσιάζουμε τό 15ον τεϋχος μέ ιδιαίτερη συγκίνηση και χαρά και μέ κάποια άγωνία. Άναφέρουμε τούς λόγους. Είναι τό πρώτο τεϋχος της «Νιάουστας» που «γράφεται» μέ τήν νέα μέθοδο της «Φωτοσύνθεσης». Η «Νιάουστα» άκολουθεϊ από κοντά τά βήματα της Έπιστήμης. Η «Νιάουστα» στό τομέα της εμφάνισης και της παρουσιάσεως της ύλης άνανεώνεται και έκσυγχρονίζεται. Και κάτι άλλο πολύ σημαντικό. Η «Νιάουστα» άπ' έδω και πέρα θά «γράφεται» στην γενέτειρά της. Η «Νιάουστα» στην Νάουσα. Έτσι θά ύπάρχουν ευνοϊκώτερες προϋποθέσεις για τήν Έπιμέλεια της ύλης και τήν έγκαιρη κυκλοφορία του περιοδικού.

Άγαπητέ φίλε,

Θά εκτιμήσεις τήν προσπάθεια αυτή και θά αξιολογήσεις τό άποτέλεσμα μέ κάθε δυνατή επιείκεια.

Η συντονιστική επιτροπή του περιοδικού και οι συνεργάτες κάνουν τό πάν για νά παρουσιάσουν ένα περιοδικό αξιόλογο ως προς τήν μορφή και τό περιεχόμενο. Αυτό όμως δέν άρκει. Χρειαζόμαστε και τήν δική σου βοήθεια ύλική και ήθική.

Άγαπητέ φίλε,

Αυτά για σήμερα θά τά ποϋμε μετά τρεις μήνες. Ός τότε ευχόμαστε νά περάσετε ένα ευχάριστο και δροσερό καλοκαίρι.

Ό Ντιν

ΕΤΗΣΙΑ ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΙΔΙΩΤΩΝ	ΔΡΑΧ. 240
ΔΗΜΟΙ, ΚΟΙΝΟΤΗΤΕΣ, ΣΥΝΔΙΣΜΟΙ	» 500
ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ ΔΟΛΛΑΡΙΑ	12

Ίστορικά περί Ναούσης έξ άνεκδότη

χειρογράφου

συνέχεια

ἀπ' τό προηγούμενο τεύχος

Τότε ήρχισεν ὁ Ζαφειράκης νά διεγείρη πλαγίως τό κόμμα του νά ζητήσουν λογαριασμόν ἀπό τοὺς ἐναντίους του, οἵτινες εἶχαν τόν κοτσαπασισμόν, καί τότε δὴ τότε ἐκρέμασαν κάποιον Τσατσόρην εἰς τό Κίωσκι, ἐλεηλάτησαν τήν οἰκίαν του, πρὸς τό θεαθῆναι ἐδημοπράτησαν τήν περιουσίαν του δῆθεν ἀέναντι χρέους πρὸς τό δημόσιον φυλακίσεις, δολοφονίαι καί τόσα ἄλλα κακουργήματα συνέβησαν· οἱ ἐπισημότεροι ἐναντίον τοῦ Ζαφειράκη, τεχνηέντως κατέφυγαν εἰς τήν προστασίαν τοῦ τότε παντοδυναμοῦ Ἀλῆ Πασιά καί ἐζήτησαν φρουράν παρ' αὐτοῦ νά στείλῃ εἰς Νάουσαν. Ὁ μεγαλεπιβουλος Ἀλβανός, καθὼς ἄπειρα πάμπολλα ἰδιόκτητα χωρία ἐνομοποίησεν διά ραδιουργιών καί ψευδοπωλήσεων ἄνευ χρημάτων, τὰ ὁποῖα ἕως σήμερον ὀνομάζονται ἱμλιάκια, δηλ. ἔθνικα· διότι, ἀφοῦ ἐφονεύθη ὁ Ἀλῆ Πασιάς, τὰ ἐδήμευσεν ἡ κυβέρνησις (χωρὶς νά ἐξετάσῃ) ὡς νόμιμον ἰδιοκτησίαν τοῦ ἰδίου Ἀλῆ, τοῦ τυράννου τῆς Ἠπείρου (καί ποῖος ἠδύνατο εἰς ἐκείνην τήν ἐποχὴν νά ἀναφερθῆ καί νά κάμῃ αἰτήσεις καί παραστάσεις τοιαύτας; παραχρήμα ἐστέλλετο εἰς τήν ἀγχόνην ὅστις ἐτόλμα) ὁ μεγαλεπιβουλος, λέγω, Ἀλβανός ευχαριστηθεὶς εἰς τήν αἴτησιν τῶν Ναουσαίων ἐτοίμασεν νά στείλῃ φρουράν. Ἀλλ' ὁ Ζαφειράκης ἐννοήσας, συνεννοήθη μέ τοὺς μπεηδες τῆς Θεσσαλονίκης, οἱ ὅποιοι τοῦ ὑπόσχοντο ὅτι θά ἐνεργήσουν εἰς τήν πρωτεύουσαν τὸν ἔλεγον νά ἐδυναμωθῆ μέ ὀπλοφόρους καί νά

ἀντισταθῆ ἐνόπλιως εἰς τήν φρουράν τοῦ Ἀλῆ καί ἐκεῖνοι θά πάρουν ἀπὸ τήν ὑψηλὴν πύλην φερμάνι νά μὴν ἀνακατωθῆ ὁ Ἀλῆ Πασιάς εἰς τήν Νάουσαν. Ὁ Ζαφειράκης δὲν ἐδέχθη τήν φρουράν, ἐπολιορκήθη ἡ Νάουσσα ἀπὸ Ἀλβανούς· ἡ πολιορκία διήρκεσεν ὑπὲρ τοὺς 6 μῆνας· ἠναγκάσθη ὁ Ζαφειράκης νά ἐγκαταλείψῃ τήν πόλιν· μίαν νύχτα μέ 50 ἕως 60 ὀπλοφόρους διῆλθεν ἐν τῷ μέσῳ τῶν πολιορκητῶν καί ἐφθασεν εἰς Γιαντισά καί κατόπιν εἰς Θεσσαλονίκην. Οἱ δὲ Ἀλβανοὶ εἰσηλθόν

Τοῦ Γιάννη Βασδραβέλλη

εἰς Νάουσαν καί μέ τὸν πλεόν ἡμερον τρόπον ἐφέρθησαν ἕως ὅτου νά λάβουν ευχαριστήρια ἐγγραφα διὰ τὸν Ἀλῆ Πασιά, ὡς κατηγορητήρια διὰ τὸν Ζαφειράκην. Τοῦτο συνέβη περὶ τὰ 1803. Τότε ὁ μὲν Ζαφειράκης ἐξωρίσθη εἰς τό Ἄγιον Ὅρος, ὁ δὲ Ἀλῆ Πασιάς ἔβαλε φρουράν Ἀλβανῶν εἰς τήν Νάουσαν.

Συνέτεινεν ὄχι ὀλίγον ἡ ἀντιστασις τοῦ Ζαφειράκη διὰ νά μὴν ψευδοπωληθῆ ἡ Νάουσσα ὡς πολλά ἄλλα χωρία ὡς εἶπομεν ἐμπροσθεν· ὁ μὲν Ἀλῆς ἐντρέπετο νά μὴν κατηγορηθῆ διὰ τοιαύτην πράξιν, διότι προηγουμένως εἶχε γράψῃ εἰς τήν Κωνσταντινούπολιν ὅτι τὸν ζητοῦσαν οἱ Ναουσσαῖοι προστασίαν, διότι ἐνοχλοῦνται ἀπὸ τοιοῦτον καί τοιοῦτον κάποιον Ζαφειράκην, καί οὕτως ὠφέλησεν ἡ ἀντιστασις κατὰ τῆς

φρουρᾶς τοῦ Ἀλῆ Πασιά. Ἡ ἐξουρία τοῦ Ζαφειράκη περίπου 11 ἐνιαυτούς διήρκεσεν, καί μόλις ἔλαβε τήν ἀδειαν καί μετέβη εἰς τήν Κωνσταντινούπολιν, ὅπου μέ διάφορα μέσα ἐνεργοῦσεν νά βγάλλῃ φερμάνι καί νά λάβῃ ἓνα πολίτην Ὀθωμανόν διὰ διοικητὴν Ναούσης, καί οὕτω νά ἐπιστρέψῃ εἰς τήν πατρίδα ἐντίμως. Ἐπειδὴ ὁ Ἀλῆς ἤρχισε νά ἀπειθῆ εἰς τὰς ἀρχὰς τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐψυχράνθησαν κατ' αὐτοῦ οἱ προστάται του, τότε εὔρεν ὁ Ζαφειράκης τὸν κατάλληλον καιρόν ἐπῆρεν καί φερμάνι, καί βοεβόδαν Ὀθωμανόν, καί ἦλθεν εἰς Νάουσαν, ὅπου οἱ Ναουσσαῖοι τὸν ὑπεδέχθησαν μέ λαμπράς παρατάξεις· ἅμα ἐπάτησεν εἰς Νάουσαν, ἐζήτησε λογαριασμόν ἀπὸ τὸν Μάμαντην Δραγατάν, καί τὸν ἐβγαλεν χρεώστην εἰς νομίσματα τοῦ τότε καιροῦ περίπου 33000 γρόσια· μὴ δυνάμενος ὁ Μάμαντης νά τὰ πληρώσῃ δι' ἄλλης οδοῦ εὔρεθῆ ἐν Θεσσαλονίκῃ, ἐκρύβῃ εἰς τό Ἀγγικόν προξενεῖον, ὅπου εἶχεν πρωτοφύγει καί ὁ Ζαφειράκης διὰ νά μὴν ἐξορισθῆ. Οἱ δὲ ὀπαδοὶ καί κοινοὶ συνεργάται του ἔφυγαν, ἐνθεν καί ἐνθεν, ὁ Ἀντωνάκης, ἱατρός εἰς Γιαντισά, Τάσος Τσιώμη εἰς Κατερίνην καί ἄλλοι ἄλλοι. Ὁ δὲ Ζαφειράκης κύριος τῆς Ναούσης ἀνενόχλητος ἔμεινεν.

Μετ' ὀλίγον καιρόν μετὰ τήν προγραφὴν (φερμανλὶν τουρκιστὶ) τοῦ Ἀλῆ Πασιά καί μετὰ τὸν φόνον του, ἤρχισεν νά φαίνεται καί νά ἐβγαίνῃ εἰς φῶς ἡ Φιλικὴ Ἐταιρία τοῦ Ρήγα Φερραίου, καί εἰς τὰ

μέρη ταύτα ὁ δὲ Μανουλάκης Παπᾶ Σερραῖος βαθύπλουτος τῆς ἐποχῆς ἐκείνης μεμνημένος ἐξ ἀρχῆς εἰς τὴν Ἑταιρίαν ἐπανεστάτησε καὶ ἐτοποθετήθη εἰς Κασσάνδραν καὶ Ἅγιο Ὅρος. Ἐπολέμησεν γενναίως ὑπὲρ τοὺς 7 μῆνας μετὰ τὸν Λουμπούτ Πασιᾶ τῆς Θεσσαλονίκης καὶ ἐντίμως ὑποχώρησεν μετὰ τὰ ὄπλα εἰς τὰς χεῖρας, μετὰ τοὺς ὁπαδοὺς του ὅλους μετέβη εἰς τὸν ἱερόν ἀγῶνα τῆς Ἑλλάδος. Μετ' ὀλίγον ἐπανεστάτησαν οἱ καπετανεῖοι τοῦ Ὀλύμπου, πρὸς αὐτοὺς ἐστρεψε τὰ ὄπλα ὁ Λουμπούτ πασιᾶς, μετ' ὀλίγον καὶ αὐτοὶ ὑπεχώρησαν, καὶ μετέβησαν εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἡ δὲ Νάουσσα ἐδοκίμασε τὴν τύχην τῆς τὸ 1822, τὴν μεγάλην τεσσαρακοστήν, ἐπανεστάτησεν ὁ Ζαφειράκης, οἱ δύο ὀπλαρχηγοί, Καρατάσιος καὶ Γάτζος οἵτινες ἕως τέλους ὡς ἀδελφοὶ ἐζήσαν καὶ ἅμα ἐτελείωσεν καὶ ὁ ἀγὼν τῆς Ἑλλάδος, ἀπὸ φυσικὸν θάνατον ἀμφοτέρω ἀπεβίωσαν, ὁ εἰς εἰς τὴν Κόρινθον, ὁ ἐτε-

ρος εἰς Ἄταλάντην.

Περίεργον ἐνῶ ἐκ νεαρᾶς τῶν ἡλικίας μετὰ τὰ ὄπλα εἰς τὰς χεῖρας εἰς διαφόρους μάχας καὶ ἐφόδους διέπρεψαν, καθὼς εἰς τὴν μάχην τῆς Πέτας ὅπου ἐφονεύθη ὁ ἀδελφὸς τοῦ καπετάν Γκάτσου, καπετάν Πέτρος, καὶ τόσοι ἄλλοι συγγενεῖς τῶν ἐκλεκτοῦ στρατιῶται, ὡσαύτως ὁ Καρατάσιος εἰς τὸ Νεόκαστρον, εἰς τὸν Σχοινόλακα μετὰ πολυαριθμοῦ στρατοῦ τοῦ Αἰγυπτίου Ἰμπραϊμῆ, ἀπὸ τὰς 2 ὥρας τὸ πρῶτ' τουρκιστὶ ἕως εἰς τὰς 10 ὥρας ὀκτῶ ἐπολέμησεν ἔχων 180 στρατιῶτας Μακεδόνας ἐκλεκτοὺς ὅπου ὁ καθεὶς ἐδειξεν δι' ἀξιωματικὸν ὅλοι συγκενολόγους μετὰ τὸν Γεροκαρτάσιον, εἰς τὴν μάχην ταύτην ἐφώναξε ὁ Καρατάσιος «εἰς τοὺς κόκκινους παιδιά εἰς τοὺς κόκκινους τουφεκάτε» δηλ. εἰς τοὺς ἀξιωματικούς αἰγυπτίους οἵτινες ἐφόρου κόκκινους γιακάδες λεγομένας, καὶ οὕτω τὴν δεκάτην ὥραν ἤρχισεν ὁ καιρὸς νὰ ψιχαλιζῆ, ἐσουννέφιασεν, ἐπαυ-

σαν οἱ ἄραβες νὰ ἐβγάξουν στρατεύματα, ἐκάθησαν νὰ φάγουν ψωμί, ἤυρεν τὸν καιρὸν ὁ Γεροκαρτάσιος ἐκδυσεν ὅλους τοὺς φονευμένους ἄραβας καὶ ἐφόρτωσεν 45 μουλάρια ὄπλα καὶ ἐνδύματα, καὶ ἡσυχῶς, ἡσυχῶς ἐτραβήχθη εἰς τὸ Ἄργος, μετέβη ὡς ἀπὸ πανήγυριν ἐπιστρέφων χωρὶς νὰ ματωθῆ οὐδεὶς τῶν Μακεδόνων, διότι ἦτο κάλλιστα ὀχυρωμένοι, τότε ἡ προσωρινὴ διοίκησις διὰ νὰ συχαρῆ τὸν Καρατάσιον καὶ νὰ τὸν προσκαλέσῃ εἰς Ναύπλιον, ἐνῶ δὲν ἦτο συγχωρημένον τότε, ὀπλαρχηγὸς νὰ ἐμβῆ εἰς Ναύπλιον ἀνευ ἀδείας τῆς διοικήσεως, ὁ ἀφελῆς καὶ ἀθῶος Καρατάσιος τοὺς εὐχαρίστησεν λακωνικῶς, σπαρτιατικᾶ: «δὲν ἔχω δουλειὰ εἰς τ' ἀνάπλι, ἐκεῖνοι ἄς κυττάζουν τὴν πολιτικὴ δουλειὰ τους, ἡμεῖς τὴν ἰδικὴ μας στρατιωτικὴ, ἐτσι νὰ τοὺς χαιρετῶας' ἀκούς;!!»

συνέχεια στό ἐπόμενο τεύχος

Ο ΑΤΟΜΙΚΙΣΜΟΣ

Ὁ ἀτομικισμός γέννησε τὴν ἀγωνία τοῦ θανάτου. Κι αὐτὴ ἀκριβῶς ἡ ἐφήμερη καὶ «ἐπαρχιακὴ» ἀρρώστια πού λέγεται δυτικὸς ἀτομικισμὸς μᾶς κάνει νὰ κηρύσσουμε τὸν θάνατο ἀδιανόητο, ἐξοργιστικὸ καὶ παράλογο. Ἡ ἔμμομη ἰδέα τοῦ ἐαυτοῦ μας μᾶς ὁδήγησε στὴν ἔμμομη ἰδέα τοῦ θανάτου.

Καμμιά ἄλλη ἐποχὴ, κανένας ἄλλος πολιτισμὸς, δὲν εἶδε τὸν ἄνθρωπο σάν ἄτομο ξεμοναχιασμένο μέσα στό κενό (ἀκόμα καὶ τὸ ἄτομο οἱ φυσικοὶ δὲν τὸ βλέπουν πιά μ' αὐτὸ τὸν τρόπο!) - σάν ὁ ἄλλος ἄνθρωπος νὰ εἶναι ἀπλῶς ἔξω ἀπὸ μένα, καὶ ν' ἀποτελεῖ ὄριο τῆς ὑπαρξῆς μου. Ἐνῶ εἶναι ἡ πρώτη καὶ ἀδιάκοπη προϋπόθεσις τῆς ὑπαρξῆς μου.

Προσδιορίζομαι ἀπόλυτα σάν ἄνθρωπος (καὶ ὄχι σάν ἄτομο - αὐτὴ ἡ ἀφαίρεσις ἔχει δημιουργηθεῖ ἀπὸ τὴν παρακμὴ τῆς δύσης) μόνο μέσα στη σχέση μου μετὰ τὸν ἄλλο ἄνθρωπο, μετὰ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους, μέσα στό σύνολο τῆς ἱστορίας τους καὶ τοῦ πολιτισμοῦ τους. Προσδιορίζομαι μετὰ τὴ μεσολάβησι κάθε ἀνθρώπου, στὴν ἰδρυτικὴ πράξι τῆς εἰδικᾶ ἀνθρώπινης ζωῆς: τὴν πράξι ἀγάπης. Ἔτσι ἀντικρύζω, στὸν ἄλλο, ὅλες τίς ρίζες τῆς ὑπαρξῆς μου καὶ ὅλες τίς δυνατότητές μου γιὰ ἀνάπτυξη.

Ἐδῶ καὶ τρία ἑκατομμύρια χρόνια δὲν εἶμαστε παρά ἕνας ἄνθρωπος.

Ρ. Γκαρωντού

«Ὁ ἀνθρώπινος λόγος»

συνέχεια
ἀπ' τὸ προηγούμενο τεύχος

6. Τὸ Ρολόγι

Ἀπέναντι ἀπ' τὸ Δημαρχεῖο στὸ κέντρο τῆς Πλατείας βρίσκεται χτισμένο τὸ ρολοὶ τῆς Πόλης μας. Πάνω ἀπ' τὴ μικρὴ πορτοῦλα του βρίσκεται μιὰ πλάκα γραμμένη στὴν Τουρκικὴ, ἡ ὁποία μετὰ τὴν ἀναχώρηση τῶν Τούρκων ἔχει ἀσβεστωθεῖ. Ὑπάρχει σήμερα στὴν Ἑλληνικὴ, ἡ ἐξῆς ἐπιγραφή.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ ΚΥΡΓΣΗ
ΑΝΗΓΕΙΡΕΝ 1895

Πρέπει νὰ σημειωθεῖ ὅτι τὸν καιρὸ πού κτίστηκε τὸ ρολόγι, τὰ σπίτια τῆς Νάουσας δὲν εἶχαν ρολόγια καὶ αὐτὸ τοὺς διευκόλυνε γιὰ τὶς δουλειές τους στὴ φάμπρικα ἢ ὅπουδήποτε ἄλλου ἐργαζόταν. Σήμερα ἀπλὰ μὲ τοὺς χαρακτηριστικούς χτύπους του μᾶς θυμίζει τὴν παρουσία του.

Τοῦ Τάκη Μπαΐτση

7. Τὸ Νοσοκομεῖο

Τὸ Γενικὸ Νοσοκομεῖο Ναούσης χτίστηκε τὸ 1938 καὶ εἶναι δωρεὰ τῶν ἀδελφῶν Χρ. Λαναρᾶ καὶ τοῦ Φωκίωνος Πεχλιβάνου. Τὸ οἰκόπεδο δίπλα στὸ Κιόσκι, εἶναι δωρεὰ τοῦ Δήμου Ναούσης, τῆς Ἀφροδίτης Λαναρᾶ, τῆς Μαρίας Πιπιλῆ καὶ τοῦ Δημάρχου Τζῶν Περδικάρη. Ὅλο τὸ συγκρότημα παραχωρήθηκε ἀπὸ τοὺς ἰδρυτὲς στὸ Ἑλληνικὸ Δημόσιο.

Στὴν ἀρχή, τὸ Νοσοκομεῖο χρησιμοποιήθηκε, ὡς στρατιωτικὸ, λόγω τοῦ πολέμου. Τὸ κτίριο καταλαμβάνει μιὰ ἐπιφάνεια 1550 μ. καὶ ἔχει τρεῖς ὀρόφους.

α) *Στὸ ἡμιὑπόγειο* εἶναι τὰ μαγειρεία, πλυντήρια, μηχανολογικὲς ἐγκαταστάσεις καὶ ἄλλοι βοηθητικοὶ χώροι.

β) *Στὸ ἰσόγειο* εἶναι τὰ γραφεῖα, τὸ Μικροβιολογικὸ τμήμα, τὸ ἄκτινολογικὸ τμήμα, ὁ Σταθμὸς αἰμοδοσίας, τὰ ἐξωτερικὰ ἰατρεία, τὸ παθολογικὸ τμήμα, ἡ οφθαλμολογικὴ κλινικὴ, ἡ ὠτολαριγγολογικὴ κλινικὴ καὶ ἡ Παιδιατρικὴ κλινικὴ.

Τὸ ρολοὶ

Τὸ νοσοκομεῖο

Δεξιά από την πόρτα είναι άλλη μία επιγραφή
μέ τὰ ἐξῆς:

ΤΗ ΦΙΛΟΠΡΩΪ ΚΑΙ ΕΠΙΜΟΝῶ ΕΝΕΡΓΕΙΑ ΤῶΝ ΕΠΙΤΡΟΠῶΝ
ΧΡΗΣΤΟΥ ΛΘ. ΚΑΡΥΔΑ ΙΩΑΝΝΟΥ ΖΑΦ. ΜΗΓΣΙΑΛΛΑ
ΣΤΑΥΡΟΥ ΙΩ. ΒΟΥΓΙΑΤΖΗ ΚΑΙ ΣΤΑΥΡΟΥ Γ. ΝΟΙΔΟΥ
ΣΥΝΔΡΟΜΟΝΤῶΝ ΔΕ ΠΟΛΛῶΝ ΝΑΟΥΣΑΒῶΝ ΑΝΗΤΕΡῶΝ Ο
ΙΕΡΟΣ ΝΑΟΣ ΟΥΓΟΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΥ
ΕΝ ΕΤΕΙ ΣΩΓΗΡΙΩ 1914

Πρέπει νὰ σημειωθεῖ ὅτι ὁ Ναός εὐρίσκεται ἀ-
κριβῶς πάνω ἀπὸ τὴν κατεστραμένη Ἐκκλησιά
καὶ ἴσως Ἄρχαῖο Ναό.

Ἀπέναντι δὲ ἀκριβῶς στό καμπαναριό εἶναι
γραμμένη ἡ ἐξῆς ἐπιγραφή.

ΔΩΡΗΤΑΙ
ΑΔΕΛΦΟΙ Χ. ΚΑΡΥΔΑ
ΕΝ ΝΑΟΥΣῆ
ΤΗΝ 25 ΜΑΙΟΥ 1938.

Τὸ ξωκκλήσι Ἁγίου Νικολάου

Σήμερα μετὴν ἐπιβλεψῆ του ἐπιτρόπου του
Δημ. Φουνταλῆ εἶναι ἓνα πεντακάθαρο Ἐκκλησιά-
κι μετὸν Ξενῶνα του πού τὸ ἐπισκέπτονται χιλιά-
δες προσκυνητές.

«Δέν εἶναι ἀρκετό νά ὑποτά-
ξουμε τίς φυσικές δυνάμεις. Πρέ-
πει νά τίς θέσουμε στήν ὑπηρεσία
τοῦ ἀνθρώπου, γιά νά ἐλαττώσου-
με τό μόχθο του, νά παρατείνουμε
τὴν ὑπαρξή του, νά βελτιώσουμε
τό βιοτικό του ἐπίπεδο.

Ἄν ἡ ἐπιστημονική πρόοδος
δέν ἐκπληρώνει αὐτό τὸν προορι-
σμό, ἡ εὐθύνη βαρύνει τοὺς ἀνθρώ-
πους πού μᾶς διοικοῦν καὶ τό οἰκο-
νομικό σύστημα πού ἰσχύει, καὶ ὁ-
χι τὴν ἐπιστήμη.

Ἄν ἡ πρώτη ἐμφάνιση τῆς μη-
χανῆς προκάλεσε τὴν ἐχθρότητα
τοῦ ἐργάτη, τό λάθος ἀνήκει σ' ἐ-
κείνους πού δέν μπόρεσαν νά προΐ-
δουν τίς συνέπειες, πού θά εἶχε ἡ
τεχνική αὐτὴ πρόοδος καὶ νά πά-
ρουν ἔγκαιρα τὰ κατάλληλα μέτρα.
Σκοπὸς τῆς μηχανῆς δέν ἦταν νά
καταπιέσει τό ἄτομο, ἀλλά νά τό ἐ-
λευθερώσει ἀπὸ τὴν πολύμοχθη
δουλειά.»

Ἄγγ. Θ. Ἀγγελόπουλος

— Ἡ μεγαλύτερη ἀδιακρισία εἶναι
νά ζητῆς κάτι πού δέν μποροῦν νά
σοῦ ἀρνηθοῦν

Ἀγάθων

— Ὁ χρόνος ἐπανορθώνει πολλά
ἀλλά ἡ αἰωνιότης τὰ πάντα

Μπαλζάκ

— Ἡ ἀγαθότης τῆς νεότητος εἶναι
κάτι τό ἀγγελικό. Ἡ ἀγαθότης τοῦ
γῆρατος εἶναι κάτι τό θεϊκό

Σωκράτης

— Κι ἂν δέν ὑπῆρχε Θεός, θά ἔ-
πρεπε νά τὸν ἐπινοήσωμεν

Βάκων

— Ἡ γυναικεία ἀβρότης μοιάζει μετὴν
τρεχούμενο νερό πού λειαίνει καὶ
τίς πιό τραχιεῖς πέτρες

Οὐγκώ

«Διάλογος εἶναι, κατὰ τὴν δι-
κή μου γνώμη, νά παραδεχτεῖς ὅτι
ἡ ἀλήθεια εἶναι πολλαπλή. Ὅτι εἶ-
ναι ἀνέφικτη ἡ πλήρης ἀλήθεια.
Καὶ πρέπει νά φωτισθεῖ ἀπὸ πολ-
λές πλευρές γιά νά τὴν συλλάβει
κανεὶς. Ἐπομένως ἔχει ἀνάγκη ἀ-
πὸ τὸν ἐλεγχὸ τοῦ ἄλλου ἀπὸ τὴν
δοκιμασία τοῦ ἄλλου καὶ τὸν
χρειάζεται (τὸν ἄλλο) ἡ ἀλήθεια.
Ὅταν λές ὅτι κατέχεις ἐσὺ τὴν ἀ-
λήθεια μόνος σου καὶ δέν χρειάζε-
σαι τὸν ἄλλο, εἶσαι δογματικός,
δέν εἶσαι κριτικός νοῦς. Καὶ δεῦτε-
ρο, πρέπει νά παραδεχτεῖ κανεὶς ὅ-
τι γιά νά πλησιάσει τὸν ἄλλον, ἔ-
νας μόνο τρόπος ὑπάρχει: νά τὸν
πεισίσει. Τοῦ διαλόγου μέθοδος εἶναι
μόνο ἡ πειθὴ. Εἶπα καὶ πιστεύω
στὸν ἀληθινὸν διάλογον.

Στὸν διάλογον δέν πᾶμε νά σώ-
σουμε τίς ἰδέες μας. Πᾶμε νά σώ-
σουμε τὴν ἀλήθεια.»

Ε. Παπανοῦτσος

Ο ΦΙΛΙΚΟΣ ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΛΕΝΤΟΣ

Γιά τό Φιλικό Ἀπόστολο Κλέντο, πού ἐξῆσε στήν Πετρούπολη, εἶχαμε ἐλάχιστα μέχρι τώρα βιογραφικά στοιχεῖα. Στό **Κρυπτογραφικό Λεξικό τῶν Φιλικῶν** τοῦ Ἀθανασίου Ξοδῖλου ἀναφέρεται μέ τό ψευδώνυμο Ἀδιάφορος καί στήν ἐξιστόρηση τῆς πρώτης πενητηκονταετηρίδος τῆς Ἑλληγεμπορικῆς Σχολῆς τῆς Ὀδησοῦ δημοσιεύθηκε ἐπιστολή του καί στάλθηκε ἀπό τήν Πετρούπολη, στίς 20 Μαρτίου 1819, στούς Ἐφόρους τῆς Σχολῆς. Ἀξίζει νά ἀναφέρουμε ἐδῶ περιληπτικά τό περιεχόμενο τῆς ἐπιστολῆς, γιατί παρουσιάζει ἐνδιαφέρουσα πτυχῆ τῶν σκέψεων τοῦ ἀποστολέα: Ὁ Ἀπόστολος Κλέντος ἐμαθε στήν Πετρούπολη ὅτι θά ἰδρυθεῖ τυπογραφεῖο, τό ὁποῖο θά λειτουργεῖ στήν Ἑλληγεμπορικῆ Σχολῆ καί κρίνει ὑποχρεωμένο τόν ἑαυτό του νά γράψει τή γνώμη του, στούς Ἐφόρους τῆς Σχολῆς, «...ἀπόντος τοῦ ἐκλαμπροτάτου Κόμητος Καποδιστρίου καί Κυρίου Στούρτζα». Τό μεγάλο πρόβλημα γιά τόν Ἀπόστολο Κλέντο εἶναι ἡ ἐκλογή μεταφραστῶν στούς ὁποίους θά ἀνατεθεῖ ἡ μετάφραση τῶν ξένων βιβλίων στήν ἑλληνική γλώσσα, γιά τή μόρφωση τῶν μαθητῶν. Ἐξάλλου παρέφρασε καί ὁ ἴδιος κάποιο βιβλίο (ἀλλά δέν ἀναφέρει ποῖό), «διά τά παιδιά τῶν Ἑλλήνων». Οἱ μεταφραστῆς πρέπει νά εἶναι σοφοί, «πολυῖστορες» καί προπαντῶς εὐσεβεῖς, ὥστε νά μὴν μεταφράζουν κείμενα πού δέν θά γινόταν δεκτά καί ἀπό τήν Ἐκκλησία. Τέτοιοι σοφοί εἶναι «...ὁ δαιμόνιος Κοραῆς, πρεσβύτερος καί οἰκονόμος Κωνσταντῖνος,

Βάμβας, Βαρδαλάχος καί ἄλλοι πλείστοι». Παρακάτω ὁ ἀποστολέας καταφέρεται ἐναντίον ὀρισμένων ὁμογενῶν στή Ρωσία «μεταξὺ τῶν πεπαιδευμένων», τοὺς ὁποίους, ἐπειδὴ δέχονται τήν κριτική, ἀποκαλεῖ ὁμοίους τοῦ Χάμ καί τοῦ «αἰσχρολόγου Ἀριστοφάνους». Τέλος, συμβουλεύει τοὺς Ἐφόρους τῆς Σχολῆς νά ἀπευθυνθοῦν στόν Ἀλέξανδρο Στούρτζα, πού εἶναι μέλος Ἐπιτροπῆς τοῦ Ὑπουργεῖου Παιδείας, καί νά ζητήσουν νά ἐνεργήσῃ ὥστε νά ἀναλάβῃ τό τυπογραφεῖο τῆς Σχολῆς ὁ γιατρός Ἡπίτης καί στή θέση τοῦ διορθωτῆ προτίνει τόν Ἰωάννη Μπαῖλα ἀπό τή Μόσχα.

Τοῦ Κωνσταντῖνου

Κ. Παπουλίδη

*Ἐπιστημονικοῦ συνεργάτη
τοῦ ΙΜΧΑ*

Αὐτά γνωρίζαμε μέχρι τώρα γιά τόν Ἀπόστολο Κλέντο.

Τόν Νοέμβριο τοῦ 1976 βρήκαμε στό Τμήμα χειρογράφων τοῦ Ἰνστιτούτου Ρωσικῆς Φιλολογίας καί Λογοτεχνίας τοῦ Λένινγκραντ, στό Ἀρχεῖο Στούρτζα, τρεῖς Φακέλους μέ ἀλληλογραφία τοῦ Ἀπόστολου Κλέντου. Ἀπό ἐκεῖ ἀντλοῦμε νέα στοιχεῖα γιά τό πρόσωπό του. Ὁ πρῶτος Φάκελος περιέχει 42 «Γράμματα καί λογαριασμούς» τοῦ Ἀπόστολου Κλέντου στήν Οἰκογένεια Στούρτζα, ἀπό τό 1818 ὡς τό 1821. Ὁ δεῦτερος Φάκελος περιέχει 5 γράμματα

τοῦ Ἀποστόλου Κλέντου στόν Ντιακέβιτς, ἀπό τό 1814 ὡς τό 1815. Ὁ τρίτος Φάκελος περιέχει γράμμα καί λογαριασμούς τοῦ Ἀπόστολου Κλέντου στό Σεβέριν, ἀπό τό 1820. Οἱ φωτογραφίες τῶν ἐγγράφων βρίσκονται στό Ἀρχεῖο τοῦ Ἰδρύματος Μελετῶν Χερσονήσου τοῦ Αἴμου.

Ὁ Ἀπόστολος Κλέντος δέ γνωρίζουμε πού καί πότε γεννήθηκε. Δέ γνωρίζουμε τά ὀνόματα τῶν γονέων του. Ἀπό ἐπιστολή του στή μητέρα τοῦ Ἀλεξάνδρου Στούρτζα μαθαίνουμε ὅτι τό 1820 ἦταν πεθαμένος ὁ πατέρας του, πού εἶχε καί ἓναν ἀδελφό τό Δημήτριο Κλέντο. Ἀπό τό ἴδιο γράμμα μαθαίνουμε ὅτι ἡ χήρα μητέρα του ζοῦσε τό 1820, κρατοῦσε καλά τό σπιτικό της καί ἦταν «περικυκλωμένη ὑπό πολλῶν ἀνηλικῶν υἱῶν καί θυγατέρων». Τέλος, ἀπό τό ἴδιο γράμμα μαθαίνουμε ὅτι τά ἀδέρφια του, οἱ ἀδελφές του καί οἱ γαμπροὶ του ἦταν «ὑποτεταγμένοι» στή μητέρα τους. Ἐδῶ θά πρέπει νά σημειώσουμε ὅτι στά Γενικά Ἀρχεῖα τοῦ Κράτους ἀναφέρεται τό 1823 καί 1824 ὁ «Ἐπιτροπος» Γεώργιος Κλέντος στήν Πελοπόννησο, ἀλλά δέν ξέρουμε τή συγγένεια ἐχει μέ τόν Ἀπόστολο Κλέντο.

Ὁ Ἀπόστολος Κλέντος δέ γνωρίζουμε πού σπούδασε. Ἀπό τίς ἐπιστολές του φαίνεται ὅτι εἶχε καλή ἐγκυκλοπαιδική μορφωση, ἀρτια γνώση στά θρησκευτικά θέματα, ἱκανότητα στή λογιστική καί καλλιγραφία. Τό χρονικό διάστημα ἀπό τό 1814 ὡς τό 1821 ζοῦσε στήν Πετρούπολη. Ἦταν παντρεμένος καί εἶχε δυό θυγατέρες.

ἀνθόνερον διά τόν Ἀλέκον (= Ἀλέξανδρος Στούρτζα) καί πικρόνερον διά τήν κομήτιδα (= Ρωξάνδρα Στούρτζα, σύζυγο τοῦ κόμη Ἐντλινγκ). Ὁ Ἀπόστολος Κλέντος εἰσέπραττε ἀκόμη καί τά νοίκια ἀπό τά κτήματα πού ἀνήκαν στούς Στούρτζα. Τό 1818 π.χ. ἐπισήμανε ἀνωμαλίες στήν ἀπόδοση λογαριασμών ἀπό τούς διοικητές τῶν κτημάτων. Ἐνας ἀπό τούς διοικητές ἦταν ὁ Διακίβιτς. Ἀσφαλῶς θά πρόκειται γιά τό 1814-1815.

Ὁ Ἀπόστολος Κλέντος ὑπέρησε 12 χρόνια σάν μεταφραστής στό Κολλέγιο καί τό 1820 ἔπερνε μόνο 600 ρούβλια τόν μήνα ἀποζημίωση, ἐνώ ἄλλοι τήν ἴδια χρονιά ἔπερναν, ὅπως γράφει, περισσότερα. Ἀργότερα, καί μέ τή μεσολάβηση τοῦ Σιβέριν, πήρε κρατική ἀποζημίωση ἀπό 2.500 ρούβλια. Τήν ἀποζημίωση τήν χαρακτηρίζει ἔλεος μοναρχικόν καί ἔλεος βασιλικόν.

Φαίνεται ὅμως ὅτι, παρόλη τήν ἐμπιστοσύνη πού τοῦ εἶχαν οἱ Στούρτζα στήν διαχείριση τῆς περιουσίας τους, ἄκουσαν καί ὀρισμένους, οἱ ὁποῖοι (δίκαια ἢ ἀδίκαια δέ γνωρίζουμε) ἔσπευσαν νά κατηγορήσουν τόν Ἀπόστολο Κλέντο. Τί πληροφορίες καί τί κατηγορίες ὅμως ἄκουσαν οἱ Στούρτζα γιά τόν Ἀπόστολο Κλέντο δέ γνωρί-

ζουμε. Ἐκεῖνος πάλι μέ τή σειρά του δέν ἀναφέρει τίς κατηγορίες, ἀλλά ἀπολογεῖται καί μάλιστα μέ ὀργισμένο ὕφος. Τό 1820 γράφει στήν μητέρα τοῦ Ἀλέξανδρου Στούρτζα: ἠδυνήθητε ἵνα συλλάβητε τοιαύτην ἔνοιαν... Τό 1821 γράφει πάλι στήν ἴδια: Πρός τόν κύριον Σύντεκνόν μου δέν γράφω σήμερον, παρακαλῶ δέ, δι' ὑμῶν, ἵνα μοι ἐξηγήση (ἐάν θελήσῃ) τό: Ζήλος λήψεται λαόν ἀπαιδευτον, καί νῦν πῦρ τοῦς ὑπεναντίους ἔδεται.

Ἄφησαμε στό τέλος τίς πληροφορίες μας γιά τόν Ἀπόστολο Κλέντο σχετικά μέ τή συμμετοχή του στόν Ἀγῶνα τοῦ 1821. Οἱ πληροφορίες μας εἶναι πολύ φτωχές. Μήπως δέν εἶχε ἐνεργό συμμετοχή καί τόν ὀνόμασαν «Ἀδιάφορο»; Δέ γνωρίζουμε τί προσέφερε στόν Ἀγῶνα τοῦ 1821 καί διότι οἱ τρεῖς Φάκελοι τοῦς ὁποῖους ἐξετάσαμε περιορίζονται στίς οικονομικές σχέσεις τοῦ Ἀπόστολου Κλέντου μέ μιᾶ ἑλληνική οἰκογένεια τῆς διασποράς καί μέ δύο Ρώσους. Τό 1819 σέ ἐπιστολή του στόν Ἀλέξανδρο Στούρτζα τόν ἀποκαλεῖ: Φίλιπτε Ἐταῖρε. Τήν 1 Ἰουνίου 1821, ὅταν φούντωσε τό κίνημα τοῦ ξεσηκωμοῦ στήν Ἑλλάδα, ὁ Ἀπόστολος Κλέντος γρά-

φει στούς Στούρτζα με μεγάλη προσοχή, γιὰτί ὁ φόβος τῆς Ἱερᾶς Συμμαχίας δέν ἐπέτρεπε τυμπανοκρουσίες: Περί ὧν μοι γράφετε (περί ἰδεῶν καί λοιπῶν ἀποκρίνομαι ἐν συντόμῳ ταῦτα: Ἐπίστευσεν Ἀβραάμ τῷ Θεῷ καί ἐλογίσθη αὐτῷ εἰς δικαιοσύνην' πιστεύσωμεν οὖν καί ἡμεῖς καί δικαιοθησόμεθα ὡς Πατέρα ἔχοντες Πανοικτήμονα καί Πανάγαθον... Καί παρακάτω: ... ὅτι δεόμεθα καί ἱκετεύομεν Κύριον τόν ΘΕΟΝ ἡμῶν μετά πάντων τῶν περὶ ἐμέ πρό ἱκανῶν ἐτῶν ὑπέρ παντός τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, ἐξαιρέτως ὁμως ὑπέρ τῶν Ὀρθοδόξων καί εἴθε ὑπακούσει καί ἡμῶν δεομένων, κατὰ τό μέγα αὐτοῦ ἔλεος... Καί τελειώνει μέ αισιοδοξία: ... Βλέπω ὁμως ὀφθαλμοφανῶς καί πιστεύω ἀδιστακτικῶς ὅτι ἤδη ἐπάκουσε τῶν ἀληθινῶν τέκνων αὐτοῦ, δεομένων καί εὐλόγησεν αὐτά ἐξ ὕψους θρόνου ἁγίας δόξης αὐτοῦ. Τέλος, ἡ τελευταία χρονολογικῶς πληροφορία πού ἔχουμε γιά τόν Ἀπόστολο Κλέντο στό θέμα αὐτό εἶναι ἀπό τίς 16 Σεπτεμβρίου 1921, ὅταν ἔγραφε στόν Ἀλεξ. Στούρτζα: ... Εἰς Πατρίδα ἤδη ἐπέμφθησαν 50. σώματα τοῦ λόγου' τά ἐκεῖ ἀγνωῶ, ὅποια ἐστί' γένοιτο τό θέλημα τοῦ Πατρός ἡμῶν τοῦ ἐν τοῖς οὐρανοῖς...

Αὐτά γνωρίζουμε μέχρι τώρα γιά τό Φιλικό Ἀπόστολο Κλέντο.

Ἡ Νάουσα πρὶν 50 χρόνια

«Ἀπό τήν ἐφημερίδα "Πρόδος Ναούσης" τοῦ 1929»

Οἱ νέοι ἐνοικιασταί τοῦ Κιοσκιοῦ μᾶς ὑπόσχονται, ὅτι πολλά πράγματα θά ... κάνουν εἰς αὐτό. Ἐν πρώτοις θά ἐγκαταστήσουν Μεγάφωννον (νά τ' ἀκούσεις καί νά μὴν τό πιστεύσεις) τό ὁποῖον θά ἀκούγεται καί εἰς τό παλαιόν κίσκι.

Ἐκ δευτέρου, θά κατασκευάσουν μέρος κατάλληλον, ὅπου οὐ παραθερίζοντες καί μὴ θά δίνονται νά χορεύουν ἐν συνοδείᾳ ἐκλεκτῆς μουσικῆς. Ἐκ τρίτου ... καί ἄλλα πράγματα διά τὰ ὅποια δέν ... ἐσκέ-

φθησαν ἀκόμη, μεταξύ τῶν ὁποίων εἶναι καί ἡ ἐκλογή καταλλήλου μέρους ἐνθα ὁ ὑποφαινόμενος θά μεταβαίνει διά τήν εἰς «τζάμπα» πλήρωσιν ... τῆς κοιλίας του.

Ἦλθε ἡ ἐποχὴ τῶν μαύρων καθ' ἣν οἱ μουρατζῆδες δίνουν καί παίρνουν. Μέ τὰς ὀμαδικὰς ὡς ἐπὶ τό πλεῖστον ἐπιδρομὰς εἰς τὰς ξένας καί ἰδιοκτητίας μουρεοφυτείας.

Ἡ ἔλξη τῶν δύο φύλων

(ΜΕΣΑ ΚΑΙ ΨΥΧΟΚΟΙΝΟΤΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ)

B'

Ἡ μόδα

Σέ ὅ,τι ἀφορᾶ τὸ ντύσιμο καί στήν ἐπίδρασή του γιά τήν ἔλξη τοῦ ἄλλου φύλου ἐπιδρά πολὺ αὐτό πού λέμε μόδα τῆς ἐνδυμασίας μας. Ἡ μόδα σύμφωνα μέ τήν ὁποία κάθε φορά ντύνονται τά δύο φύλα καί κυρίως τὸ ὠραίο φύλο, ἐκτός ἀπό τίς ἄλλες αἰτίες τῆς ὑπάρξεώς της καί τῆς κυριαρχίας της, συντείνει πολὺ στήν προσέλκυση τῶν δύο φύλων. Σ' αὐτή τήν ιδιότητά της ἄλλωστε ὀφείλει τῆ μεγάλη της δύναμη, κι' ὅταν λέμε μόδα δέν ἐννοοῦμε βέβαια τήν κατὰ μεγάλα καί ἀραιά χρονικά διαστήματα ἀλλαγὴ τοῦ στυλ τοῦ ντυσίματος τῶν ἀνθρώπων, παρά τή συχνή καί κατὰ μικρά κύματα χρόνου ἀλλαγὴ καί μεταβολή πού εἶναι καί τὸ πιό χαρακτηριστικὸ τῆς στοιχεῖο πού φέρνει γιά τὸν κόσμον τῶν γυναικῶν ἢ κάθε σαιζόν.

Νά ἀποφύγη κανένας τῆ μόδα ἀπολύτως δέν εἶναι βέβαια δυνατό, γιατί, ὡς ἓνα μεγάλο σημεῖο, αὐτὴ ἐπιδρά στὸν ἄνθρωπο κατὰ ἀσύνειδο τρόπο, δηλαδή κατὰ τρόπο τέτοιο, πού δέν τὸ καταλαβαίνει, δέν μπορεῖ νά τὸν συλλαβῆ νοητικά κανένας: π.χ. δέν θά μπορούσε, ὅσο κι ἂν στεκόταν τυφλὸς μπροστὰ στή μόδα τῆς κάθε ἐποχῆς, νά μὴν εὕρισκε ἀσχημο καί μέ κακο γούστο καί μάλιστα χωρὶς νά ξέρη τὸ γιατί ἓνα γυναι-

κεῖο π.χ. καπέλο τῆς μόδας τοῦ 1920 νά φοριέται ἀπὸ μιά κυρία τὸ ἔτος 1977. Ὑποκύπτει κανένας στήν ἐπίδραση τῆς μόδας καί μάλιστα τόσο πολὺ, πού ἐνῶ μπορεῖ ἓνα καινούργιο μοντέλο μόδας, ἓνα φόρεμα ἓνος μόλις ἐμφανιζομένου νεωτερισμοῦ μίας «σαιζόν» νά τὸ βρῖσκη καί ἴσως καί μέ ὅλο του τὸ δικίον, ἀσχημο καί ἀκομψο, ὡστόσο παρατηροῦμε, πῶς σέ μικρὸ ὕστερα διάστημα τὸ βρῖσκει οὐχὶ ἀπλῶς σάν κάτι τὸ ἀπλῶς αὐτονόητο, ἀλλὰ σάν κάτι τὸ ὠραῖο καί ὁμορφο.

Τοῦ Ἰωάννου Ξηροτύρη
Ὁμότιμου Καθηγητοῦ
τῆς Κοινωνιολογίας
στὴν Α.Β.Σ. Θεσσαλονίκης

Οἱ μορφές τῆς μόδας δέν ἀνταποκρίνονται πάντοτε καί μέ κανένα λόγο στίς ἀπαιτήσεις μίας γενικῆς αἰσθητικῆς. Ἀντίθετα μπορεῖ νά εἶναι ἀντιαισθητικές, ἀλλὰ καί παράλογες. Ἄλλωστε ἡ μόδα δέν ἔχει τίς περισσότερες φορές τίποτε τὸ λογικὸ, αὐτὴ συγγενεὺει στενότητα μέ τὸν παραλογισμό. Δέν ἀλλάζει μέ ἓνα λογικὸ τρόπο ὑπακούοντας στοὺς νόμους τῆς χρησιμότητος ἢ τῆς ἀνάγκης, παρά περνά ἀπὸ τήν μιά μορφή στήν ἄλλη ἢ σέ ὅποιαδήποτε ἄλλη ἔτσι πού πολλές φορές φτάνει σέ ἀβολές καί παράλογες ἐπινοή-

σεις. Ὡστόσο κανένας δέν μπορεῖ νά ἀποφύγη τέλεια τῆ μόδα. Αὐτὴ εἶναι ἀπὸ μιά πλευρὰ μηδενισμός, ἰσοπέδωση, ἀλλὰ ἀπὸ τήν ἄλλη δίνει συγχρόνως τῆ δυνατότητα νά διακριθῆ κανένας, νά ξεχωρίζε μέ τὸ ἐνδυμὰ του ἀπὸ τοὺς ἄλλους, ὀχι βέβαια μέ κριτήριον ἀξίας τήν ὁμορφιά καί τὸ ὠραῖο, παρά τὸ νέο καί τὸ καινούργιο. Ὅποια φορεῖ τὸ πιό μοντέρνο, τὸ πιό νέο, αὐτὴ διακρίνεται.

Ἐνα ἄλλο χαρακτηριστικὸ τῆς μόδας εἶναι ἡ τυραννικὴ κυριαρχία της. Ἡ μόδα ὅσο κι ἂν μπορεῖ νά εἶναι ἀβολή, ὅσο κι ἂν μπορεῖ νά εἶναι ἐκκεντρικὴ, ἐπιβάλλεται. Ἡ κυρία πού παρακολουθεῖ τῆ μόδα κατὰ πόδας δέν συζητεῖ καθόλου, παρά συμμορφώνεται ἀμέσως, ὑποκύπτει ὀχι ἀπλῶς χωρὶς ἀντίσταση, παρά τόσο θεληματικά, ὅσο σέ καμμιὰ ἄλλη περίπτωσι. Ἡ μόδα ἐφαρμόζεται ἀπὸ τοὺς πιστοὺς της μέ τὸν πιό μεγάλο θρησκευτικὸ φανατισμὸ πού μπορεῖ νά ὑπάρχη. Οἱ ἄνθρωποι ὑποτάσσονται στή μόδα χωρὶς συζήτηση. Ἄλλωστε ὅσο πιό πολὺ βιαζόμαστε νά ὑποταχθῶμε σ' αὐτὴν τόσο καί πιό κομποῖ λογαριαζόμαστε.

Τόση εἶναι γιά τοὺς πολλοὺς ἡ δικτατορία ἢ τυραννία τῆς μόδας πού παραμερίζεται ἐξ αἰτίας τῆς κάθε εἶδος ντροπῆς. Ἄν αὐριο, λέγει ἓνας κοινωνιολόγος, ἀποφασίσουν οἱ ράφτρες, οἱ οἰκοὶ μόδας νά ἔχουν οἱ «σίικ» κυρίες

σκεπασμένο τό επάνω μέρος τού κορμιού μέ γούνες καί νά γυρίζουν γυμνές από τή μέση καί κάτω ασφαλώς καμιά κομψευόμενη δέ θα διαμαρτυρηθή. ‘Η μόδα διαπιστώνουν οί έρευνητές τού φαινομένου δέν παραμερίζει μόνο τό αίσθημα τής ντροπής, αλλά καί τής αυτοσυντηρήσεως τού ατόμου. Οί γυναίκες τραβούν χίλια μαρτύρια γιά νά είναι μέσα στη μόδα. ‘Υπήρξε μιá εποχή τής πρώτης αυτοκρατορίας στό Παρίσι, όπως μάς σημειώνουν οί ιστορικοί, πού διαπιστώθηκαν πολλοί θάνατοι έξαιτίας τής μόδας. Αυτή ανάγκαζε τις γυναίκες νά βγαίνουν έξω σχεδόν γυμνές βέβαια τό Γενάρη. ‘Η μόδα άγνοεί αυτά τά τόσο απλά ένδεχόμενα καί απαιτεί νά υποφέρη κανένας καί νά πεθαινή γιά τό χατήρι τής. ‘Ετσι είναι, δηλαδή ως αυτό άκόμη τό σημείο φτάνει ή τάση νά άρέσουμε στό άλλο φύλο, αφού ή μόδα ύπηρετεί κυρίως αυτήν τήν τάση.

Πραγματικό γούστο προδίδει τό ντύσιμό μας, ή ένδυμασία μας, τό φόρεμά μας, όταν όχι μόνο άποφεύγουμε μέσα στά πλαίσια τής μόδας τις ύπερβολές τής, αλλά καί όταν τό προσαρμόζουμε στην προσωπική μας ύψη καί άτμόσφαιρα, στην προσωπικότητα, στον ιδιαίτερο χαρακτήρα μας, στό είναι μας αυτό πού είναι διάφορο από τό είναι των άλλων καί ταιριάζει μόνο σέ μάς. Στη μόδα δέν πρέπει νά ύποκύπη κανένας τυφλά καί κατά σκλάβο τρόπο, παρά νά προσαρμόζεται χωρίς νά έγκαταλείπη τήν προσωπικότητά του, τόν προσωπικό του τρόπο καί τό προσωπικό του στύλ, τήν προσωπική του νότα, άν δέ θέλη νά γίνη γελοίος.

‘Η μόδα δέν έχει ψυχή κι ούτε ύπακούει σέ λογικούς νόμους.

Χαρακτηριστικό τής είναι ή αστάθεια καί ουσιαστικό τής γνώριμα ό παραλογισμός. ‘Η μόδα-πρέπει νά ξερούμε-δέν έχει τίποτε τό λογικό. Δέν αλλάζει κατά ένα λογικό τρόπο, ύπακούοντας στους νόμους τής χρησιμότητας ή στην άνάγκη τής έξυπνότητας ενός σκοπού, πολύ δέ περισσότερο δέν γνωρίζει τίποτε από τήν ψυχικότητα καί τό προσωπικό γούστο. ‘Ακολουθεί τόν παραλογισμό. ‘Αλλάζει περνώντας από τή μιá μορφή στην άλλη, σέ άλλη όποιαδήποτε. ‘Ετσι πολλές φορές φτάνει σέ παράλογες καί άβολες παρανοήσεις.

‘Επειτα πάλι πρέπει νά γνωρίζουμε καί ένα χαρακτηριστικό τής: τήν τυραννική κυριαρχία τής. Οί δημιουργίες τής μόδας, όσο άβολες καί εκκεντρικές κι άν είναι επιβάλλονται. ‘Η δήθεν κομψευόμενη είπαμε κυρία δέν τις συζητεί καθόλου, παρά άμέσως συμμορφώνεται, τις εφαρμόζει μέ θρησκευτικό φανατισμό καί βιάζεται νά ύποταχθή όσο μπορεί ωριότερα καί περισσότερο, νά γίνη τέλεια σκλάβα τής καί γρήγορα. Κι όσο περισσότερο τονίσαμε βιάζεται ή γυναίκα νά γίνη ύποτακτικός τής, τόσο καί πιό κομψή νομίζει πώς είναι...

«‘Η μόδα», λέγει ένας κοινωνιολόγος, «αυτή ή χωρίς περίσκεψη μίμηση, είναι μόνο γιά μιá γυναίκα, ή όποια παραιτείται, όσον άφορά στό ντύσιμο τής, από τό προσωπικό τής στύλ, από την προσωπική τής μορφή. Πολλές μάλιστα φορές είναι ύποχρεωμένη νά παραιτηθή μιá γυναίκα, γιατί δέν έχει καμιά πνευματική προσωπικότητα. Τότε προδίδει τήν έλλειψη προσωπικού βάρους. Είναι φτωχή σέ ψυχικότητα καί έπομένως καί άνικανη νά προβάλη ά-

παιτήσεις γιά φο, τό ύψηλό

Μιά έσω γυναίκα δέ τής μόδας. Μέν προδίδει αυτό τό λογ. Κρατεί άπόσπλητη ίσοπέδη θή μέ κάτι σσ επιβάλλει ύπ που ή καρδιά μητρική ή σ έννοια, εκεί νά άπασχολή ναίκα μέ τά

Κάτι άλλ χουν ύπόψη τ γάμο καί νά δέν είναι κα κό στη ζωή δημιουργία νειακής άτμ πού τό ζούμ στην κοινωνι δείχνει τή μ ψυχής μας: ανθρώπων σ μενες θέλου όμοιές τους δρες θέλου πλούτη καί τ ώμους, στου χέρια των γυ

‘Επειτα φαντάζονται μπορούν νά τα, πού άγόρ πιμες διαβεβ τους συντείν νεται αυτή ή χολόγος, στ Φαντάζονται στα έχει προ μόνο σ’ αυτέ μα βέβαια α και άντικρύ γυναίκα, χάν

σία της, δὲν ἔχει πυρήνα, γιατί ἔξαντλεῖται στὴν ἐπιφάνεια... στὸ τίποτε.

Οἱ κινήσεις τοῦ σώματος

Δὲν εἶναι μόνο ἡ ἐνδυμασία καὶ ὁ τρόπος τοῦ ντυσίματός μας μέσον προσέλευσης τοῦ ἄλλου φύλου, παρά καὶ γενικότερα ἡ ὅλη μας στάση καὶ συμπεριφορὰ καὶ κυρίως οἱ κινήσεις τοῦ σώματος μας. Καὶ εὐκαιρίες γι' αὐτὲς μᾶς δίνουν οἱ διάφορες διοργανώσεις π.χ. χορευτικῶν συγκεντρώσεων, τῶν ἀθλητικῶν ἀγῶνων. Ὁ τρόπος πού θέτομε τὸ σῶμα μας, σὲ τέτοιες ἀμιλλες, σὲ κίνηση, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, ὑπαγορεύεται, κατὰ ἓνα μεγάλο μέρος ἀπὸ τὴν τάση τῆς προσέλευσης καὶ τῆς ἐπιδείξης μας στὰ μάτια τοῦ ἄλλου φύλου. Οἱ γυναῖκες σὲ τέτοιες περιστάσεις προσπαθοῦν νὰ ἔχουν οἱ κινήσεις τους χάρη. Οἱ ἄντρες προσέχουν ὅπως οἱ κινήσεις τους προδίδουν τὴ δύναμή τους καὶ τὴν ἀξιοπρέπειά τους. Οἱ γυναῖκες προσπαθοῦν μὲ τὶς κινήσεις τους νὰ τονίσουν καὶ νὰ ἐξάρουν τὴν εὐκινησία τῆς, τοὺς λικνισμούς τους, τὴν εὐπηγία τους, τὴν ἐλαφρότητα καὶ τὸ ἀέρινο τοῦ σώματος καὶ τῶν κινήσεών τους, ἐνῶ οἱ ἄντρες στὴν ἴδια περίπτωσι τονίζουν περισσότερο καὶ προσπαθοῦν νὰ δείξουν τὴ δύναμή τους, τὸν ὄγκο τους, τὴ βαρύτητα καὶ τὴ σταθερότητα τους στὴ ζωὴ.

Οἱ δημόσιες εορτὲς καὶ πανηγύρεις ἀπὸ παλιὰ καὶ ἀρχαία χρόνια ὡς τὰ σημεῖρα, φαίνεται νὰ ἦσαν ὁ τόπος, ὅπου ἀναπτύσσεται ἡ τέχνη τῆς προσέλευσης, τῆς ἐκλογῆς καὶ τῆς κατάκτησης τοῦ ἄλλου φύλου. Ἐκεῖ συρρέουν βέβαια πολλοὶ ἄνθρωποι, πού δὲν εἶχαν ἄλλη εὐκαιρία νὰ συναντη-

θοῦν καὶ νὰ γνωρισθοῦν καὶ αὐτοὶ ἔρχονται, μὲς τὶς διασκεδάσεις καὶ τοὺς χορούς, σὲ μιὰ στενωτέρη ἐπαφή. Κυρίως ὁ χορὸς εἶναι ἐνῶ ἀπὸ τὰ σπουδαῖα μέσα γιὰ τὴν ἔλξη τοῦ ἄλλου φύλου. Ἡ σημερινὴ κυρίως μορφή τοῦ χοροῦ φέρνει τὰ άτομα μέσα σὲ στενωτάτη ἐπαφή. Διακριτικότεροι σ' αὐτὴ τὴν περίπτωσι εἶναι οἱ ἐλληνικοὶ χοροί, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ ὑπηρετοῦν τὴν τάση τῶν φύλων γιὰ ἔλξη καὶ κατάκτηση. Ἡ χάρη καὶ ἡ ἐπιτηδειότητα, ἡ λικνιστικὴ κίνηση καὶ σ' αὐτοὺς προκαλοῦν τὴν ἔλξη, δείχνουν μερικὲς χάρες τοῦ ἀνθρώπου.

Ἡ κομψότητα

Ἐνα ἀκόμη μέσον προσέλευσης τοῦ ἄλλου φύλου εἶναι ἡ προσπάθειά μας γιὰ κομψότητα. Γιὰ νὰ εἶναι ὁμως μιὰ γυναῖκα πραγματικὰ κομψή, θὰ πρέπει ἡ γραμμὴ τοῦ φορέματος, πού ὀρίζει ἡ μόδα, ἡ ἐποχὴ νὰ συμπληρῶνεται ἀπὸ τὴν ἀνάλογη γραμμὴ τῆς συμπεριφορᾶς καὶ τῶν κινήσεών της. Ἀπὸ τὸν τρόπο πού ἐμφανίζεται χωρὶς νὰ ἐπισύρῃ ἐπιδεικτικὰ τὴν προσοχὴ τῶν ἄλλων. Ἀπὸ τὴν τέχνη πού θὰ κατέχῃ νὰ βρῆσκῃ πάντα, ὅπου κι ἂν εἶναι, τὴ σωστὴ θέσι νὰ ἐνεργῇ μὲ τέχνη, μὲ χάρη καὶ σιγουράδα. Ὅλα αὐτὰ μᾶς λέει ὁ Ἀντρέ Μωρουά ἀποτελοῦν τὴν ἠθικὴ κομψότητα μιᾶς γυναῖκας, μιὰ ἐντονὴ δύναμη γιὰ ἔλξη τοῦ ἄλλου φύλου.

Αὐτὴ ὁμως ἡ ἔλκυστικὴ κομψότητα τῆς συμπεριφορᾶς εἶναι ἀποτέλεσμα μιᾶς ζωῆς, ἡ ὅποια διέπεται ἀπὸ τάξι καὶ αὐτοαγωγή, πράγματα τὰ ὅποια μιὰ γυναῖκα πρέπει νὰ τὰ διδάσκειται ἀπὸ τὴ νεότητά της μὲ διαρκὴ αὐτοέλεγχο καὶ φροντίδα στὸ ντύσιμό της καὶ μὲ διαρκὴ ἐπαγρύπνησι σὲ

κινήσεις της, στὸν τρόπο τῆς ὀμιλίας της καὶ στὴν τάξι πού θὰ διακρίνει τὰ πράγματά της, δηλαδὴ στὴν ἀκρίβεια τοῦ χρόνου καὶ κοντὰ σ' αὐτὰ μιὰ καθαρὴ καὶ ἀξιαγάπητη ἀπλότητα, ἡ ὅποια νὰ βγαίνει ἀπὸ ἀσύνειδη καὶ πραγματικὴ καλοσύνη, αὐτὴ πού ἔλκει εὐγενικὲς ψυχὲς σὰν τοὺς μαγνήτες.

«Τὰ Ἴνστιτούτα», εἶπε ἓνας σοφός, «τῆς αἰσθητικῆς καὶ τῆς ζωῆς τῶν ἀνθρώπων, θὰ πρέπει νὰ ἔχουν ἓνα τμῆμα γιὰ ψυχὲς ἡ χαρακτήρες, γιατί ὑπάρχει ἓνας πολὺ ἀμεσος δεσμός ἀνάμεσα σὲς ἐσωτερικὲς καὶ ἐξωτερικὲς κατατομὲς, μιὰ ὠραία ψυχὴ μὲ ὑψηλὰ ἰδανικὰ καὶ πραγματικὴ καλοσύνη δὲν ἀλλάζουν βέβαια τὰ χαρακτηριστικὰ μιᾶς γυναῖκας, ἀλλὰ φωτίζουν τὸ πρόσωπό της καὶ δίνουν στὰ μάτια της χάρη καὶ ζωὴ. Ἐνα κάπως πολὺ πλατὺ στόμα θὰ παραμείνῃ π.χ. πάντα πλατὺ, ἀλλὰ ἓνα εὐγενικὸ χαμόγελο θὰ ἀντισταθμίσι τὸ ἐλάττωμα αὐτὸ καὶ θὰ δώσι χάρη στὰ χεῖλι της. (Ἀντρέ Μωρουά, Βῆμα 5.10.64).

Ἡ ψυχικὴ ὁμορφιά ἔλκει, κατορθώνει νὰ ἀφανίσι, τὴ φυσικὴ ἀσχήμια. Ἀντίστροφα πολλὲς φορές μιὰ μαῦρη ψυχὴ μπορεῖ νὰ κἀνῃ ἀποκρουστικὸ καὶ ἀνυπόφορο ἓνα τέλειο πρόσωπο. Ἐνα τραχὺ βλέμμα π.χ., μιὰ ἀνελικρινὴς ἐκφραση ἢ ἓνα ὕφος ὑπεροπτικὸ ἀσχημίζουν πρόσωπα πού διαφορετικὰ θὰ ἦταν τέλεια, θὰ προσεῖλκυαν σὰν τὸ μαγνήτη, ἐνῶ ἀποκρούουν, ἀπωθοῦν.

συνέχεια στὸ ἐπόμενο τεῦχος

★ «ΝΙΑΟΥΣΤΑ» ★
Τὸ περιοδικὸ
κάθε Ναουσαίου

ΓΙΑ ΜΙΑ ΚΑΛΥΤΕΡΗ ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ ΤΗΣ ΑΝΑΠΗΡΙΑΣ

Μπροστά στο έτος 'Αναπήρου, όλοι μας, υγιείς και ανάπηροι, προσπαθούμε να καταπολεμήσουμε την άγνοια που περιβάλλει τους ανθρώπους με κάποιο πρόβλημα και να τους εντάξουμε στην κοινωνία με ίσα δικαιώματα και υποχρεώσεις. Τό πεδίο δράσεως που ανοίγεται μπροστά μας είναι απέραντο... Ποιός είναι ανάπηρος; Ο τυφλός; ο κωφάλαλος; εκείνος που έχει κινητικές δυσκολίες, είναι τα πρώτα γνωρίσματα που μας έρχονται αυτόματα στο νου. Πάντως ο όρος καλύπτει μία απέραντη ποικιλία αναπήρων και περιλαμβάνει όλο και περισσότερα άτομα.

Οι κοινωνικά άπροσάρμοστοι είναι και αυτοί ανάπηροι αν τους κατατρέχει η κοινωνία, και οι συναισθηματικά άπροσάρμοστοι, αν τους λείπει η αγάπη και η φροντίδα. Στην πραγματικότητα κανείς δεν είναι απόλυτα ανάπηρος, όπως και κανείς δεν είναι έντελώς υγιής. Καθένας από μας μπορεί να έχει μία ή και πολλές αναπηρίες ή προβλήματα.

Μία κοπέλλα, π.χ. που θεωρείται υγιής, μπορεί να είναι πολύ ψηλή ή άριστερόχειρ. Κάθε ένα από αυτά τα χαρακτηριστικά του ανθρώπου ζητούν μία προσπάθεια προσαρμογής στη ζωή, και μπορεί να καταντήσει αναπηρία. Άνθρωποι με ειδικά ταλέντα, ή με προβλήματα, ή εκείνοι που έχουν ανεκπλήρωτες ανάγκες, πόσο σωστά μπορούν να σταθούν στην ζωή και τον κόσμο. Άς μην αναζητούμε, λοιπόν, ποιοί είναι οι ά-

νάπηροι που πρέπει να ένταχθούν μεταξύ των υγιών. Άς δεχθούμε όμως πώς ανάπηρος είναι εκείνος που αποκλείει από τό φυσιολογικό.

Ποιά θά πρέπει να είναι ή προσπάθειά μας για να βοηθήσουμε τους άλλους να κατανοήσουν τί θά πει «ανάπηρία»;

Της Ευγενίας Ζάλιου Προϊσταμένης Κ.Ε.Κ. Ναούσης

Θά πρέπει οι «υγιείς» να εξετάσουν την προσωπική τους στάση για να διώξουν αυτό που τους εμποδίζει να δουν τους αναπήρους σαν ανθρώπους, ίσους μ' εκείνους. Η βασική σκέψη είναι να δημιουργηθεί τό πνεύμα τής αμοιβαίας αλληλεγγύης μεταξύ υγιών και αναπήρων και τής συναδέλφωσης μεταξύ τους. Είναι κοινή ευθύνη όλων μας ή βοήθεια αυτή να προσφέρεται με σεβασμό για την άκεραιότητα τής ατομικότητας του αναπήρου.

Όταν ένα ανάπηρο άτομο βλέπει να τό κοιτούν οι άλλοι με περιέργεια ή να δείχνουν απέχθεια ή φόβο, μπορεί να πληγώνεται ο εγωισμός του και να υποφέρει. Κάποια ανάπηρη εξέφρασε την καταστρεπτική επιρροή του κοινού μ' αυτές τις λέξεις: «Σκοτώνουν τό όνειρο, παραλύουν την έλπίδα, καταστρέφουν τή χαρά».

Ο ανάπηρος είναι ένας άνθρωπος όπως όλοι οι άλλοι και

πρέπει να έχει τις ίδιες ευκαιρίες στη ζωή και να απολαμβάνει τό ίδιο. Τό να έχει κανείς μία αναπηρία δεν είναι κακό. Η αναπηρία δεν είναι ένα ιδιαίτερο γνώρισμα του χαρακτήρα του ατόμου, αλλά μία επί-πλέον επιβάρυνση στο τρόπο τής ζωής του. Ο ανάπηρος έχει πολλές ομοιότητες με έναν υγιή, παρά διαφορές. Έχει τις ίδιες βασικές ανάγκες, όπως όλοι οι άλλοι. Θέλει να εργάζεται και να στηρίζεται στον εαυτό του, αν του τό επιτρέπουν οι δυνατότητές του.

Η αναπηρία είναι, βέβαια, ένα εμπόδιο στην κάλυψη όλων των αναγκών του ανθρώπου, αλλά ένα εμπόδιο πρακτικό, τεχνικό ή φυσικό. Μερικά από τά εμπόδια αυτά μπορούν να υπερπηδηθούν, αν δουλευτεί σωστά ο ανάπηρος, στα πρώτα χρόνια που ζει με την αναπηρία του, κι αν κάποτε μάθει ή κοινωνία να τον δέχεται σωστά.

Συχνά προβληματίζει τους μη ανάπηρους τό ερώτημα: «Πώς να σκέπτεται ο ανάπηρος γι' αυτό ή εκείνο τό θέμα;». Και ένας ειδικός δεν μπορεί να απαντήσει με ακρίβεια για τους αναπήρους. Γιατί πίσω από κάθε αναπηρία υπάρχει και ένα άτομο με διαφορετικές αντιλήψεις, διαφορετικές γνώμες, όπως όλοι οι άνθρωποι. Δεν υπάρχουν ανάπηροι άνθρωποι, αλλά άνθρωποι με αναπηρίες.

Καλό θά είναι κάθε τι που γίνεται για τους ανθρώπους με μία κάποια αναπηρία να γίνεται και με τή συνεργασία των ιδιών. Είναι πολύ πιά εύκολο να κινητοποιούνται οι φορείς για τά θέματα των ά-

ναλήρων και χωρίς να ζητούν και την γνώμη των ίδιων. Έτσι όμως το άτομο με αναπηρία γίνεται παθητικό και χρησιμοποιεί τους άλλους για να αποφασίζουν γι' αυτό. Είναι πολύ πιο επικοδομητικό να κινητοποιούνται τα ίδια τα ανάπηρα άτομα με την συνεργασία των φορέων για να λύνονται τα προβλήματά τους. Το ιδεώδες θα ήταν και οι ίδιοι οι ανάπηροι να δρούσαν μέσα στις αρμόδιες οργανώσεις και να υπήρχε μία προσωπική συνεργασία ανάμεσά τους.

Αν ένα ανάπηρο άτομο περιφρονείται από μία μερίδα ανθρώπων χάνει και την ευκαιρία για γενικότερα θέματα μαζί τους. Ένώ με τό γεφύρωμα των δύο πλευρών υπάρχει κοινή ωφέλεια: Οι μέν ανάπηροι πιστεύουν πώς μπορούν οι άλλοι να τους εμπιστευονται, οι δε υγιείς βλέπουν πώς και οι ανάπηροι μπορούν να βοηθήσουν στα δικά τους τα προβλήματα, και ανακαλύπτουν πώς έχουν κοινά ενδιαφέροντα. Το άτομο με αναπηρία, από τη δική του άποψη, βρίσκει ότι: ο μη ανάπηρος είναι συνήθως μία φυσική ανθρώπινη ύπαρξη και δεν υπάρχει λόγος να τον κοιτά με θαυμασμό ή... ζήλεια.

Βάσει των αξιών της αλληλεγγύης ως βοηθήσουμε τον ανάπηρο να υπερπηδήσει την αδικία που του γίνεται. Να τον βοηθήσουμε να βρει μία θέση κι ένα σκοπό που θα τον οδηγήουν στην επιθυμία βελτιώσεως της κοινής ζωής. Μία θετική συμπεριφορά εξαρτάται από τη θετική της αξία κι αυτό μπορεί να αποτελέσει πολύτιμο στοιχείο για την επικοινωνία υγιών με ανάπηρους. Γιαυτό πρέπει να διαμορφώσουμε την στάση του κοινού, αλλά και την στάση του ανάπηρου.

Για να πετύχει μία ολοκληρω-

μένη ένταξη των ατόμων με αναπηρία στην κοινωνία απαραίτητο είναι να γίνει μία σωστή και κατ' ευθείαν πληροφόρηση του κοινού για τα μειονεκτούντα άτομα. Χρειάζεται όμως προσοχή, γιατί δεν είναι εύκολο να παρουσιάσουμε τέτοιου είδους πληροφορίες, ώστε να τοποθετήσουμε σωστά το σκοπό τους. Αν π.χ. καταβάλλουμε έντονη προσπάθεια για να αναπτύξουμε τον τρόπο ζωής των ανάπηρων, το αποτέλεσμα μπορεί να είναι ότι ενισχύουμε την ένταξη της «διαφοράς» για μία μερίδα ανθρώπων που η ζωή τους είναι δύσκολη και που θάπρεπε να τους συμπονούμε. Για να αποφυγούμε αυτό τό παθητικό αποτέλεσμα των προσπαθειών μας, θα πρέπει τό περιεχόμενο των πληροφοριών που θα δώσουμε στό κοινό να βγαίνει από την συνεργασία υγιών και ανάπηρων, ώστε να φανεί ότι οι ανάγκες είναι κοινές και στις δύο πλευρές.

Μέ τις Δημόσιες Σχέσεις στό θέματα των ανάπηρων δεν πληροφορούμε τό κοινό, αλλά τό εκπαιδεύουμε. Να γνωρίσουν και οι μη ανάπηροι τί σημαίνει μία αναπηρία. Να προσπαθήσουμε μία άμεση, ανθρώπινη επικοινωνία για να πετύχουμε την ένταξη των ανάπηρων στην κοινωνία. Να μάθουμε στό παιδιά πώς θα αντιμετωπίζουν τους ανάπηρους. Τα μέσα ενημερώσεως που θα χρησιμοποιούμε να αποβλέπουν πρώτα στόν άνθρωπο, και ύστερα στην ιδιότητά του.

Η κοινωνία δεν μπορεί να δει τους ανάπηρους σάν φυσιολογικούς ανθρώπους. Υπερβάλλει, τους θέτει σε ένα άλλο επίπεδο, τους θεωρεί ελαττωματικούς, και όχι ίσους με τους άλλους. Από μία διεθνή στατιστική τό 80% των ανθρώπων αντιπροσωπεύουν τον οίκτο για τους ανάπηρους, κι αυ-

τό είναι πρόβλημα.

Για την ενημέρωση της κοινωνίας στό θέματα των ανάπηρων πρέπει να προσέχουμε α) να μην τους δίνουμε τό γνωρίσματα της αναπηρίας. Να τονίζουμε τό επιτεύγματα αυτών και όχι τό προβλήματά τους. β) Να μην κάνουμε κλήσεις βοήθειας γιατί αλλάζουν τό σκοπό μας. Δεν χρειάζεται από την πρώτη στιγμή να αρχίζουμε να ενημερώνουμε τό ευρύ κοινό. Ας δούμε ποιά τμήματα κοινού μπορούμε να αγγίζουμε. Τα σχολεία, ώριμες ομάδες, παραγωγικές ομάδες, που θα είναι θετικοί λαμπαδοφορείς στό μηνύματα που θα τους δώσουμε.

Η κοινωνία θέτει τους ανθρώπους βάσει των δυνατοτήτων τους και δεν ξέρει τί πρέπει να κάνει για τους ανάπηρους της. Γι' αυτό οι ανάπηροι καταβάλλουν περισσότερες προσπάθειες ώσπου να αποδείξουν πώς έχουν δυνατότητες, κι ότι τό κίνητρό τους είναι πιο ισχυρά και ή απόδωσή τους ικανοποιητική. Η κοινωνία δεν γνωρίζει όλα αυτά τό πράγματα και στην αποκατάσταση των ανάπηρων ελέγχουν όλη την κατάσταση τους. Ένώ θάπρεπε να δει στόν ανάπηρο α) τί εργασίες υπάρχουν γι' αυτόν και β) ό εργοδότης τί δυνατότητες έχει για να τον αξιοποιήσουν. Γι' αυτό και οι Δημόσιες Σχέσεις αποτελούν παράγοντα για την κοινωνική και επαγγελματική αποκατάσταση των ανάπηρων. Τα προβλήματά τους προέρχονται, ίσως, από μία ανεπαρκή στάση των Δημοσίων Σχέσεων στό θέμα αυτό. Όλοι πρέπει να βοηθήσουν για τό δικαιώματα των ανάπηρων ώστε να μη χάνουν την προσωπικότητά τους. Ο ανάπηρος δεν θέλει, κοπλιμένα, ούτε να υπερεκτιμούν τις δυνατότητες που έχει. Θέλει να του υπογραμμίζουν εκείνα τό

στοιχεία του πού θά τόν αξιολογούν θετικά και όχι αρνητικά μέσα στη ζωή και τόν κόσμο..

Θά ήταν ευχής έργον νά γνωρίζανε οί υγιείς τίς ψυχολογικές αντιδράσεις τών αναπήρων. Ποιές είναι και γιατί υπάρχουν. Οί Ειδικοί πειραματίζονται και κάνουν πώς γνωρίζουν τήν ὄλη προσωπικότητα τοῦ ἀναπήρου, ἀλλά ὁ ἴδιος ὁ ἀνάπηρος εἶναι ὁ μόνος πού ἔχει δεισδύσει στό πρόβλημά του. Θάταν καλό νά γνωρίζαμε πώς δημιουργεῖται ἡ προκατάληψη τών υγιῶν γιά τούς ἀναπήρους και γιατί ἔχουν δυσάρεστα συναισθή-

ματα γι' αὐτούς. Εἶναι δυσκολίες πού θά μπορούσαμε νά τίς ξεπεράσουμε ἂν ὅλοι μαζί, υγιείς και ἀνάπηροι, ἤξεραν νά σταθοῦν ὠριμα στη ζωή και τόν κόσμο. Πρέπει ὅλοι μας, υγιείς και ἀνάπηροι, νά προσδιορίσουμε τίς θέσεις μας μπροστά στη ζωή. Ἡ μήπως θάπρεπε σ' ὅλους τούς ἀναπήρους νά προσφέρουμε μιά ἀνετη ζωή, ἀλλά νά μήν συμμετέχουν στά κοινά; Ἀσφαλῶς ὄχι!!! Οἱ ἀνάπηροι μποροῦν νά κερδίσουν τή ζωή, ὅς και οἱ υγιείς, ἀρκεῖ νά τούς ἀξιοποιήσουμε σωστά. Γι' αὐτό ἡ ἐκπαίδευση και ἡ ἀποκατάσταση

τῶν ἀναπήρων-πρέπει νά γίνονται βάσει νόμων. Σπάει τό ἠθικό τῶν μειονεκτούντων ἀτόμων ἂν τούς ἀφίνουμε στό περιθώριο. Δέν χρειάζονται φιλανθρωπία. Ἄς τούς ἀξιοποιήσει ἡ κοινωνία, πού, δυστυχῶς, δέν ἔχει μάθει νά δέχεται τά ἀγνωστα. Χρειάζεται μιά ἐπιμελημένη προεργασία ὅλων μας γιά τήν ὁμαλή ἐνταξη τῶν ἀναπήρων στήν κοινωνία. Διότι, υπάρχουν και ἀνάπηροι πού ἤθελαν νά γίνουν κάτι, ἀλλά δέν ἔγιναν, γιατί ὅλες τους οἱ προσπάθειες ἀκουμπούσαν σέ μιά ἀρρωστημένη και ταμπουρωμένη κοινωνία.

Η ΑΠΟΣΤΟΛΗ ΤΩΝ ΔΙΑΝΟΟΥΜΕΝΩΝ

Οἱ διανοούμενοι πρέπει νά ἀγωνίζονται κάθε στιγμή νά διαφωτίσουν τήν νεότητα. Σήμερα, περισσότερο ἀπό κάθε ἄλλη ἐποχή, οἱ νέοι ἔχουν τήν ἀξίωση νά πάρουν τή θέση τους στη ζωή. Σήμερα, βιάζονται περισσότερο ἀπό κάθε ἄλλη ἐποχή. Βιάζονται ἐπειδή εἶναι ὠριμότεροι ἀπό κάθε ἄλλη ἐποχή, ἐπειδή γνωρίζουν πολλά και πολύ ἔνωρίς, ἐπειδή ἀποκοτῶν πλῆθος ἀπό γνώσεις και ἐμπειρίες κάθε ὠρα και κάθε στιγμή. Κάθε βῆμα τους, σχεδόν κάθε ἀναπνοή τους εἶναι αὐτόματα και μιά ἐμπειρία και μιά ἐνημέρωση. Βιάζονται λοιπόν. Συμμετέχουν, γνωματεύουν, ἀποφασίζουν, διοικοῦν. Συμπαρεδρεύουν μέ τούς μεγάλους, μέ τούς ὠρίμους, μέ τούς «σοφοῦς», γύρω στήν ἴδια τράπεζα συνεδριάσεων και εἶναι νά χαίρεσαι τήν σοβαρότητα και τήν ἀνεση, μέ τήν ὁποία διατυπώνουν τίς γνώμες τους. Ἐτυχε νά δοκιμάσω εὐχάριστη ἐκπληξη ἀκούοντας γνώμες ὠριμες ἀπό νεανικά χεῖλη, και ὄχι μόνον ὠριμες, ἀλ-

λά και ποτισμένες μέ τό ὑπέρτατο χάρισμα τῆς ελλικρίνειας...

Μακάρι νά εἶναι πάντα ἔτσι. Ὅμως αὐτήν τήν πολύτιμη δύναμη πρέπει νά τήν προφυλάξουμε σάν κάτι ἀνεκτίμητο, σάν νά εἶναι τό ἴδιο τό θεμέλιο τῆς κοινωνίας. Ἐπειδή ἀκριβῶς ἡ ἐκφραση τῶν νέων εἶναι σήμερα πιό οὐσιαστική, ἔχει ἀκριβῶς γι' αὐτό και περισσότερη δύναμη, ἀλλά και κινδυνεύει νά πέσει αὐτόχρομα στόν κρημνό, καθῶς ὁ ἵππεας πού καλπάζει ἡ, (γιά νά μεταχειρισθῶ πιό μοντέρνα εἰκόνα) καθῶς τό αὐτοκίνητο πού τρέχει μέ τετάρτη ταχύτητα σέ μιά ἐπικίνδυνη καμπή ἐνός ὄρεινου δρόμου, πού δέν ἔχει παραπέτα. Σ' αὐτή τήν ἐπισφαλῆ θέση, καθῶς τρέχει ἡ σημερινή νεότης, κυνηγώντας τά ἰδανικά τῆς και πολεμώντας νά κατακτήσει τόν προορισμό τῆς, σ' αὐτήν ἀκριβῶς ἔχει ἀνάγκη ἀπό τήν συμπαράσταση τῶν διανοουμένων.

Μιχ. Δ. Στασινοπούλου

— Καμμιά φορά τό πιό ἀθῶο εἶναι
και τό πιό σοφό

Οὐγκώ

— Ἐκεῖνος μόνον πού διαρκῶς ἀγωνίζεται μπορεῖ νά λυτρωθεῖ

Γκαῖτε

— Μεγάλη πού εἶσαι ἀλήθεια! Οὐτε ἡ φωτιά μπορεῖ νά σέ κάψει οὔτε τό νερό νά σέ πνίξει

Δουμάς (πατήρ)

— Ἡ ἀπόλαυση σταματᾷ ἐκεῖ πού ἀρχίζει ἡ ἀδιαφορία

Ἄρκτινος

— Ἡ ἀγάπη τῆς ἀλήθειας εἶναι ἡ ἀγάπη τοῦ φωτός.

Οὐγκώ

ΧΩΡΙΣ ΤΙΤΛΟ

Από ώρες τώρα στο στοχασμό μου βυθισμένη, αναζητώ κάποιο θέμα αληθινό στην κόλλα μου να γράψω. Τήν πέννα, στήν σκέψη μου τσαλαβουτώ, αλλά τήν φαιά ούσια μου μάταια θολώνω. Οι λέξεις μου ολόγυρα λικνίζονται σ' ένα ξέφρενο χορό προκλητικά μπροστά μου. Λέξεις σεμνές και τολμηρές, νηές και ρυτιδωμένες άλλες φτηνές, ψεύτικες ή άπατηλές, μεγαλειώδεις και άσημαντες, άμετανόητες όλες έρωμένες του κονδυλοφόρου μου ρουφούν με βουλιμία τό μελάني του σ' ένα μεθύσι νίκης και έπιβολής.

Ξάφνου, μιά κοπελούδα φτερωτή-τού χορού ή κορυφαία-μέ ολόγυμνο τ' αγαλματένιο της κορμι στέκεται σιμά μου.

— Είμαι ή λέξη πού ζητάς τό θέμα πού θά γράψεις. Μή συλλογιέσαι άλλο. Είμαι ό έρωτας. Έγώ είμαι ό κυρίαρχος τού κόσμου.

— Ήσουν σπουδαίος και τρανός, άόρατε Θεέ. Ό ύμνος των Άγγέλων' μά οι άνθρωποι σέ λάβωσαν. Τά βέλη πέταξε τα.

Ήσουν «σοφός μά κι άμαθής» τέλειος κι άτελής» Έσύ λαμπάδιαζες τό πάθος τής ζωής έσύ τόν πόνο τού θανάτου. Προσκυνητάρι έσύ των έκλεκτών, τής έμπνευσης μοναχογιός, των ζωγράφων ή καλέτα και των ποιητών ό στοχασμός, γεννοβόλαγες μέσα από τή Σοφία σου άθάνατα πνευματικά παιδιά. Μά μέσα από τήν άμάθεια σου, γέννησες και τήν πίκρα, τήν άηδία, τήν άπόγνωση, τή συμφορά.

Άδέξιός συχνά τοξότης, άπληστα ροκάμισες ψυχές και σαδιστικά μαστίγωσες ύπάρξεις.

Και οι άνθρωποι σέ πλήρωσαν. Άθάνατος κάποτε έσύ, θνητός και πρόσκαιρος κατήνησες μέσα

στήν καρδιά τους. «Φτηνή πραγματεία» τώρα ή όμορφία σου στους πάγκους και τά πεζοδρόμια ξεπουλιέται ή σοδειά σου.

Άφισσες, ταινίες, φυλλάδες και πανώ, διαλαλούν άσύστολα στά κορεσμένα μάτια, όχι τή μυσταγωγία τής καρδιάς, μά τόν κλεισθηριασμό τής ύπαρξης σου. Και στό βωμό τής έκμετάλευσης, τής ανάγκης και τής ήδονής στήνουν τώρα τήν πυρά σου.

Θλίβομαι καλέ μου έρωτα, μά μέ λέξεις μοναχά δέν γεμίζει τό κενό σου. Δέν θέλω και δέν έχω τίποτα καινούργιο για σέ νά γράψω.

Τής Μαρούλας Κεφαλά- Μίντση

— Είμαι και γώ έδώ, Άρχόντισσα κυρά. Ξεφώνησε μιά άερινή μιά φιλντισένια κόρη. Τού έρωτα πιό δυνατή. Δώρο πανάκριβο έγώ και θησαυρός των ώριμων και άξιων ανθρώπων. Στο σπάνιο άρωμα μου, μαράθηκαν τ' άγιόκλημα γονάτισαν τά κρίνα. Μά οι άνθρωποι μέ πρόδωσαν και οι έχθροί μου μ' άφανίσαν. Των μισητών φοβέρα έγώ, μά και των εύγενών έταίρα, είμαι ή φίλια ή άνυπέρβλητη.

— Ό φίλια παινευτή τής Σοφίας θυγατέρα, τής διχόνιας τ' αντίδοτο τής γνώσης ή μητέρα. Συμπαραστάτης σπάνιος και άμειλικτος κριτής, των ποιητών καμάρι των λαών ή άρετή, ντρέπομαι μά θά στό πώ.

Τά δώρα σου μήν μάς έμπιστεύεσαι. Τήν εύωδιά σου μή νοθεύεις. Γιατί εν' τά κορμιά μας βρώμικα και ή ψυχή μαγαρισμένη. Τό συμφέρον και ό έγωισμός,

τό μίσος και ή αντίζηλια σέ φυγάδεψαν από τήν ζωή μας, μονάκριβη φίλια. Μέ πόνο και μέ συντριβή, γονυπετής μετάνοια σου ζητώ. Μά νά γράψω για σέ έγώ ή ταπεινή! συχώρα με, μά δέν μπορώ.

— Λίγος σεβασμός στή γεννήτορα παιδιά μου' για κάντε παραπέρα. Φώναξε τρεμάμενα μιά γυριαιά κυρία. Ένα μπαστούνι στ' άπνοα και άποφλωωμένα χέρια της κρατά, ενώ πίσα και καυσαέρια στάζουν τά τσιμεντένια της μαλλιά. Μιά άπόπνοια βαρειά κι ή λέπρα στό κορμί της, μου φέρνει μέ μιάς λυποθυμιά.

— Σήκω νά δεις τά χάλια μου, τό κατάντημα μου ν' αντικρύσεις. Βλαστάρια έσεις τής σάρκας μου, των σπλάχνων μου γεννηταρούδια, πρωτόγονα σās έπλασα, πρωτόγονα σās βρήκα. Ήμουν έγώ πού έδωσα ζωή άπ' τήν πνοή μου και αντί για εύχαριστώ μου κόψατε και τήν άναπνοή μου. Σιγή θανάτου τώρα τά πετούμενα όρφάνεψαν τά δάση. Τά περιγιάλια σκουπιδοτόποι και τά λουλούδια άπόθαναν μέσα στίς ίδιες τους τίς γλάστρες.

Ψάχνω στό βαριά ρυτιδωμένο πρόσωπο, ν' αναγνωρίσω τήν μορφή της. Δυσκολεύομαι. Τά μάτια της είναι σχεδόν τυφλά' ενώ βαλτώδεις θάλασσες ξεχύνονται μέσα άπ' τά δάκρυα της.

Μά ξάφνου, ανάμεσα από δυό πτυχές τής ζαρωμένης σάρκας, διαβάζω τ' όνομα της. ΦΥΣΗ.

Πόσο ντρέπομαι! κρύβω μέ τά δυό μου χέρια, το πρόσωπο μου νά μή δει. Αυτή ή μοσχοβολημένη άρχόντισσα τής Πλάσης ή Μαντόνα, πώς στοιχειό κατήνησε τής ίδιας της τής φύσης;

Μαντεύει ως φαίνεται τήν κραυγή τής σιωπής μου, ρίχνει τ'

ἀνάθεμα μέ γυρισμένες πλάτες
καί φεύγοντας μου ξεφωνίζει.

— Ὅχι, δέν ἦρθα ἐδῶ ν' ἐκλιπα-
ρήσω τό ἐγκώμιο νά γράψετε. Εἶ-
ναι πολύ ἀργά νά δείξετε τήν ευ-
γνωμοσύνη σας γιά μένα, ἀφού
τόσ' ἀγνώμονα φερθήκατε σέ μέ-
να.

Ζαλιζομαί μέ πιάνει παραζάλη
όταν, ἕνας πολεμοχαρής λιποτά-
κτης τῆς εἰρήνης, ἕνα χτικιό κα-
ταραμένο, ὑποκλίνεται μπροστά
μου.

Πύρινες φλόγες τά μαλλιά του,
μπαρουτιασμένο τό κορμί καί
στά πανώρια χέρια του, οἱ σειρή-
νες τοῦ θανάτου.

— Ἦρθε ἡ ὥρα νά διαλέξεις Δε-
σποσύνη. Ἐγώ εἶμαι τῆς γῆς ὁ
πάνσοφος ἡγέτης. Γιά μένανε θά
γράψεις. Εἶμαι ὁ πόλεμος. Ἴδου
τά λάφυρά μου' στά πόδια σου ἀ-
φίνω.

Σκύβω καί ψάχνω νά τά βρῶ.
Μιά ρακοντυμένη μάνα, σέρνεται
κατάμαχα στό χῶμα. Ξερό πηγά-
δι τό βυζί της, στάζει αἶμα στοῦ ἐ-
τοιμοθάνατου σπλάχνου της τό
στόμα.

Πιό πέρα, δυό κάρα. Μέσα,
στοιβαγμένοι, μιά ἀρμάθα γεν-
ναίων πολεμιστῶν. Νικητές καί
νικημένοι, μέ τίς ματωμένες ρομ-
φαίες ἐνωμένοι. Σχιζοφρενεῖς, ἀ-
νάπηροι, ἐπίδοξοι μελλοντικοί δο-
λοφόνοι, μέ τό βλέμα πέτρινο καί
τήν ἀμνησία στό κεφάλι.

Τά Μεγάλα πόνια τοῦ Πολέ-
μου.

Ἄνθρωποι χωρίς ταυτότητα.

Ἄνθρωποι χωρίς Ἐλπίδα.

Πιό πέρα, ἕνα κοπάδι ἀπό ἀγρίμια
χορτασμένα, μέ ἡμερη μορφή. Ἄ-
γρίμια πού εἶχαν παύσει νά πι-
νοῦν, γιατί εἶχαν πεινάσει οἱ ἀν-
θρώποι καί ἐγιναν βορᾶ τους.

Ἄχι, Ἄχι τί ὄραμα φρικτό. Δέν
εἶμαι ἡ κατάλληλη ἐγώ, ἡ τόσο
εὐαίσθητη, γιά πόλεμο νά γράψω.

Ἄποκαωμένη, σήκωσα τά
μάτια μου. Ἄπό τήν μισανοιγμένη
γρίλλια τοῦ παραθυριοῦ μου, ἡ ἀ-
γοροξυπνημένη Αὐγούλα μέ καλη-
μερίζει.

— Ξημέρωσε κορούλα μου. Καλύ-
τερα νά κοιμηθῆς. Τά μάτια σου
βασίλεψαν κι ἀνέτειλε ἡ μέρα.

— Ναί δίκαιο ἔχεις. Ἄλλωστε κι
οἱ λέξεις μου κουράστηκαν καί
κούρνιασαν πιό πέρα. Ἐπίδοξες
νυφούλες τοῦ κονδυλοφόρου μου,
προξένευαν ὀλημερίς τό πάντρε-
μά τους. Λαβωμένες τώρα στήν
περηφάνεια τήν ἀλύγιστη, κατη-
φορίζουν κουρασμένες ν' ἀξαπο-
στάσουνε λιγάκι στό πεσμένο λε-
ξικό.

Μά ξαφνικά, μιά μελωδία χε-
ρουβική χαιδεύει τά ὑπνωτισμένα
ἀπό τή νύστα τύμπανά μου. Μιά
οὐρανόφερτη παρθένα, τῆς θλίψης
θεραπeutρα, τῆς ἐξιλέωσης τό ἀ-
γίασμα. Στέκει περήφανα ἐκεῖ.
Στή θεϊκιά της ὀμορφιά τό φεγγάρι
δάκρυσε' ντροπιᾶστηκε ὁ ἥλιος.
Οἱ λέξεις μονομῆς τυφλώθηκαν.
Γονάτισαν στό χῶμα.

Α Ξ Ι Ασαααα φωνάζουνε τήν
ραίνουνε μέ κρίνα. Τό στέμμα βά-
νουν στά κατάξανθα μαλλιά καί
στά ἀγαλματένια στήθια τήν κορ-
δέλα.

Μιά
Δημιουργία
ἡ Ἄνασ-
σης.

Ἄπ
μογελά κ
— «Καί
λες τῶν

Ἄγγέλων
γάπη φυλ
βγάξει μα
τήν πίστι

λειότητα
χεις τήν
ποτα. Κα

σμο ὀλί
ἀμπάρια
νωώθεις

σου τῆς
ἔχεις τίπι
— Φτάνε
Ξαπόστα

ἀντίδωρο
Προσκυν
βιά τά δέ

Τούτη
στοί κάτ
τήν Ἄνά
μαρτωλο
με.

Πώς
τάνασσα
ὀλάκερα
ἀπό τίς μ

ἀτέλειωτι
σκεῖα, ὁ
φύση κι ἡ
Καί μέ φ

φωνοῦν.

— Ἄγαπᾶτε! μόνο αὐτό τό καλό ὑπάρχει στή ζωῆ
Σάνδη

— Ἡ ἀγάπη εἶναι ἡ ἐσθῆσα τῆς ψυχῆς

Ντιντερό

— Ὅτι ἀγαποῦμε δέν μπορούμε νά τό κρίνουμε

Αὔρα Θεοδωροπούλου

— Στά οὐσιώδη ἐνότης' σ
καί σέ ὄλα ἀγάπη

— Ὅ,τι ὠραῖον καί ἀγαθόν
γίνει ὠραῖον

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ROCK

'Ακρή και ποροκμή μιας γενιάς

Σάν συνέχεια του άρθρου του προηγούμενου τεύχους, έχουμε πιά κάτω την ιστορία δυο συγκροτημάτων που έπαιξαν σημαντικό ρόλο στο χώρο αυτής της μουσικής. Πρόκειται για τους PINK FLOYD και τους JETHRO TULL. Στο μεταξύ θ' ακολουθήσουν και άλλα άρθρα που θ' αναφέρονται σε διάφορα σημαντικά ρόκ συγκροτήματα.

PINK FLOYD

Rick Wright, Roger Waters,
David Gilmour, Nick Masson.

Η αρχική σύνθεση περιλάμβανε τον Syd Barrett στη θέση του κιθαρίστα, που στην αρχή ήταν ο εγκέφαλος των Floyd. Η μουσική τους είναι ένα περίεργο μίγμα ρόκ, κάντρυ, μπλούζ, προοδευτικής και τζάζ μουσικής. Ο Barrett γεννήθηκε στο Καίμπριτζ τον Γενάρη του 1946. Μετά τις βασικές σπουδές του, πηγαίνει στο Λονδίνο, όπου παρακολουθεί μαθήματα ζωγραφικής και κιθάρας. Την ίδια εποχή οι Waters, Wright και Masson, φοιτητές της αρχιτεκτονικής κάνουν τό γκρούπ !Sigma-6 χωρίς επιτυχία. Προσπάθησαν πάλι με άλλα όνόματα αλλά απέτυχαν. Τό

1964 οι τέσσερις κάνουν τό συγκρότημα «The Pink Floyd Sound».

Τό 1966 εμφανίζονται στό UFO club και γίνονται τό επίσημο συγκρότημα του λονδρέζικου Underground και του «ψυχεδελικού ρόκ». Στις αρχές του 1967 κυκλοφορούν τό «Arnold Layne». Υπογράφουν συμβόλαιο στην EMI και βγάζουν τό «See Emily Play». Στις 5 Αύγ. κυκλοφορεί τό «The Piper At The Gates Of Dawn». Από τότε σημειώνουν μιά κατακόρυφη άνοδο, καλλιτεχνικά και εμπορικά.

Στό μεταξύ ο Barrett πειραματίζεται συνέχεια με παραισθησιγόνα, πράγμα που σέ συνδιασμό με μιά προσωπικότητα που άγγιζε τά όρια της σχιζοφρένειας, τον φέρνει σέ σύγκρουση με τ' άλλα μέλη και αποφασίζει νά φύγει. Στις 18 Φλεβ. 1968 μπαίνει στό συγκρότημα ο D. Gilmour. Τόν Ιούνη κυκλοφορεί τό «A Saucerful Of Secrets». Η επίδραση του Μπάρετ είναι ακόμα φανερή. Οπωσδήποτε όμως η απομάκρυνσή του, διαφοροποιεί τόν ήχο του γκρούπ. Τά ήνια παίρνει στά χέρια του ο Waters. Τόν Ιούλη του 1969 βγαίνει τό διπλό «Ummagumma». Ο πρώτος δίσκος είναι ζωντανά ηχογραφημένος. Ο δεύτερος στό στούντιο. Την ίδια χρονιά κάνουν μουσική για τήν ταινία «MORE», που τούς βοήθησε νά γίνουν γνωστοί στην Ευρώπη. Τό 1970 βγαίνει τό «ATOM HEART MOTHER» που είναι άπ' τούς σημαντικότερους δίσκους τους. Τό 1971 βγαίνει τό «Meddle» και τό 1972 τό «Obscured by Clouyds» που είναι μουσική για ταινία.

Οι PF άνεκαθεν ενδιαφερόταν για τά προβλήματα της σύγχρονης κοινωνίας. Τό 1973 ένα μέρος του προβληματισμού τους «μπαίνει στό στούντιο» και βγαίνει τό «DARK SIDE OF THE MOON». Έδώ μάς δίνουν ένα δείγμα της μουσικής του αύριο. Ο δίσκος, με τή μεγάλη δόση ειρωνίας που περιέχει, άποτελεί «καρφί» για τή σύγχρονη κοινωνία και για τ' άδιέξοδα στά όποία οδηγεί τούς νέους.

...Είσαι νέος και η ζωή είναι μεγά-

λη

καί έχεις καιρό για όλα

Όσπου μιά μέρα άνακαλύπτεις

Ότι πέρασαν δέκα χρόνια

Κανείς δέν σου είπε πότε νά τρέ-

ξεις

έχασες τήν εκκίνηση

Και τρέχεις νά προλάβεις τόν ή-

λιο

Άλλά δύει, για νά κάνει ένα γύ-

ρο

Και νά ξανάρθει πίσω σου....

"Time"

Υπάρχει μιά αναφορά στόν κόσμο των τρελών ("Brain Damage") και στό ρόλο που παίζουν τά μέσα μαζικής ενημέρωσης στην λάθος αντιμετώπισή τους άπ' τήν κοινωνία.

Περιμέναμε 32 μήνες μέχρι νά κυκλοφορήσουν οι Floyd τό "WISH YOU WERE HERE". Οι εκπλήξεις αρχίζουν άπ' τό εξώφυλλο. Ένας άνθρωπος που καίγεται στη μέση των Paramount Studios. Κύριο θέμα η άλλοτρίωση του καλλιτέχνη άπ' τις εταιρείες δίσκων. Και μιά αναφορά στόν ξεχασμένο Barrett, που παλεύει μό-

νος με τούς επιάλκεις του άρρωστου μυαλού του. Στις εταιρείες δέν άρέσει ο δίσκος. Φανερώνει πολλά για τούς φραγμούς που βάζουν στους καλλιτέχνες. Δέν συμφέρει όμως και νά μήν διαφημισουν τό δίσκο, γιατί πουλάει. Βρίσκουν τρόπο νά μειώσουν τούς Floyd- καλλιτέχνες. Έννιά στά δέκα έντυπα γράφουν κακές κριτικές. Οι P.F. παρακαλουθούν την κατάσταση και βιάζουν τά συμπεράσματα τους. "Animals" Άπάντηση στην πρόκληση ή τέχνη. Ό δίσκος αποτελεί σέ μεγάλο μέρος δουλειά του Γουόττερς. Έγραψε τούς στίχους, μέρος τής μουσικής και τέλος έκανε τό σχέδιο του έξώφυλλου.

Άκολουθούν προσωπικοί δίσκοι του Gilmour (1978) και Wright (1979). Μετά από ένα διάστημα σιωπής οι Floyd επιστρέφουν. Δεκέμβρης 1979 "THE WALL". Ό τοίχος τής μή επικοινωνίας και τά «τούβλα» που τόν αποτελούν. ... Δέν θέλουμε τέτοια εκπαίδευση Δέν θέλουμε έλεγχο τής σκέψης Ούτε σκοτεινό σαρκασμό στην τάξη

Δέν είσαι παρά ένα άκόμα τούβλο στον τοίχο
 Δάσκαλε, παράτα μας ήσυχους
 ...
 "Another Brick In The Wall".

Άπ' τό 1966 ως τό 1981 είναι ένα διάστημα 15 χρόνων. Οι Pink Floyd εξακολουθούν νά βρίσκονται στην πρωτοπορία. Περιμένουμε τό επόμενο βήμα τους. Σίγουρα έχουν πολλά άκόμα νά μάς πούν.

ΔΙΣΚΟΓΡΑΦΙΑ

1). THE PIPER AT THE GATES OF DAWN (1967) 2) A SAUCERFUL OF SECRETS (1968) 3). MORE (1969) 4). UMMAGUMMA (1969) 5). ATOM HEART MOTHER (1970) 6). MEDDLE (1971)

7). OBSCURED BY CLOUDS (1972) 8). DARK SIDE OF THE MOON (1973) 9). WISH YOU WERE (1975) 10). ANIMALS (1976) 11). THE WALL (1979) και η συλλογή RELICS (1971). Έπίσης τό DAVID GILMOUR του D. Gilmour και WET DREAM του Rick Wright.

JETHRO TULL

Ian Anderson, Martin Barre, John Evan, John Glascock, Barriemore Barlow. Τό νά γίνεις άστέρι τής ρόκ είναι δύσκολο. Πιό δύσκολο είναι νά βρίσκεσαι στην κορυφή για πολύ. Οι Jethro Tull έχουν επιτυχία εδώ και 14 χρόνια. Κάτι που είναι άπιαστο όνειρο για πολλά συγκροτήματα.

Τό 1967 οι Anderson, Evan, Barlow και Jeffrey Hammond Hammond, έπαιζαν στην John Evan Band. Τό γκρούπ πηγαίνει στό Λονδίνο. Όταν γύρισαν έλειπαν δύο. Ό I. Anderson (γεν. στη Σκωτία τό 1948) και ό Glen Cornick έμειναν στό Λονδίνο και με τόν κιθαρίστα M. Abrahams και τόν G. Bunker έκαναν τούς J.T τό 1968.

Άρχίζουν νά παίζουν σέ διάφορα κλάμπ. Ξεχώρισαν και άνα-

δειχτηκαν χάρη στό ταλέντο και την έφευρετικότητα του Anderson που έπαιζε φλάουτο και έδινε μιά παράσταση που ξεφευγε άπ' τά καθιερωμένα.

Τόν Αύγουστο 1968 εμφανίζονται στό φεστιβάλ του Σάνμπερυ. Κοινό και κριτικοί ενθουσιάζονται και για πολλούς οι JT είναι τό συγκρότημα τής χρονιάς. Την ίδια χρονιά κυκλοφορεί τό "This Was" που άνεβαίνει στά τσάρτ και τή δεύτερη βδομάδα βρίσκεται στό Νο 5.

Όμως οι συνεχείς συγκρούσεις ανάμεσα στις ιδέες του Anderson και του Abrahams άναγκάζουν τόν δεύτερο νά φύγει. Τή θέση του παίρνει ό M. Barre. Ό Anderson είναι τώρα ό ηγέτης και φέρνει τούς JT σέ μιά άπ' τίς πιό δημιουργικές περιόδους τους. Είναι έκπληκτικός και κάθε άλλο παρά έμπορικός. Άπόδειξη τό γεγονός ότι προτιμά τούς μικρούς χώρους για εμφανίσεις, εις βάρος των εισπράξεων. Όπου εμφανίζονται κάνουν τόν κόσμο νά χοροπηδάει στά καθίσματα του.

Τόν Γεν. 1969 κυκλοφορεί στην Άμερική τό πρώτο τους άλμπουμ και γνωρίζει και κεί επιτυχία. Τό γκρούπ κάνει μιά περιοδεία στις ΗΠΑ και γνωρίζει θριαμβευτική επιτυχία. Οι κριτικοί τους χρίζουν «τό συγκρότημα τής δεκαετίας». Τό δεύτερο άλμπουμ τους "STAND UP" γίνεται επιτυχία τόσο στη Βρετανία όσο και στις ΗΠΑ. Τό άλμπουμ αυτό δείχνει τόν Anderson νά φεύγει εντελώς άπ' τίς «έκδρομές» που έκανε στά μπλουζ. Αντίθετα έκανε μιά σειρά από δεμένα μικρά τραγούδια με δυνατή μελωδία και ώριμο πνεύμα. Την ίδια απήχηση είχε και τό τρίτο τους άλμπουμ άν και στην Άγγλία θεωρείται σάν μιά προσπάθεια στροφής στά συμβατικά σάντάρ τής άμερικάνι-

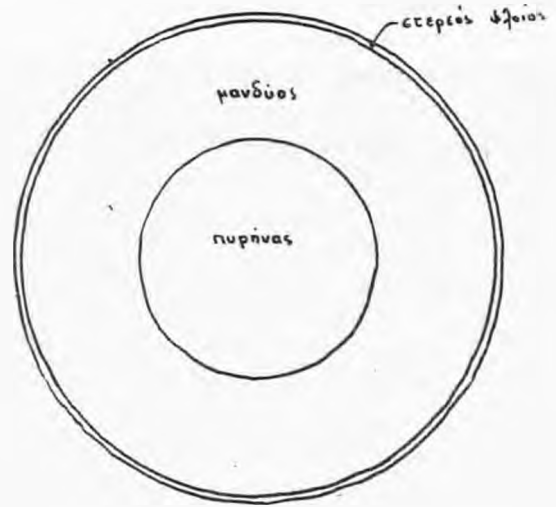
συνέχεια στή σελίδα 84

ΣΕΙΣΜΟΙ

Η γη εξωτερικά περιβάλλεται από μία λεπτή κρούστα (αναλογικά λεπτή Σχ.1) αυτός είναι ο φλοιός. Στο κέντρο βρίσκεται ο πυρήνας. Ανάμεσα σε πυρήνα και φλοιό υπάρχει ο μανδύας. Το πάχος του φλοιού δεν είναι σταθερό. Κάτω από τους ωκεανούς γίνεται πιο λεπτός ενώ κάτω από τις ηπείρους παχύνεται (Σχ. 2).

Τά τελευταία χρόνια γίνεται δεκτή (αν και έχουν εκφρασθεί αντιρρήσεις) ή θεωρία ότι ο φλοιός αποτελείται από τεράστιες πλάκες που επιπλέουν στον μανδύα και είναι κινητές ή μία σε σχέση με την άλλη. Οι μετακινήσεις τους είναι αίτια σεισμών.

Στον έλλαδικό χώρο οι σεισμοί οφείλονται στο γεγονός ότι η αφρικανική πλάκα (Α Σχ. 3) βυθίζεται κάτω από την ευρωπαϊκή (Ε Σχ. 3) νοτίως της Κρήτης.

Του II. Παναγιωτίδη

Οι Έλληνες απέδωσαν τους σεισμούς, στον γιγαντα Έγκελαδο που όταν τον νίκησε η Αθηνά, τον πλάκωσε με τό νησί Σικελία. Έτσι κάθε φορά που μετακινείται ο έγκελαδος τρέμει η γη. Οι πρώτες απόψεις (χωρίς μεταφυσική προέλευση) δόθηκε από τους Ίωνες φιλοσόφους. Ο Πιθαγόρας τους απέδωσε στο «κεντρικόν πύρ». Ο Επίκουρος στην πτώση της οροφής των υπόγειων σπηλαιών.

Γιά τους σεισμούς μίλησε και ο Αριστοτέλης που τους απέδωσε στην απολευθέρωση αέρα από το εσωτερικό της γης.

Κλίμακα Mercalli-Cancani-Siemberg

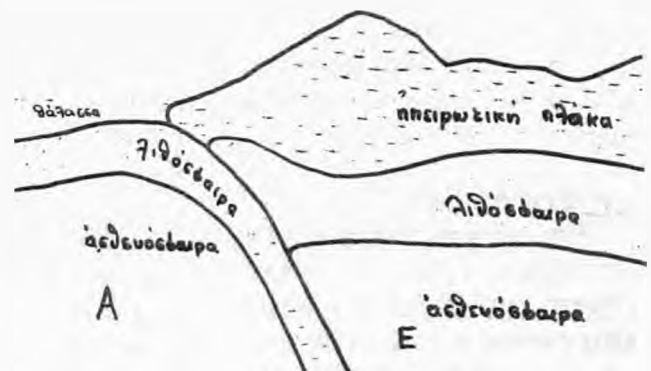
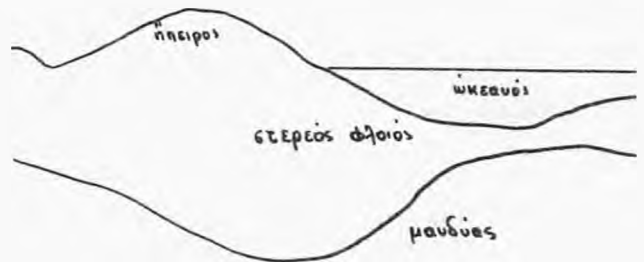
Έχει δώδεκα βαθμούς. Μετρά την ένταση του σεισμού με βάση τα αποτελέσματα που προκάλεσε.

κλίμακα Richter.

Δέν έχει ανώτατο όριο. Μετρά τό μέγεθος του σεισμού. Η κλίμακα είναι λογαριθμική. Ένας σεισμός 3 βαθμών είναι 10 φορές ισχυρότερος από τό σεισμό 2 βαθμών και 100 φορές απ' αυτόν του 1 βαθμού.

Στόν τομέα της πρόγνωσης τά τελευταία χρόνια έγιναν πρόοδοι που μάς κάνουν αισιόδοξους.

Κυρίως Αμερικανοί, Ρώσοι και Κινέζοι έρευνητές έχουν παρατηρήσει μεταβολές ορισμένων δεδομένων πριν από τους σεισμούς που έφ' όσον με-

ληθηθούν στο μέλλον θά είναι δυνατή η εκκένωση περιοχών που πρόκειται νά πλήξη σεισμός. Αυτά είναι:

1. Οί σεισμοί διαδίδονται μέ δύο τύπους κυμάτων, τά P (επιμήκη) και τά S (εγκάρσια). Ἡ ταχύτητα τῶν P είναι μεγαλύτερη ἀπό τήν ταχύτητα τῶν S. Οί Ρώσσοι βρήκαν ὅτι ἡ διαφορά στήν ταχύτητα διάδοσης μικραίνει πρίν ἀπό τήν δόνηση. Μυστηριωδῶς ἡ διαφορά ἐπανέρχεται στά φυσιολογικά ἐπιπεδα λίγο πρίν ξεσπάσει ὁ σεισμός.

2. Στο νερό τῆς (ὑποπτης σεισμικά) περιοχῆς αυξάνεται ἡ περιεκτικότητα σέ ραδόνιο.

3. Μεταβάλλεται ἡ ἠλεκτρική ἀντίσταση τῶν πετρωμάτων τῆς περιοχῆς.

4. Μεταβάλλεται τὸ μαγνητικό πεδίο τῆς περιοχῆς.

Καί μιὰ σειρά ἄλλων πού χρειάζονται τόν ἀπαραίτητο μηχανικό ἐξοπλισμό γιά νά καταγραφοῦν καί τὸ ἀπαταίτητο ἐπιστημονικό δυναμικό γιά νά ἀξιολογηθοῦν.

Οί Κινεζοί ἐπιμένουν νά συγκαταλέγουν στίς παρατηρήσεις τους καί τήν ἀλλαγὴ τῆς συμπεριφορᾶς ζῶων κατοικιδίων καί μῆ:

Οί σκύλοι οὐρλιάζουν χωρίς λόγο.

Ἄλογα πού συνήθως είναι ἤρεμα τρεχουν δεξιά καί ἀριστερά.

Κότες κακαρίζουν σάν τρομοκρατημένες.

Ψάρια ἀναπηδοῦν πάνω ἀπό τὸ νερό.

Φίδια καί ποντίκια φεύγουν κατὰ δεκάδες ἀπό τίς φωλιές τους.

Ἡ ἐπιμονή τους δικαιώνεται ἀπό τήν πρόβλεψη ἰσχυρῶν σεισμῶν ὅπως στήν ἐπαρχία Χο-Πέχ τόν Αὐγούστο τοῦ 1971, στήν ἐπαρχία Σε-Τσουάν τόν Σεπτέβριο τοῦ 1973, στήν ἐπαρχία Λιανονίγκ

τόν φεβροῦαρίου 1974.

Ἦταν ἡ ἀπαιτητικὴ ἐπιστημονικὴ ἐπιπέδα στήν Κίνα στήν ἐποχὴ τῆς ἐπανάστασης καί κέντρα ἐπιστημονικῶν ἐπιχειρημάτων πανδρωμάτων. Κινεζοὶ ἐπιστήμονες σὺν τὸν κόπο (σχῆμα 4)

Σχῆμα 4
Κίνα 2000
μεταί βο
ται. Ἄν
γουν (μέ
κων καί
χου.

Προσέξατε

Οί στήλες τῆς «ΝΙΑΟΥΣΤΑΣ» είναι στήν διάθεση ὄλων τῶν Ναουσαίων καί τῶν φίλων τοῦ περιοδικοῦ.

Οἱ ἀποστελλόμενες γιά δημοσίευση ἐργασίες καί ἀρθρα πρέπει νά είναι σύντομες μέ 6 τὸ πολύ σελίδες γραφομηχανῆς, ἀραιογραμμμένες, καί νά μὴ ἔχουν δημοσιευθεῖ σέ ἄλλο περιοδικό ἢ ἐφημερίδα.

Παράκληση οἱ ἐργασίες νά γράφονται στήν Δημοτική.

Ἡ «ΝΙΑΟΥΣΤΑ» δέν φέρει καμιὰ εὐθύνη γιά τίς ἐκφραζόμενες γνώμες τῶν συνεργατῶν τῆς.

Ἐργασίες εἴτε δημοσιευθοῦν εἴτε ὄχι δέν ἐπιστρέφονται.

Σε
σης δέν
τόν ἐαυ
στημον
για πού
καί δέν
ἄνθρωπ
τῶν ἐπι
τούτη τι
σύγχυσε
ψή μας

Τά φαγιά τῆς σαρακουστής

Τώρα πᾶν οἱ σαρακουστές ἀλησμουνηθήκαν. Εἰκείν' τὰ χρόνια μικροὶ τρανοὶ νήσιβαν κι ὅλα τὰ σπίτγια πλούσια κι φτουχά τηρούσαν τῆ σαρακουστή. Κί βίρα ἢ φασουλάδα καρκάριζεν στου τσουκάλι στή φουτχιά πίσου στοὺν πιρμάχου. Στὴν ἀρχή τὰ φασούλια ἐβραζεν, μούγγι μὴ νιρό πού ὅταν ζιουμάτιζεν κι ἀρχινοῦσεν νά βράζει τοῦ πέταχαν ἢ μάζουσαν κι ἀπέταχαν τούν ἀφριό μὴ τῆ τζιγκένια τῆ χουλιάρα, κανανγιό τρεῖς βουλές. Ὅταν σημακόντηβαν νά βράσουν τὰ φασούλια, ἐριχναν τοῦ ἄλας, κί κουρμίνγια παληὰ λιανισμένα μικρά κουματσούλια, πιπέρι κόκκινου ἢ σάλτσα κι σέλινια ταζέδικα φύλλα.

Γιὰ τὴν Τιτάρτη ἢ τὴν Παρασκευὴ δὲν ἐριχναν λάδι. Τίς ἄλλες τίς μέρες ἐβαναν κι σαμόλαδου. Καμνιάφρας τοῦ κουρμίδι τοῦ τσιγάριζαν μὴ λάδι κι ὕσταρνας τῶριχναν νά πάρει μινιά βράση μὴ τῆ φασουλάδα. Νιρό ρίχνουν οὐλίγου πρὶν μπιτίσει τοῦ βράσιμου γιατί ἂν ριχτεῖ ἀργότερα δά γένουν ἀνουστα.

Τώρα τέτοια φασουλάδα βρασμένη στου τσουκάλι δὲν τρώμει, τὰ φασούλια βράζουν στή χύτρα ταχύτητος μὴλητρικό.

Μὴ τὰ φασούλια ἐτρουγαν χίλια καλούνγια κί σαλατικά. Τὴν τρανή τῆ σαρακουστή ἀρμιὰ. Λάχανα καθαρισμένα ἀπ' τὰ πράσινα τὰ φύλλα σκισμένα σταυρὸ στή μέση ἀπ' τοῦ κουτσιάνι τάβαναν μὴ ἄλλας στου καδί. Τὰ λάχανα

ἦταν πῶμικρα, κι ὄχι τρανά πουλύ, κι τάβαναν μέσα στου νιρό μὴ μινιά πάχα τρανή, νά τὰ σκιπάζει στου νιρό γιὰ νά μὴ μουχλιάζουν. Γιὰ νά γένει ἀγλήγουρα ἢ ἀρμιὰ τραβούν τοῦ νιρό ἀπού κάτου κι τοῦ ξαναρίχνουν, τάνακατώνουν ἢ ρίχνουν καμπόσα κουμένα λιμόνια ἢ καλύτρηρα κλιματόβιργεις ἀπού πατουλιές.

Τώρα τὴν ἀρμιὰ τῆ φκιάνουν σὴ πλαστικές γκαβάνεις.

Τοῦ Ν. Σπάρτη Καθηγητοῦ ΚΑΤΕΕ

Ἄλλου προυσίφρου μὴ τὰ φασούλια ἦταν οἱ τηγανισμένες ξηρές ντουμάτεις πούταν στιγνουμένες τοῦ καλουκαίρι στου καλαμπουτό στοῦν ἡλιου κουμένες στά ντιγίό μὴ οὐλίγου ἄλλας. Θαρεις τῶς σηκουτάκια τηγανιτά. Τηγάνιζαν ἀκόμα κι γκαβόφιδα μιτζάνεις. Αὐτές τίς καθάριζαν ἀπ' τὰ κουτσάνια κι τίς ζιουμάτιζαν μέχρι νά μαλακώσουν οὐλίγου κι ὕσταρνας τίς ἀφήναν νά στραγγίσουν μινιά βραδυὰ κι ὕσταρα τίς ἀράνγιαζαν στή γκαβάνια μὴ ἄλλας κι σινάπι στομπισμένου κι φύλλα ἀπού ἀμπέλι κι μουριά. Ἄλλη σειρά μιτζάνεις ἄλλας σινάπι κι φύλλα ἴσιαμι ψηλά. Στου τέλους γιόμουζαν τῆ γκαβάνια, μὴ γάρουν ἀπ' τοῦ ζουμί πόβρασαν τίς μιτζάνεις πού νά σκιπάζει τίς μιτζάνεις κι μί μινιά πάχα ἀπού πᾶνου νά τίς πατάει. Οἱ μιτζάνεις

χαράζονταν κι στου μακρὸ μὴ μυτηρὸ μαχαιρί τρεῖς τέσσερες βουλές. Ἐτσι στέκουνταν ὅλου τοῦ χειμῶνα. Γιὰ νά τηγανιστοῦν τίς ξιαρμυρίζουν στου νιρό τίς κόφτουν ριντζούλια στινόμακρα τίς ἀληρωώνουν κι τίς τηγανίζουν. Τύφλα νάχουν τὰ συκουτάκια ἢ τὰ μανιτάργια σὴ νουστιμάδα ἀμπρουστά σ' αὐτές τίς μιτζάνεις. Τώρα κι αὐτὸ τοῦ φαγί πάνου κάτου ἀλησμουνηθήκειν. Ἄλλα νηστήσιμα φαγιά ἦταν οἱ πρασουκιουφτέδες, πατατουκιφτέδες, χαβιαρουκιφτέδες, χταπόδι, στιγνό κι λιπαρίδες μὴ ἀρμη.

Γιὰ πρασουκιφτέδες τὰ πράσσα κόφτουνταν λιανά-λιανά κι ζιουματίζονταν μὴ ψίχα ἄλλας στραγγίζονταν στου τρυπητό κι ὕσταρνας ἀνακατώνονταν μὴ ἀλεύρι πιπέρι μαύρου ἀγιάσμα κι ἂν δὲν ἦταν νηστήσιμα μὴ κανὰ αὐγὸ κι τίς τηγάνιζαν. Κι γιὰ τίς χαυγιαρουκιφτέδες, ἀνακατώνηται χαβιὰρι μὴ ἀλεύρι κι μυρουδικὰ κι τηγανίζονται. Γιὰ πατατουκιφτέδες οἱ πατιάτεις βράζονται κι λιανίζονται μὴ ἀλεύρι κι μυρουδικὰ κι τηγανίζονται. Σ' αὐτές ἂν δὲν εἶνει νηστήσιμες βάνουν κι ἀπού κανένα αὐγὸ.

Μὴ τίς κιφτέδες αὐτές ἢ τίς λιπαρίδες ἐφκιαναν κι ἀρμη στου τηγάνι μὴ ἀλεύρι πού τοῦ τσιγάριζαν σοὶ καμμένου λάδι κι ὕσταρνας ἐριχναν νιρό τῶβραζαν κι ἐριχναν ἄλλας, σκόρδου στομπισμένου κι ἀρντένι γιὰ ξυνὸ ἢ λιμόντουζου. Τοῦ ἀρντένι γένουνταν ἀπού σταφύλια ἀγουρίδες πού τὰ

μάζουναν, τὰ λιάνιζαν κι έπαιρναν του ξυνο του ζουμί κι τδιδναν σαν σιρόπι κι του φύλαγαν για όλου του χειμώνα για τὰ φαγιά. Τότε είχαμει μνιά κλαβαταργιά ιφτάκι πόβγαζειν ιφτά φουρές σταφύλια άγουρίδες για άρντένι.

Τώρα καν κανέννας δέ φκιάνει άρντένι.

Φκιάνουν άκόμα ήλιές καλουγηριτικεις. Πράσινεις ήλιές πού τις σκίζουν μη του μαχαιρι τρεις χαραξίες κι τις βάνουν νά ξικρισουν στου νιρό για 15-20 μέρεις. Του νιρό τάλλάζουν κάμποσεις φουρές για νά μη βρουμάει. Όταν ξικρισουν τις βάνουν σοι γάρουν ή μη άλλας σοι λάδι για νά φυλαχτούν όλουν του χειμώνα. Άλλα φαγιά χειμουνιάτικα είναι του πρασόριζου, του σπανακόριζου, κι του λαχανόριζου κι του καλουκαίρι ριζόσουπα, μη ντουμάτα ή πατιάτες ψημένεις στη χόβουλη ή βρασμένεις σαλάτου μη κουρμίδι λιανισμένου λάδι κι λιμόνι, πατιάτες γιαχνί, πατιάτες στου φούρνου ή πατιάτες μη κουλουκύτσια στου φούρνου κι τέτοια. Άλλα τηγανιά καλουκιρνά πιέρκεις τηγανιτές ή ψητές μη ζουμί άπου άγουρίδα, μιτζάνεις κι κουλουκιθάκια τηγανιά κι τέτοια.

Του χειμώνα άλλα νηστισιμα ήταν φακή ριβίτσια βρασμένα, κουκιά σιγνά ή χλουρά, φάβα, μπάμνιες χλουρές, λουβίντσια κι τέτοια. Νηστισιμεις πήττεις γένουνταν κι μη σπανάκια, μάτσιουτσουν, λάπατα, λουβουδιά ή κι πήττα μη ρύζι κι ζάχαρη. Σαρμάδεις μη ρύζι κι άμπελόφυλλα ή λαπατόφυλλα κι του χειμώνα σαλάτου μη ψημένου παληό κουρμίδι στη χόβουλη, ή έτρουγαν πράσσα τσιγαρισμένα μη λάδι χουρίς νιρό μούγγι μη πιπέρι κόκκινου, κι πιέρκεις ή μιτζιάνεις ή άγουρεις ντουμάτες στου ξύδι ή στην άρμούρα κι ήταν γιουμάτα τὰ κιλάργια

μη τις γκαβάνεις αυτές σί όλα τὰ σπιτχια τής Νιάουστας.

Τώρα δέν υπάρχουν κιλάργια για τέτοιες δουλιές.

Του καλουκαίρι στου θέρου έτρουγάμει κι του δρουσιτικό ταρατόρι για σαλάτου γυρινέ μη τὰ φασούλια. Στουμπίζεις πρώτα ένα ντιό σκιλίντσια σκόρδου μη άλλας κι ύσταρνας αυτά τὰ στουμπίζεις μη καρύντγια κι ψουμί μπαϊτικου ή μούγγι καρύντγια, ή μούγγι ψουμί ρίχνεις κι ούλιγου ξύδι κι τανακατώνεις καλά, αν έχεις κι ούλιγου γάλα ξυνο μάι καλύτηρας γένητει νουστιμώτηρου του ταρατόρι. Ύσταρα ρίχνεις κρυγιό νιρό, κι αν έχεις λιανίζεις κι άγουρι λιανά-λιανά κουματσούλια κι ρούφα γκίντι ρούφα. Άμα σιμακουντεύει νά μπιτίσει ξανά νιρό ξύδι κι άλλας κι πάλι ρούφα αυτό είναι του άσουτου φαγι. Καλουκρινό φαγι ήταν κι ή ματινίτσα πού την αλησμονησάμει. Γένουνταν άπ' του γάλα ξυνο πού δέν πουλιούνταν κι ξύνιζειν. Του χτυπούσαν στη μούτκα έβγαζαν του βούτουρου κι κεινου π' άπόμνησκειν του άραιούναν μη νιρό κι του πουλούσαν στα γκιούμνια για ματινίτσα. Όσου νιρό είθειλαν κι βιρατούς πιργιλούσαμε σά φώναζαν ματινίτσαα.

Κατούρησειν ή Μίτσα ειλιγάμει.

Νηστήσιμου φαγι ήταν κι του «χαβιάρι» φκιασμένου μη κόκκινου γλυκό πιπέρι κι άλλας. Νόστιμου φαγι. Τώρα αλησμονηθήκειν κι αυτό όπους κι ή καρυδάρμη. Αυτή γίνητει μη καρύντγια στουμπισμένα μη ούλιγου σκόρδου κι άλλας κι νιρό λειουμένη σαν άρμη μούσκειπει κι φάει. Ή κουλιάσα πάλι λειώνουνταν μη ούλιγου ζιουματιστό νιρό κι ζάχαρη, τύφλα νάχει ή μιρέντα.

Τήν τρανή τή σαρακουστή του Βαγγελισμού κι του Βαϊό όλα

τά σπήτχια έφκιαναν γκρβιάδι μη παληά κουρμίτγια λιανά-λιανά κι δαφνόφυλλα ψημένου στου φούρνου ή στη γάστρα μη μπόλικου λάδι κι πιπέρι μαύρου. Έφκιαναν κι τσιουρβάν μη του κιφάλι μη φύλλα άπου σέλιου. Έφκιαναν κι τούρνα μη καρύντγια στουμπισμένα. Πρώτα φένουνταν ή τούρνα κι ύσταρνας έριχναν τὰ στουμπισμένα καρύντγια πού είχαν στουμπιστεί μη σκόρδου ψουμί κι άλλας.

Τότε, όταν ήμαστουν μικρά πιντγια, μάς ξιγιλούσαν κι μη τή μπουκουβάλα για δειλινόν, ή ζάχαρη μη ντιό τρεις σταξιές νιρό στη φιλίτσα για νά μη σκουρπάει ή ζάχαρη. Ή καμνιάφρας πασπαλουσαν κι ούλιγου καφέν άπανουθιό. Έβανάμει κι φασούλια σπηργιά στη φιλίτσα κι την έτρουγάμει στου σουκάκι.

Ή μπουκουβάλα γένουνταν μη ψουμί σπιτικό μπαϊτικου λιανισμένου ψίχεις μη ούλιγη ζάχαρη ή χαβιάρι ή τυρι λιανισμένου ή ούρδα, ή κουματσιούλια, μπάτσιουν.

Άνακατώνουνταν μη τις ψίχεις του ψουμί κι τυλιγουνταν σ' ένα μαντήλι τραπιτσιού πού στρίβουνταν, έριχναν πανουθιό κι λίγεις σταξιές νιρό για νά σφίξει ή μπουκουβάλα κι τή χτυπούσαν λίγεις μπουχτανιές τραγουδώντας:

Μπούκου μπούκου βάλα

Μνιά μισούρα γάλα
κι άπου κάτ' ή σκάλα.

Τώρα γιατί άπου κάτ' ή σκάλα δέ ξέρου! Κι όταν γένουνταν ή μπουκουβάλα μη «βάζουν» σά λιμό άπου μπουκάλι τότε ήταν ήπητηχημένη. Τήν έπηννάμει κι όξου στου σουκάκι για νά τή χλιαπατήσουμε. Άπου δώ βγαίνει όπους φαίνητει κι ή λέξη «χλιάπας» αυτός πού τρώει πουλύ κι στά χαζά.

Τώρα τὰ παρακαλούν τὰ πιντγια για νά φάν κι τὰ φκιάνουν χίλια

ντιγίο παραγκιουζλούκια.

Τότι μάς κυνηγούσαν. Πάλι δά φῶς αίντι φεύγα ἀπού δῶ ψουμουλιμα σ' ἐπιασεν;

Ἄλλα φαγιά γιά πρόφταση ἦσαν κι ἡ φουρνιτάρα στοῦ φούρνου ἢ στοῦ τηγάνι. Τῆ φουρνιτάρα στοῦ φούρνου, τὴν ἔψηναν ὅταν καίγουνταν οὐ φούρνους σοί μινιά ἀκρα πού τραβούσαν τῆ ζιάρη. Ἐψηναν οὐλίγου μπρουζίμι ἀπ' τοῦ σκαφίδι κι τὰ πλουναν μὴ ἀλεύρι στοῦ πλαστήρι κι μὴ τοῦ φκιάρι τοῦ ξυλένιου τὴν ἔβαναν στοῦ φούρνου γιά νά ψηθεῖ, κι τὴν ἔβγαζαν ζισιτή-ζισιτή γιά φάγουμα. Ἦ τοῦ προυζίμι τὰ πλουναν στοῦ

τηγάνι πού εἶχεν ζιουματισμένον λάδι. Τοῦ ἀπλουμα γένουνταν μὴ τῆ μπουχτανιά ἢ μὴ τοῦ μπουνέλου κι ὅταν τηγανίζουνταν ἀπ' τῆ μινιά τῆ μεριά τῆ γυρνούσαν κι ἀπ' τὴν ἄλλη κι μετὰ τὴν ἔτρουγαν μὴ μέλι, μὴ ζάχαρη, τυρί, ἡλιές, ἢ μπάτσιουν. Αὐτές οἱ φουρνιτάρεις γένουνταν, ὅταν μπιτίζειν τοῦ ψουμί. Γένουνταν μὴ ζυμάρι πού φούσκουνει, μὴ μαιιά σπιρικιά στοῦ σκαφίδι. Ἦ μαιιά αὐτὴ γένουνταν μὴ τὰ μαζώματα ἀπ' τοῦ σκαφίδι. Ὅταν ἔβαναν τοῦ ζιουμάρι στὶς πανακότεις ἔξιναν τοῦ σκαφίδι γιά νά καθαρίσει αὐτὰ τὰ

μαζώματα τάβαναν στοῦ πινάκι κι ξύνιζαν ἴσαιμι τὴν ἄλλη τὴν ἰβδουμάδα πού δά ξαναζώμουναν.

Τώρα ποιός ζυμώνει. Τοῦ ζυμουμα κι τοῦ ψήσιμου θέλει κόπουν γιά νά γένει ψουμί.

Τότι μὴ οὐλίγη τέτοια μαιιά ἔφκιαναν κουρκούτι γιά πιτουλίτσεις ὅταν φούσκουνει ὅπως γένουντει οἱ λουκουμάδεις. Ἦ ἔφκιαναν σαραλιά μὴ φύλλου ἀπού προυζύμι ἀνοιγμένου μὴ τούν κλώστρη κουλουρισμένου κι κουμένου κουμάτχια τηγανισμένα στοῦ τηγάνι μὴ λάδι κι βαλμένα στοῦ σιρόπι. Κι ἄλλα τέτοια καλοῦντγια κι γλυκίσματα ὅπως ἡ νιστόπιτα.

Ἡ ΨΥΧΑΝΑΛΥΣΗ ΤΟΥ ΝΕΟΕΛΛΗΝΑ

Ἄς σταματήσουν οἱ θριαμβολογίες ἀπό τοὺς ἐξῶστες ἄς καταπαύση ὁ ἔθνικός κομπασμός καὶ ἄς ἀρχίσωμε νά βρισκώμε τὰ μέτρα μας. Πολλά ἐπικίνδυνα ψυχοπαθολογικά συμπλέγματα μεταποιοῦν τὴ ζωὴ μας σέ ἀληθινὸ τρελλοκομεῖο. Ἄς τό πούμε ἀνοιχτά καὶ μέ τῆ δέουσα σαφήνεια: ἡ νεοελληνικὴ ἐξαστισμένη κοινωνία εἶναι: ψυχικῶς καὶ πνευματικῶς ἄρρωστη.

Ἡ ἀρρώστεια ἐκδηλώθηκε πρῶτα στὴν πρωτεύουσα ὕστερα ἀπλώθηκε καὶ στὶς λοιπές πόλεις τῶρα μέ τὸν γενικὸ ἐξαστισμὸ κατέλαβε καὶ τὸ ψυχικῶς πλέον ὑγιές τμήμα τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ, τὴν ἀγροτιά. Μέχρι τῶρα, ὁ ἀγροτικός κόσμος ἔστελνε πρὸς τίς πόλεις ὑγιᾶ ἀνισταθμίματα καὶ ὑπῆρχε κάποιος συγκρατημός. Τώρα στερεῦει καὶ αὐτὴ ἡ παγὴ. Καὶ ὑπέκυψε στὴν ἀσθένεια ὀλόκληρο τὸ κοινωνικὸ σῶμα.

Πρῶτὴ ἐκδήλωση αὐτῆς τῆς ἀρρώστειας εἶναι ἡ ἔλλειψη ἰσορροπίας στὶς διάφορες ψυχικὲς καὶ πνευματικὲς δυνάμεις πού συνιστοῦν τὸ ἀνθρώπινο πρόσωπο. Ὡρισμένες ροπές ὑπερφαλαγγίζουν ὅλες τίς ἄλλες, καὶ δημιουργοῦν φαινόμενα φανατικῆς μονομέρειας σχιζοφρενικοῦ τύπου. Ὁ φανατισμὸς αὐτός ἀμβλύνει τὴν ὀξύνοια καὶ τὴν ἀποδοτικότητα τοῦ νεοέλληνα, τὸν καθιστᾶ ἔρμαιο τῆς ροπῆς πού προεξάρχει, καὶ διαστρεβλώνει ὅλες τίς ἀντιλήψεις του καὶ ὅλες τίς συμπεριφορές του. Ἀνέμπνοος, ἀνέραστος καὶ ἀνισόρροπος ἐπιδιώκει μέ πάθος μανιακοῦ τὴν πραγματοποίηση τῶν ἐμμόνων ἰδεῶν του, μέ ὁ-

ποιοδῆποτε τίμημα γιά τοὺς ἄλλους, γιά τὴν κοινωνία του καὶ γιά τὸ ἔθνος του.

Λέμε πῶς οἱ κοινωνίες τῆς Δύσεως ὑπέκυψαν στὶς ἀξιώσεις τοῦ οἰκονομισμοῦ καὶ μεταποίησαν τὰ ἀνθρώπινα πρόσωπα σέ ἀτομικιστές. Καὶ ὑπερηφανεύομαστε πῶς ἡ παράδοσή μας δέν εἶναι ἀτομικιστικὴ, συνεπῶς δέν εἴμαστε καὶ ἐμεῖς σάν τοὺς ἄλλους. Μὰ ὑπάρχει στὸν κόσμον ἀνθρώπος περισσότερο ἀτομικιστῆς ἀπὸ τὸν ἐξαστισμένο νεοέλληνα; Τότε ποιός κατέστρεψε τίς πόλεις μας, πού ἔγιναν σκέτα ντουβάρια χωρὶς ἓνα φύλλο πράσινο ποιός οἰκοπεδοποίησε ὅλες τίς ἀκρογιαλιές μας, ποιός διέλυσε καθε σεβασμὸ πρὸς τὸ γενικὸ συμφέρον, ποιός ἀπεμπόλησε ὅλες τίς ἀξίες πού οἰκοδομοῦν μιὰ κοινωνία; Τότε ποιός ἔχει ρημάζει τὴν παιδεία, τὴν διοίκηση, τὴν ἐκκλησία; Τότε ποιός συνέβαλε στὴ δημιουργία αὐτοῦ τοῦ μεγάλου ἐρειπίωνα, τοῦ πνευματικοῦ, τοῦ ψυχικοῦ, τοῦ ἠθικοῦ; Ἀρκεῖ νά ἀναλογιστῆ κανεὶς μέ ποιὰ κριτήρια ἐπιλέγονται οἱ ἀνθρώποι, γιά νά καταλάβουν ὀποιαδῆποτε θέση - πάντως τὸ κριτήριο τῆς ἰκανότητος εἶναι τὸ τελευταῖο.

Βέβαια «ἀνθρώπινες» καὶ «κοινωνικὲς» ἀδυναμίες ὑπάρχουν παντοῦ. Στὴν Ἑλλάδα ὁμως αὐτές οἱ «ἀδυναμίες» ἔχουν καταντήσει πανίσχυρες δυνάμεις, πού ὀδηγοῦν τὸν τόπον στὴν καταστροφή. Καὶ δέν εἶναι λίγες οἱ καταστροφές πού δρέπομε. Καὶ οἱ μεγάλες ἐθνικὲς καταστροφές, ὅπως τῆς Μικρᾶς Ἀσίας καὶ τῆς Κύπρου, ὀφείλονται ἐν πολλοῖς στό ὅτι ὁ νεοέλληνας νοσεῖ ψυχικῶς.

καί λήπτουν στά χαμηλότερα επίπεδα. Είναι φανερό, ότι οι υψηλότερες τιμές των τριγλυκεριδίων ανευρίσκονται στις ηλικίες κατά τις οποίες εμφανίζονται οι κλινικές εκδηλώσεις της Σ.Ν.

Η προστατευτική προσπάθεια της Σ.Ν. αποβλέπει στον περιορισμό των προσλαμβανόμενων λιπών και τον υποβιβασμό των επιπέδων αμοφοτέρων των λιπιδίων του πλάσματος διά φαρμάκων

3. ΔΙΑΙΤΑ ΠΛΟΥΣΙΑ ΣΕ ΛΙΠΗ

Ιδιαίτερη έμφαση έχει δοθεί στή σημασία της πλούσιας διαίτας σέ ζωικά λίπη γιά την ανάπτυξη της Σ.Ν. Έντυπωσιακές επιδημιολογικές μελέτες που έγιναν σέ πληθυσμούς μέ διάφορες διαιτητικές συνήθειες πρόσφεραν ισχυρές ενδείξεις γιά την πιθανή σχέση μεταξύ πλούσιας διαίτας σέ κορεσμένα λίπη και αύξημενου δείκτη, Σ.Ν. Έξ' άλλου, κατά την παθολογανατομική μελέτη 31.000 ατόμων που πέθαναν από την Σ.Ν., σέ 15 πόλεις του κόσμου, διαπιστώθηκε ότι οι άνευρεθείσες αθηροσκληρωτικές βλάβες ησαν ανάλογες, μέ τό ποσόν των προσλαμβανόμενων λιπών κατά τή διαίτα τους και τά επίπεδα χοληστερίνης του πλάσματος.

Λαοί διατροφόμενοι μέ πτωχή τροφή σέ ζωικά λίπη, όπως οι ΒΑΗΤΗ στην Άφρική, οι Ίουδαιοί της Ύμενης και οι Ίαπωνες των αγροτικών περιοχών έχουν χαμηλά επίπεδα χοληστερίνης πλάσματος και δέν παρουσιάζουν Σ.Ν. Αντιθέτως οι Ίουδαιοί του Ίσραήλ και οι Ίάπωνες της Καλλιφορνίας διαιτώμενοι κατά τά πρότυπα διατροφής του δυτικού κόσμου, παρουσιάζουν αυξημένη συχνότητα Σ.Ν.

Μείωση της Σ.Ν. παρουσιάζουν επίσης ώρισμένες περιοχές

του Δυτικού Κόσμου, των οποίων οι κάτοικοι σιτίζονται μέ φυτικά λίπη πλούσια σέ ακόρεστα λιπαρά όξέα όπως η Κρήτη και η Κέρκυρα. Τέλος κατά τή διάρκεια του Β Παγκοσμίου Πολέμου, στην Νορβηγία όπου υπήρχε υποσιτισμός ο αριθμός των εμφραγμάτων μειώθηκε αισθητά. Μετά τόν πόλεμο μετά τήν αποκατάσταση των παλαιών συνθηκών της διαίτας, η συχνότητα των εμφραγμάτων αυξήθηκε ξανά.

4. ΚΑΠΝΙΣΜΑ

Σέ πάρα πολλές επιδημιολογικές μελέτες τονίζεται ο αυξημένος κίνδυνος της Σ.Ν., στους καπνιστές. Τό κάπνισμα αποτελεί τόν καλλίτερο τεκμηριωμένο καβέβαιο προδιαθεσιακό παράγοντα της Σ.Ν. Έπιβαρύνει τήν στηθαγική συνδρομή και τις ισχαιμικές αλλοιώσεις του Η.Κ.Γ.⁽³⁾ αυξάνουν συγχρόνως τόν κίνδυνο τοι εμφράγματος μυοκαρδίου και τοι αιφνιδίου θανάτου, ιδίως στα νεαρά άτομα.

Στήν μελέτη του FRAMINGHAM όπως και στις πλέον πρόσφατες μελέτες διαπιστώθηκε, ότι οι καπνιστές συγκρινόμενοι πρός εκείνους που δέν καπνίζουν παρουσιάζουν διπλάσια ή τριπλάσια συχνότητα Σ.Ν. Παράλληλα ο κίνδυνος θανάτου από τήν Σ.Ν., στα νέα και τά μέσης ηλικίας άτομα είναι 2 - 3 φορές μεγαλύτερος στους καπνιστές. Γιά τά άτομα ηλικίας άνω των 65 ετών δέν φαίνεται νά υπάρχουν διαφορές μεταξύ καπνιστών και μή καπνιστών.

Έχει επισημανθεί ιδιαίτέρως, ότι ο κίνδυνος της Σ.Ν., αυξάνεται παραλλήλως πρός τόν αριθμόν των καπνιζόμενων ήμερησίως σιγαρέτων. Όμοίως οι αιφνιδιοί θάνατοι από τήν νόσο είναι 4 φορές συχνότεροι επί των καπνιστών

³ημ 3: Η.Α.Ι. = ΗλεκτροΚαρδιοΓραφημ

πολλών σιγαρέτων, συγκριτικά μέ εκείνους που δέν καπνίζουν.

Όπως προκύπτει από τις σχετικές μελέτες, μεγαλύτερο κίνδυνο από τους καπνιστές παρουσιάζουν οι καπνιστές σιγαρέτων, ενώ οι καπνιστές πούρων και πίπας εμφανίζουν μειωμένους κινδύνους ... Η διακοπή του καπνίσματος επιδρά ευεργετικώς επί των καπνιστών και μειώνει τόν κίνδυνο της Σ.Ν. Έχει διευκρινιστεί ότι τό πλέον επιβαρυντικό στοιχείο του καπνίσματος ανεξαρτήτως του είδους καπνίσματος (πίπα, πούρα, σιγαρέττα) αποτελεί η βαθειά εισπνοή του καπνού. Αυτή φαίνεται ότι ταυτίζεται απόλυτα πρός τόν βλαπτικό μηχανισμό του καπνίσματος. Όταν οι καπνιστές πούρων - γιά τους οποίους λέγεται ότι παρουσιάζουν μειωμένο κίνδυνο εμφράγματος - εισπνέουν βαθειά τόν καπνό, κατά τήν ώρα του καπνίσματος εμφανίζουν στό αίμα τους τά ίδια ποσά άνθρακολαιμοσφαιρίνης, τά οποία είχαν όταν κάπνιζαν σιγαρέττα.

Ο μηχανισμός δράσεως του καπνίσματος παραμένει άμφίβολος. Ένοχοποιούνται δύο κυρίως παράγοντες, η νικοτίνη και τό παραγώμενο κατά τή διάρκεια της καύσεως του σιγαρέττου CO (μονοξειδίο του άνθρακα). Η νικοτίνη ή οποία αυξάνει τήν καρδιακή λειτουργία διά της άπελευθερώσεως κατεχολαμινών, θεωρήθηκε επί σειράν ετών, ως ο κύριος βλαπτικός παράγοντας του καπνίσματος. Σήμερα η σημασία της θεωρείται ως δευτερεύουσα και πιστεύεται ότι δρά συνεργικώς και περιορίζει διά της άγγειοσυσπαστικής της δράσεως τήν προσφορά οξυγόνου πρός τό μυοκάρδιο και επιτείνει τήν συγκέντρωση των λιπιδίων επί του αρτηριακού τοιχώματος. Ιδιαίτερη βαρύτητα

ἀποδίδεται στην ἀρρυθμική δράση τῆς νικοτίνης. Αὐτὴ ὑποβιβάζει τὸ ὄριο τῆς κοιλιακῆς μαρμαρυγῆς, (ἀρρυθμία), ἐνέχεται πιθανόν στό μηχανισμό τοῦ αἰφνιδίου θανάτου, σέ άτομα πού ἔχουν ἤδη βλαμένες στεφανιαίες ἀρτηρίες.

Ὁ ἄλλος βλαπτικός παράγοντας τοῦ καπνίσματος, τὸ CO, θεωρεῖται σήμερα ὅτι ἀποτελεῖ τὸν κυριώτερο κίνδυνο ἀπὸ τὸ κάπνισμα. Τὰ παραγώμενα ποσά ἀνθρακυλαιμοσφαιρίνης δυνατὸν νὰ εἶναι τῆς τάξεως 15-20% ἢ καὶ ὑψηλότερα ἀκόμη. Αὐτὰ ἔχουν ὡς ἀποτέλεσμα τὸν περιορισμὸ τῆς προσφορᾶς ὀξυγόνου πρὸς τοὺς ἱστούς καὶ ἐπομένως πρὸς τὸ μυοκάρδιο. Τὰ ἀνατέρω ποσά ἀνθρακυλαιμοσφαιρίνης εἶναι ὑπερβολικά ἐάν ληφθοῦν ὑπόψη ὅτι οἱ ὀδη-

γοὶ ταξί τοῦ Λονδίνου, εὐρισκόμενοι καθ' ὅλη τὴν ἡμέρα ὑπὸ τὴν ἄμεση ἐπίδραση τῶν καυσαερίων τῶν ὁδῶν τῆς πόλεως, παρουσιάζουν ἐπίπεδα ἀνθρακυλαιμοσφαιρίνης 1.4-3%.

Ἄλλη ὁδὸς διὰ τῆς ὁποίας τὸ CO ἐνεργεῖ δυσμενῶς ἐπὶ τῶν καπνιστῶν εἶναι ἡ αὐξηση τῆς διαβατότητας τοῦ ἐνδοθηλίου τοῦ ἀρτηριακοῦ τοιχώματος. Αὐτὴ μὲ τὴν παρουσία ὑπερλιπιδαιμίας καὶ ἀρτηριακῆς ὑπερτάσεως διευκολύνει τὸν σχηματισμὸ ἀθηρώματος. Ἡ δὴ ἔχει διαπιστωθεῖ παθολογοανατομικῶς σημαντικὴ πάχυνση τοῦ τοιχώματος τῶν ἀρτηριδίων τοῦ μυοκαρδίου ἐπὶ καπνιστῶν.

Ὁ βλαπτικὸς μηχανισμὸς τοῦ καπνίσματος παρεμβαίνει δυσμενῶς καὶ στὸν μηχανισμό τῆς πῆξεως (θρομβογένεση).

Ἄπ' ὅσα ἔχουν ἐκτεθεῖ παραπάνω συναγεται ὅτι ἡ βλαπτικὴ δράση τοῦ καπνίσματος ἀσκεῖται διὰ πολλαπλῶν μηχανισμῶν, ἡτοι βλάβης ἐπὶ τοῦ ἀρτηριακοῦ τοιχώματος (ἀθυρογένεση), μειώσεως τῆς προσφορᾶς τοῦ ὀξυγόνου στό μυοκάρδιο, προκλήσεως μοιραίων ἀρρυθμιῶν καὶ παρεμβάσεως στό μηχανισμό πῆξεως (θρομβογένεσεως). Ἴσως μὲ τὴ συνεργασία τῶν μηχανισμῶν αὐτῶν τὸ κάπνισμα συμβάλλει στὴν ἐγκατάσταση ὀξέων στεφανιαίων ἐπεισοδίων τὰ ὅποια ἀσφαλῶς θὰ μειώνονται μὲ τὴν διακοπὴ τοῦ καπνίσματος. Ἡ δὴ ὑπάρχουν ἐνδείξεις ὅτι οἱ πρῶην καπνιστῆς, 5-10 ἔτη μετὰ τὴν διακοπὴ τοῦ καπνίσματος παρουσιάζουν τὴν ἴδια θνησιμότητα ὅπως καὶ οἱ μὴ καπνίζοντες.

Τί πρέπει νά ὑπάρχει

στό φαρμακεῖο

τοῦ σπιτιοῦ μας.

Ὁξυζενέ γιά νά πλύνουμε μιά πληγὴ

Ἰώδιο ἢ Σεταβλόν

Γάζες

Ἐπίδεσμοι - λευκοπλάστ

Ἄλοιφή γιά ἐγκαύματα

Ἰγρὴ ἀμωνία γιά τὰ τσιμπήματα

Μιά ἀλοιφή γιά πληγές

1 ΘΕΡΜΟΜΕΤΡΟ

Σταγόνες γιά τὰ αὐτιά ὅταν πονᾶνε

Νοβαλτζίν ἢ Μπααρατζίν σταγόνες γιά πόνους (κολικούς) καὶ πυρετό

Ἀσπιρίνες

Χάπια γιά διάρροια

Χάπια γιά ναυτία

Βαμβάκι

Οἰνόπνευμα καθαρὸ

Μερικὲς σύριγγες μιάς χρήσεως (γιά ὅσους μποροῦν νά κάνουν ἐνέσεις).

— Τὸ νά βλέπω εἶναι ἀντίληψις τὸ νά αἰσθάνομαι εἶναι ἀλήθεια

— Τὰ ἥρωικά αἰσθήματα δέν ἔχουν ποτέ λογικὴ διότι εἶναι πάντοτε ἀληθινά

Ἐμερσον

— Ὅσοι παραμελοῦν τοὺς ἀδελφούς των καὶ ἐπιζητοῦν νά κάμουν ἄλλους φίλους, μοιάζουν μὲ ἐκείνους πού ἀφήνουν ἀκαλιέργητο τὸ δικό τους χωράφι καὶ καλλιεργοῦν ξένο

Σωκράτης

— Ὁ αἰσιόδοξος βλέπει μόνο τὴν καρυδόφυχα, ὁ ἀπαισιόδοξος τὸ καρῦδι ὀλόκληρο

— Τὸ νά πλουτίζεις μὲ ἄδικα μέσα μοιάζει μὲ σύννεφο πού χάνεται στά βάθη τοῦ ὀρίζοντος

Κομφούκιος

— Ἡ μεγαλύτερη παλῖρροια ἔχει ταχύτερα ἀμπώτιδα. Ἡ φοβερώτερη τρικυμία τὴν πιὸ ἀπότομη γαλήνη. Ὁ διακαέστερος ἐρωτας, τὸ ψυχρότερο τέλος καὶ ἀπὸ τὸν βαθύτερο πόθο συχνά προέρχεται θανάσιμο μῖσος

Σωκράτης

Έχينوκοκκίαση ή υδατίδωση

Η έχινοκοκκίαση μεταδίδεται από το σκύλο και τα θύματά της είναι πολλά.

Συνήθως προσβάλλει τα μικρά παιδιά, γιατί αυτά χαιδεύουν και παίζουν με τα σκυλιά και έτσι μολύνονται συχνότερα από τους μεγάλους.

Ο έχινοκοκκος είναι ένα μικρό παράσιτο (ταινία) μακρurus μισού εκατοστού περίπου και ζει στο έντερο του σκύλου και των άλλων σαρκοφάγων ζώων (ή γάτα δέν προσβάλλεται καθόλου). Από το έντερο του σκύλου κάθε τόσο εξέρχονται μαζί με τα κόπρανά του και τα αυγά του παράσιτου και σκορπίζονται στα χόρτα, στα λαχανικά, στο νερό και όπου άλλου κοπρίσουν τα μολυσμένα σκυλιά. Τα αυγά αυτά του έχινοκοκκου πού είναι πάρα πολύ μικρά και δέν διακρίνονται πάνω στα λαχανικά και χόρτα θά τά φάμε μαζί με τά τυχόν άπλυτα λαχανικά και χόρτα πού θά φθάσουν στην κουζίνα και θά μās σερβιριστούν έτσι. Άκόμη τ' αυγά αυτά μπορεί νά υπάρχουν στο τρίχωμα του σκύλου, όταν αυτό έχει λερωθεί από τά κόπρανά του και όταν χαιδεύουμε αυτό κολλούν στα χέρια μας και έτσι θά τά καταπιούμε αν δέν πλυθούμε καλά πρίν φάμε.

Τά ζώα όπως τά γιδοπρόβατα, τά βοοειδή, οί χοίροι τρώνε τ' αυγά της ταινίας μαζί με τό χόρτο. Τά θηλάζοντα ζώα μολύνονται από τό μαστό όταν ή μητέρα τους πλαγιάζει επάνω σε κόπρανα μολυσμένου σκύλου. Από τ' αυγά τώρα πού θά φθάσουν στο έντερο του ανθρώπου ή του ζώου βγαίνουν οί προνύμφες του έχινοκοκ-

κου, (μία ένδιάμεση μορφή μεταξύ αυγού και τέλειης ταινίας του παράσιτου). Οί προνύμφες έν συνεχεία διατρυπούν τό έντερο και με τό αίμα φθάνουν στο σηκώτι, στο πνευμόνι, ή στ' άλλα όργανα όπου σχηματίζουν κύστεις (φούσκες) πού μεγαλώνουν σιγά-σιγά μέχρι τό μέγεθος του κεφαλιού ανθρώπου και είναι γεμάτες ύγρό πού περιέχει κεφάλια νεαρών έχινοκοκκων.

Του Βασ. Μπατάνη Κτηνίατρου

Ο σκύλος θά μολυνθεί όταν φάει ένα τέτοιο συκώτι ή πνευμόνι όποτε τά κεφάλια (σκωληκοκεφαλές) των κύστεων γίνονται μέσα στο έντερο του σκύλου τά τέλειη παράσιτα κι' αρχίζουν κι αυτά με τή σειρά τους νά κάνουν αυγά πού σιγά-σιγά αυτά εξέρχονται με τά κόπρανα και ό κύκλος επαναλαμβάνεται.

Η γεωγραφική εξάπλωση του παράσιτου είναι παγκόσμια. Στη χώρα μας ή μόλυνση των σκύλων κυμαίνεται μεταξύ 3-35% αναλόγως της περιοχής και του περιβάλλοντος πού ζούν αυτοί. Έτσι κατά σειράν συχνότητας προσβάλλονται περισσότερο οί άδέσποτοι σκύλοι πού ζούν γύρω από τά Σφαγεία ή τους χώρους σφαγής ζώων, έν συνέχεια οί ποιμενικοί, όλιγώτερο οί σκύλοι των χωριών και άκόμη λιγώτερο αυτοί των πόλεων. Η συχνότητα μόλυνσης των παραγωγικών μας ζώων κυμαίνεται επίσης από περιοχής εις περιοχήν και κατά μ.ό. άνέρχεται

στά πρόβατα 55%, στα γίδια 6%, στα βοοειδή 15% και στους χοίρους 2-3%. Τέλος ή μόλυνση του ανθρώπου ακολουθεί τόν πληθυσμό των σκύλων σε μία περιοχή και είναι ανάλογη προς τήν προσβολή και των άλλων κατοικίδιων ζώων.

Η χώρα μας έχει τό θλιβερό προνόμιο νά κατατάσσεται μεταξύ των πρώτων ανά τόν κόσμο στη συχνότητα μόλυνσης του ανθρώπου από υδατίδες κύστεις. Έτησίως τά έγχειριζόμενα άτομα άνέρχονται σε 15 περίπου ανά 100.000 κατοίκους.

Τά συμπτώματα με τά όποία εκδηλώνεται ή έχινοκοκκίαση στο σκύλο, στον άνθρωπο και στ' άλλα ζώα σχεδόν είναι άνύπαρκτα:

Ο σκύλος πού φιλοξενεί στο έντερό του τήν ταινία του έχινοκοκκου δέν παρουσιάζει συνήθως κανένα σύμπτωμα, πλην σπάνια μιας άδυναμίας. Τά χορτοφάγα ζώα πού έχουν στα διάφορα όργανά τους κύστεις, είναι συνήθως γερά, εκτός μιας ένδεχόμενης καταβολής της θρέψης τους και μόνον όταν όδηγηθούν στο σφαγείο βλέπομε τίς κύστεις του έχινοκοκκου επάνω στα συκώτια, πνευμόνια κ.λ.π. σπλάχνα τά όποία κατάσχονται και καταστρέφονται ως άκατάλληλα για κατανάλωση, αλλά και για τό λόγο της περιστολής της ασθένειας.

Εις τόν άνθρωπο, τά συμπτώματα πού δέν είναι χαρακτηριστικά, συνίστανται σε πόνους στο μέρος πού σχηματίζεται ή κύστη, άδυναμία κ.λ.π. Η διάγνωση γίνεται κυρίως με άκτινογραφία, με

δερμαντίδραση, έκτροπή συμπληρώματος κ.λ.π.

Οί οικονομικές απώλειες της αρρώστειας, τόσον εκ των μειωμένων αποδόσεων των έχινοκοκκίωντων ζώων σέ κρέας, γάλα καί μαλί ὅσον κι' αὐτές εκ τῆς κατασχέσεως τῶν έχινοκοκκίωντων ὀργάνων τῶν σφαγίων ζώων, ἀνέρχονται σέ ἀρκετές δεκάδες ἑκατομμύρια δραχμές ἔτησίως, δεδομένου ὅτι ἡ ὑδατίδωση εἶναι ἡ συχνότερη παρασιτική ἀλλοίωση τῶν σφαγίων στή χώρα μας.

Τριπλό λοιπόν καί ἐξαιρετικό τό ἐνδιαφέρον πού παρουσιάζει ἡ έχινοκοκκίαση.

α) Γιατί προξενεῖ σοβαρώτατες οικονομικές ζημιές στήν κτηνοτροφία καί γενικώτερα στήν Ἐθνική Οἰκονομία,

β) Γιατί ἀπειλεῖ καθημερινά τήν Δημόσια Ὑγεία καί

γ) Γιατί θίγει καί αὐτόν τόν πολιτισμό μας.

Γιά τόν περιορισμό λοιπόν τῶν οικονομικῶν ζημιῶν τῆς κτηνοτροφίας μας καί τῶν ἀνθρωπίνων κρουσμάτων εκ τῆς παρασιτικῆς αὐτῆς ζωοανθρωπονόσου συνιστῶνται τά κάτωθι προφυλακτικά μέτρα:

Ἡ μείωση τοῦ ἀριθμοῦ τῶν σκύλων στόν ἀριθμό τῶν ἀπαραίτητων. Παρατηρήθηκε ὅτι οἱ ἰδιοκτῆτες σκύλων μολύνονται 20 φορές συχνότερα ἀπό τοὺς μὴ ἔχοντες σκύλους. Ἡ θανάτωση ὄλων τῶν ἀδεσπότην σκύλων. Ἡ πρόσδεση αὐτῶν ὥστε νά μὴ περιφέρονται πέριξ τοῦ χώρου τῶν σφαγείων. Νά μὴ ρίπτονται στοὺς σκύλους γιά τροφή σπλάχνα ὠμά, μήτε νά ρίπτονται ὅπουδήποτε τά μολυσμένα σπλάχνα γιατί ἐνδέχε-

ται νά τά
τά νά ἐν
πτώματα
γουμενω
λίνη ἢ π
ἀνά 2μην
κτόνο φά
θά σᾶς δ
τρῶμε πο
ἄπλυτα κ
τα νερά,
σκύλους
γλύφουν
πλένομε
τά ἀπό κ
Ἐφα
πάνω κα
λαμβάνε
ἘΥπηρεσί
γίας ἐλπ
σθένεια
μαντικά

Γνωρίζετε

1) Ὅ,τι οἱ καρποὶ μήλων καί ἀχλαδιῶν δέν πρέπει νά συγκομίζονται ἀγουροὶ καί ὅτι οἱ ἀγουροὶ καρποὶ δέν συντηροῦνται καλά στά ψυγεῖα καί ἐμφανίζουν τήν παθση ἐπιφανειακὸ ἔγκαυμα (Scald);

2) Ὅ,τι ἡ καρπική περίοδος (ἀνθηση ἕως συγκομιδῆ) τῆς Starking (Σταρκιν) καί τῆς Golden Delicious (Γκόλντεν Ντελίτσιους) εἶναι 150 μέρες περίπου καί τῆς Granny Smith (Γκράντ Σμίθ) 200 μέρες περίπου;

3) Ὅτι ἡ συγκομιδῆ τῶν μήλων Granny Smith πρέπει νά γίνεται σέ δύο «χέρια» τουλάχιστον καί ὅτι τό πρῶτο «χέρι» πρέπει νά πραγματοποιεῖται 1ον δεκαήμερο Νοεμβρίου; Καί ὅτι οἱ καρποὶ αὐτοὶ εἶναι λιγώτερο ὑπόξεινο καί συντηροῦνται περισσότερους μῆνες στό ψυγεῖο καί χωρὶς τήν πάθηση τοῦ ἐπιφανειακοῦ ἔγκαυματος;

4) Ὅτι τά ἀχλάδια τῆς ποικιλίας Williams (Οὐίλιαμς) εἶναι τά πιό κατάλληλα γιά τήν παρασκευῆ κονσερβῶν;

5) Ὅτι ἡ ποικιλία Ozark Gold (ὀζαρκ Γκόλντ) λέγεται καί πρῶιμη Golden Delicious (Γκόλντεν Ντελίτσιους) καί ὅτι ὠριμάζει ἕνα μῆνα ἐνωρίτερα ἀπό τήν κανονικὴ Γκόλντεν;

6) Ὅ,τι ἡ ποικιλία Williams νά εἶναι μπολιασμένη ἐπὶ τῆς 29;

7) Ὅ,τι τέλη Ἰουλίου — μάζει ἡ ποικιλία μηλιάς Prim ανθεκτικὴ στό Φουζικλάδιο;

8) Ὅ,τι ἡ ποικιλία Red μετάλλαξη τῆς Starkrimson (ῶραιο ἑλκυστικό χρῶμα;

9) Ὅτι ἡ ποικιλία ἀχλαδιῶν προϊόν διασταυρώσεως τῆς Ντεκάνα ντέλ κομίσιου; Καί ὁ λιαμς;

10) Ὅτι ἡ Ἐμουθ εἶναι τῆς Γκόλντεν Ντελίτσιους; Κ σθητη στίς σκουριές;

11) Ὅτι ἡ ποικιλία Muis πλοειδής; Καί ὅτι προῆλθε τῶν ποικιλιῶν Γκόλντεν Ντελ νικῆς ποικιλίας Ἴντο (INDO);

12) Ἡ ποικιλία ἀχλαδιῶν σπορόφυτο τῆς Ντεκάνα ντέλ θίξει μεταξύ τῶν ποικιλιῶν ντέλ Κομίσιου;

ΤΑ ΑΡΩΜΑΤΙΚΑ ΦΥΤΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ

Από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα τα φυτά και ιδίως τα άνηθ τους εκφράζουν την καλλιτεχνική εκδήλωση του δημιουργού στον κόσμο. Έξάλλου μιά μεγάλη κατηγορία του φυτικού βασιλείου που κατέχει ιδιαίτερη θέση μεταξύ των ανθρώπων όλων των λαών και όλων των εποχών είναι τα αρωματικά και φαρμακευτικά φυτά. Τα πρώτα γιατί μας δίνουν τα αιθέρια έλαιά τους και τα δεύτερα γιατί έχουν θεραπευτικές ιδιότητες.

Ο πρωτόγονος άνθρωπος, ύποκινούμενος από το ένστικτο της αυτοσυντηρήσεως, φρόντιζε να προμηθευτεί από τη φύση κάθε πράγμα ζωικής φυτικής ή ορυκτής προελεύσεως που θά του ήταν απαραίτητο για τη διατροφή του. Παράλληλα προσπάθησε να καταπραύνει τους πόνους του αρχικά με την επίκληση προς το θείο και ύστερα με ουσίες που αναζητούσε και εξεύρισκε στη φύση. Τις ουσίες αυτές, που ήταν κυρίως διάφορα φυτά, ο πρωτόγονος άνθρωπος τις αποκτούσε στην αρχή τυχαία και αργότερα με τη βοήθεια της παρατηρήσεως και της πείρας του. Μερικές μάλιστα φορές διεπίστωνε τη δράση των βοτάνων στη θεραπεία διαφόρων ασθενειών από τη συμπεριφορά των ζώων προς τα φυτά.

Στην αρχαιότητα πολλοί λαοί ασχολήθηκαν με τα αρωματικο-φαρμακευτικά φυτά. Έτσι οι Σουμερίοι, οι Ασσύριοι και οι Βαβυλώνιοι χρησιμοποιούσαν αρκετά βότανα, οι τελευταίοι μάλιστα τα

είχαν συμπεριλάβει στους νόμους του βασιλεία Χαμουραμπί (21ος αιώνας π.χ.). Στις ανασκαφές που έγιναν στην αρχαία πρωτεύουσα της Ασσυρίας Νινευί (1900-612 π.χ.) βρέθηκαν 22.000 αργιλικές πλάκες από τις οποίες οι 660 ανέφεραν για τα χρησιμοποιούμενα τότε φάρμακα που τα περισσότερα είχαν ως βάση 250 διάφορα φυτά, όπως το όπιο, την τριανταφυλλιά, τη μυρτιά, τη μέντα, το μάραθο, τη γλυκόριζα, το μανδραγόρα και άλλα. Έξάλλου και οι Φοίνι-

Του Βύρ. Γ. Σκρουμπή Γεωπόνου Κέντρου Γ. Έρεύνης Β. Ελλάδος

κες, που ήταν ναυτικός λαός, ασχολήθηκαν με τα βότανα και το εμπόριό τους. Οι αρχαίοι Αιγύπτιοι, που όπως λέγει ο Ήρόδοτος ήταν ο πιο μορφωμένος λαός απ' όσους εγγώρισε, είχαν αποδώσει σε πολλά φυτά μαγικές ιδιότητες, ή δέ αρχαία χώρα του Νείλου θεωρείται από πολλούς ως η κοιτίδα της φαρμακευτικής λόγω των πολλών εύρυμάτων της που αναφέρονται στα βότανα. Οι Ινδοί είχαν επίσης πολλές γνώσεις για τις θεραπευτικές ιδιότητες των φαρμακευτικών φυτών που αναφέρονται στα θρησκευτικά — βραχμανικά βιβλία τις λεγόμενες Βέδες. Τέλος οι Μήδοι, οι Πέρσες και οι Κινέζοι γνώριζαν πολλά για τα φυτά αυτά. Υπάρχουν ακόμα και ση-

μερα εκατομμύρια άνθρωποι, ιδίως στις χώρες της Ανατολής, που πιστεύουν στις ευεργετικές ιδιότητες πολλών φυτών και διατρέφονται αποκλειστικά με φυτικές τροφές.

— Οι αρχαίοι πρόγονοί μας, είχαν επίσης ασχοληθεί με τα αρωματικά φυτά και τα βότανα. Η μυθολογία αναφέρει ότι θεός της υγείας και των βοτάνων ήταν ο Απόλλων, ο οποίος υπήρξε μαθητής του Κενταύρου Χείρωνος (γιού του Κρόνου) που όπως έπιστευαν ήταν ο μεγαλύτερος γνώστης των βοτάνων και της βοτανολογίας. Μαθητής του Χείρωνος ήταν επίσης και ο θεός της Ιατρικής Ασκληπιός. Διάφορα αρωματικά φυτά αναφέρονται στους μύθους των θεών, όπως ο Κρόκος, η βιολέτα, ο υάκινθος, ο νάρκισσος και το τριαντάφυλλο που συνδέεται με την άρπαγή της Περσεφώνης από τον Άδη. Αφιερωμένα στον Διόνυσο φυτά ήταν η μυρσίνη, το πεύκο, το τριαντάφυλλο, ο ασφόδελος και φυσικά το αμπέλι.

Στά Όμηρικά έπη αναφέρονται 63 είδη φυτών, για μερικά από τα οποία περιγράφονται και οι ιδιότητές τους. Αργότερα κατά τον 5ο π.χ. αιώνα, αρχίζει με το θείο Ίπποκράτη η σημαντικότερη Έλληνική περίοδος. Ο Ίπποκράτης που ήταν η μεγαλύτερη ιατρική διάνοια της εποχής εκείνης έγραψε πολλά έργα στα οποία περιλαμβάνονται 236 φυτικά φάρμακα. Την ίδια εποχή εμφανίστηκαν και οι ριζοτόμοι, δηλαδή άνθρωποι που μάζευαν ρίζες και βότανα και τα χρησιμοποιούσαν για θεραπευτικούς σκοπούς. Όμως αν και

ἀπό τῆς ἐποχῆς τοῦ Ἰπποκράτη μέχρι καὶ τῶν πρώτων μετὰ Χριστὸν χρόνων διάφοροι σοφοί, ὅπως ὁ Ἀριστοτέλης καὶ ὁ διαπρεπῆς αὐτοῦ διάδοχος Θεόφραστος, ἀσχολήθηκαν μὲ τὰ φυτὰ καὶ τὴν κατάταξή τους, κανένα συγκεκριμένο βιβλίο δὲν εἶχε γραφεῖ ἀποκλειστικὰ γιὰ τὰ ἀρωματικοφαρμακευτικὰ φυτὰ. Τὸ κενὸ αὐτὸ ἀναπλήρωσε μετὰ 300 περίπου χρόνια ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ Θεόφραστου ὁ Διοσκουρίδης ὁ Ἀναζαρβεύς (1ος μ.Χ. αἰώνας), πού στὸ «περὶ ὕλης ἰατρικῆς» σύγγραμμά του, περιγράφει 600 φαρμακευτικὰ φυτὰ.

Ἡ θρησκεία ἐπίσης συνδέεται στενὰ μὲ τὰ φυτὰ καὶ ἰδίως τὰ ἄνθη τους. Ὁ Χριστὸς χαρακτήρισε τὰ κρίνα τοῦ ἀγροῦ, πού εἶναι ἀπὸ τὰ ὠραιότερα ἀρωματικά φυτὰ, ὡς τὴ μεγαλοπρεπέστερη στολή τῆς φύσεως. Στους χριστιανικούς ναοὺς ἀκόμα καὶ σήμερα τὰ ἄνθη ἀποτελοῦν τὸν καλύτερο διάκοσμο. Μὲ ἄνθη στολίζουν τοὺς Ἐπιταφίους τῆ Μεγάλῃ Παρασκευῇ καὶ μὲ δαφνόφυλλα (βάγια) πού εἶναι κι αὐτὰ ἀρωματικά, ἀναπαριστάνουν τὴν Κυριακὴ τῶν Βαίων τῆ μεγαλοπρεπῆ εἴσοδο τοῦ Θεανθρώπου στὰ Ἱεροσόλυμα. Στὶς βαπτίσεις, στὶς γιορτὲς, στοὺς γάμους καὶ σ' ὅλες τὶς εὐτυχεῖς στιγμὲς τοῦ βίου μας, τὰ ἄνθη εἶναι τὸ σύμβολο τῆς χαρᾶς καὶ ὁ ἀχώριστος φίλος μας πού μᾶς συνοδεύει μέχρι τοῦ τάφου.

Παράλληλα μὲ τὴ χρησιμοποίηση τῶν διαφόρων φυτῶν γιὰ θεραπευτικούς σκοποὺς οἱ διάφοροι λαοὶ ἀσχολήθηκαν καὶ μὲ τὰ προϊόντα τῶν ἀρωματικῶν φυτῶν, δηλαδή τὰ αἰθέρια ἔλαια, ἀρώματα κλπ. Στὶς Πυραμίδες τῆς Αἰγύπτου βρέθηκαν ἀφυγραθέντα (ξηρὰ) ἀρώματα πού περιείχαν μόνο τὰ μικρῆς πτητικότητας παραμειναντα συστατικά. Οἱ ἀρχαῖοι Ἑλ-

ληνες παρουσίαζαν τοὺς θεοὺς τους ὡς γνῶστες τῆς τέχνης τῆς παρασκευῆς ἀρωμάτων. Μυθολογοὶ καὶ ποιητὲς, ὅπως ὁ Ὅμηρος, ὁ Θεόκριτος (4ος π.Χ. αἰώνας) καὶ ἄλλοι ἀναφέρουν γιὰ τὰ ἀρώματα καὶ τὴ χρῆσή τους. Τὰ ἀρώματα τὴν ἐποχὴ ἐκείνη εἶχαν μεγάλη διάδοση ὅπως ἀναφέρει ὁ Ἀπολλώνιος ὁ Μῦς (1ος μ.Χ. αἰώνας) στὴν εἰδικὴ «περὶ μύρων» πραγματεία του. Στὶς γιορτὲς ἡ χρῆση τῶν ἀρωμάτων ἦταν μεγάλη, στὰ δὲ συμπόσια οἱ συνδεημένες ραντίζονταν μὲ ἀρώματα καὶ στεφανώνονταν μὲ στεφάνια ἀπὸ τριαντάφυλλα καὶ ἄλλα λουλούδια.

Ἡ παραλαβὴ τῶν αἰθερίων ἔλαιων μὲ ἀπόσταξη πού εἶναι ἡ βάση τῶν βιομηχανιῶν αὐτῶν, ἐφευρέθηκε γιὰ πρώτη φορὰ ἀπὸ τοὺς ἀνατολικοὺς λαοὺς, Ἰνδοὺς, Πέρσες καὶ Αἰγυπτίους. Τὸ πρῶτο πάντως αἰθέριο ἔλαιο πού παραλήφθηκε μὲ πρωτόγονο μέθοδο ἀποστάξεως εἶναι τὸ τερεβινθέλαιο. Παρόλα πού οἱ γνώσεις καὶ οἱ δυνατότητες γιὰ τὴν παραγωγή τῶν αἰθερίων ἔλαιῶν ἦταν πολὺ περιορισμένες, ἐντούτοις ἓνα σημαντικὸ ἐμπόριο ἀρωμάτων καὶ ἀρωματικῶν ἀλοιφῶν, ἀναπτύχθηκε κατὰ τὴν ἀρχαιότητα στὰ κράτη τῆς Ἀνατολῆς, στὴν Ἑλλάδα καὶ στὴ Ρώμη. Τὰ ἀρώματα αὐτὰ βέβαια δὲν ἦταν αἰθέρια ἔλαια μὲ τὴν ἔννοια πού ἀναφέρονται σήμερα. Συνήθως τὰ ἐπαιρναν τοποθετώντας λουλούδια, ρίζες κ.λπ. σὲ γυάλινα δοχεῖα πού περιείχαν λίπος ἐκλεκτῆς ποιότητας, ἀπὸ τὸ ὁποῖο τὰ ἀφαιροῦσαν ὕστερα ἀπὸ ὀρισμένο χρονικὸ διάστημα. Τὸ προϊόν αὐτὸ τὸ διέθεταν στὴ κατανάλωση μὲ τὴ μορφή ἀρωματικῶν ἀλοιφῶν ἢ πομαδῶν.

Ἡ πρώτη αὐθεντικὴ περιγραφή ἀποστάξεως πραγματικῶν αἰθερίων ἔλαιῶν ἀνήκει στὸν Κατα-

λανό γιὰ LANOVA τερα καὶ ε λήθηκαν αἰθέρια ἐ πού ἐγινε μείας στὶ μέ τὶς ἐρ SIER (17 λεσμα μὶο λέτη τῆς λαίων. Ἡ λέτη τους τῶν στεα στατικά τ τὸν Γάλλ (1800-188 ρα του ὡ

Σημο συμβολή BERTHE λέτησε τῶν αἰθερ A. KEKU θιέρωσε τ

Στὶς προϊόντα φαρμακεῖ σαν μεγά τα πρό κ σμιο Πόλ ρίστηκε συνθετικό ούσιων. Γ νια ἡ ζήτ ρίων ἐλαί μακευτικ στηκε, π τὰ φυτὰ σ στὴ χώρα

ΛΕΙΟΠΟ ΜΑΤ

Ἡ Ἑ κῶν ἐδαφ καὶ τῆς π τικά φυτὰ γάλες δυ τοῦ πλουτ Γιὰ τὸ σκ

Π Ι Ν Α Κ Α Σ 1

Είδος φυτού	Εκταση σε στρέμματα	Νομοί όπου καλλιεργήθηκαν
Κρόκος	17.000	Κοζάνης
Μάραθος, γλυκάνισος, κύμινο	12.000	Θεσσαλονίκης, Χαλκιδικής, Φλωρίνης, Χίου.
Μέντα	7.000	Ροδόπης, Καρδίτσας.
Τσάι του βουνού	3.000	Μαγνησίας, Κοζάνης.
Λεβάντα	1.500	Σερρών, Ἀρχαδίας.
Ρίγανη	1.500	Καρδίτσας, Ροδόπης.
Χαμομήλι:	1.500	Θεσσαλονίκης
Διάφορα	6.500	
Σύνολο	50.000	

Ἐξάλλου ἡ παραγωγή καὶ ἡ ἀξία τῶν ἐξαχθέντων κατὰ τὰ τελευταία χρόνια ἀρωματικῶν φυτῶν δίδονται στὸν πίνακα 2.

Π Ι Ν Α Κ Α Σ 2

Ἔτος	Παραγωγή ξηροῦ προϊόντος σε τόνους	Ἐξαγωγές σε ἑκατομμύρια δραχμές
1977	8.000	300
1978	10.000	350
1979	10.900	450
1980	—	700—800*

*κατ' ἐκτίμηση

τώρα ἀρκετές προσπάθειες τόσον ἀπὸ τὸ Ὑπουργεῖον Γεωργίας, ὅσο καὶ ἀπὸ ἰδιῶτες, με ἀποτέλεσμα νὰ ἔχουν δημιουργηθεῖ οἱ κατάλληλες προϋποθέσεις γιὰ τὴν ἀξιοποίηση τῶν ἀρωματικῶν φυτῶν.

Ἡ ἀξιοποίηση τῶν ἀρωματικῶν φυτῶν, θὰ ἔχει ὡς ἀποτέλεσμα τὴν:

1. Ἐκμετάλευση φτωχῶν καὶ ἐγκαταλειμμένων ἀγρῶν.

2. Αὐξηση τοῦ γεωργικοῦ εἰσοδήματος τῶν κατοίκων, ἰδίως τῶν ὄρεινῶν καὶ ἡμιορεινῶν περιοχῶν.

3. Δημιουργία μικρῶν βιομηχανικῶν μονάδων στὴν ὑπαιθρο.

4. Ἀξιοποίηση γυναικειῶν, παιδικῶν καὶ μεγάλης ἡλικίας ἐργατικῶν χεριῶν.

5. Ἀναδιάρθρωση τῶν καλλιεργειῶν.

6. Ἀνάπτυξη τῆς μελισσοκομίας.

7. Τουριστικὴ ἀξιοποίηση διαφόρων περιοχῶν.

8. Ἐκοικονόμιση συναλλάγματος.

Ἡ ὑπάρχουσα κατάσταση στὰ ἀρωματικά φυτά, σύμφωνα με στοιχεῖα τοῦ Ὑπουργείου Γεωργίας, παρουσιάζεται ὡς ἐξῆς:

Στὸν πίνακα 1 δίδονται τὰ ἀρωματικά φυτά με τὴν ἐκταση καὶ

τὶς περιοχές πού καλλιεργήθηκαν κατὰ τὸ 1980.

Δύο εἶναι οἱ τομεῖς πού παρουσιάζουν ἐνδιαφέρον καὶ μποροῦν νὰ γίνουν ἀντικείμενο ἐκμετακείσεως.

1. Τὰ αὐτοφυῆ ἀρωματικά φυτά. Ἡ ἑλληνικὴ χλωρίδα πού εἶναι ἀπὸ τὶς πλουσιότερες στὸν κόσμον, περιλαμβάνει μεγάλο ἀριθμὸ ἀρωματικῶν φυτῶν. Μεταξύ αὐτῶν ὑπάρχουν φυτά πού αὐτοφύονται μόνο στὴ χώρα μας, ὅπως ὁ γνωστὸς δικταμος τῆς Κρήτης κ.ἀ. Ἀπὸ τὰ αὐτοφυῆ συλλέγονταν στὸ παρελθὸν μεγάλες ποσότητες ἀπὸ ρίγανη, τσάι τοῦ βουνοῦ, δαφνόφυλλα, χαμομήλι καὶ φασκόμηλο καὶ μικροποσότητες ἀπὸ διάφορα ἄλλα. Τὰ αὐτοφυῆ φυτά συλλέγονται ἀπὸ τοὺς κατοίκους τῶν χωριῶν, οἱ ὅποιοι ἐνῶ στὸ παρελθὸν θεωροῦσαν τὸ εἰσόδημα πού ἐπαιρναν ἀπὸ αὐτὰ ὡς συμπληρωματικό, σήμερα τὸ θεωροῦν πολὺ μικρὸ καὶ γι' αὐτὸ περιορίζουν συνεχῶς τὴ συλλογὴ τους.

2. Τὰ καλλιεργούμενα ἀρωματικά φυτά. Πολλὰ εἶναι τὰ ἀρωματικά φυτά πού εὐνοοῦνται ἀπὸ τὶς ἐδαφοκλιματικές συνθήκες τῆς πατρίδας μας καὶ μποροῦν νὰ καλλιεργηθοῦν. Τὰ κυριώτερα ἀπὸ τὰ παραδοσιακά καλλιεργούμενα εἶναι ἡ μέντα, ὁ δυόσμος, ἡ λεβάντα, ὁ βασιλικός, ἡ τριανταφυλλιά, τὸ γιασεμί, ἡ ἀμπαρόρριζα κ.ἀ. Ἐνῶ ἀπὸ τὰ αὐτοφυῆ πού ἤδη ἀρχισαν νὰ καλλιεργοῦνται εἶναι ἡ ρίγανη, τὸ τσάι τοῦ βουνοῦ, τὸ χαμομήλι, τὸ φασκόμηλο, τὸ δενδρολίβανο καὶ τὸ μελισσόχορτο. Στὴν περίπτωσιν τῆς καλλιεργείας αὐτοφυῶν φυτῶν πρέπει νὰ διατηρηθοῦν οἱ φυσικὲς ἐδαφοκλιματικὲς συνθήκες στὶς ὁποῖες ἀναπτύσσονται, ὅπως τὸ ὑψόμετρο, ἡ τυχόν ὑπαρξὴ ἀσβεστίου στὸ ἔδαφος, ἡ μὴ ἀρδευ-

ση κλπ. Ἀποτελεῖ μεγάλο σφάλμα ἂν π.χ. ἓνα φυτό πού ἦταν ξηρικό τό κάνουμε ποτιστικό, ἢ ἀπό τό μεγάλο ὑψόμετρο πού αὐτοφύονταν τό καλλιεργήσουμε σέ χαμηλότερο. Ἡ ἀλλαγὴ αὐτὴ θά ἔχει ὡς ἀποτέλεσμα τὴν καταστροφὴ τῆς ποιότητος τῶν προϊόντων πού θά παραχθοῦν.

Γιὰ τὰ καλλιεργούμενα ἄρωματικά φυτά πρέπει νὰ λεχθεῖ ὅτι α) ἡ καλλιέργειά τους εἶναι σχεδόν μηχανοποιημένη καὶ

β) τό εἰσόδημα τῶν μὲν ποτιστικῶν εἶναι ὅμοιο μὲ ἐκεῖνο τῶν ἄλλων ἄρδευομένων καλλιεργειῶν (βαμβάκι, μηδική, καλαμπόκι κλπ.), τῶν δὲ ξηρικών μεγαλύτερο ἀπὸ ἐκεῖνο τοῦ σιταριοῦ.

Πολύ περιληπτικά ἀναφέρουμε γιὰ τὰ καλλιεργούμενα ἄρωματικά φυτά τὰ ἑξῆς:

Ἡ μ ἔ ν τ α . Εἶναι φυτό πού εὐδοκιμεῖ σέ ποτιστικά χωράφια καὶ μπορεῖ νὰ καλλιεργηθεῖ σ' ὅλες τὶς περιοχές τῆς Ἑλλάδας. Καλλιεργεῖται κυρίως γιὰ τό αἰθέριο ἔλαιο πού εἶναι ἓνα ἀπὸ τὰ πιό κοινὰ καὶ πού χρησιμοποιεῖται στὴν ποτοποιία, καραμελοποιία, ὀδοντοκρεμοποιία, ζαχαροπλαστική, φαρμακευτικὴ κλπ. Ἐπίσης χρησιμοποιοῦνται τὰ ἀποξηραμένα φύλλα τῆς ὡς ἀφέψημα (τσάι).

Ἐ δ υ ὂ σ μ ο ς . Μοιάζει πάρα πολύ μὲ τὴ μέντα, ἔχει τὶς ἴδιες καλλιεργητικὲς ἀπαιτήσεις μ' αὐτὴ καὶ καλλιεργεῖται κυρίως γιὰ τό αἰθέριο ἔλαιο πού τό χρησιμοποιοῦν ὅπως καὶ τῆς μέντας. Τὰ φύλλα τῆς ἀντὶ γιὰ τσαΐ χρησιμοποιοῦνται ὡς καρύκευμα σέ διάφορα φαγητά.

Ἡ λ ε β ἄ ν τ α . Εἶναι καὶ αὐτό πολυετές φυτό, θαυμάσιο γιὰ τὶς ὄρεινές καὶ ἡμιορεινές περιοχές πού ἔχουν ἀσβέστιο. Καλλιεργεῖται γιὰ τό αἰθέριο ἔλαιο πού χρησιμοποιεῖται εὐρύτητα στὴν ἀ-

Αὐτοκίνητη θεριστικὴ μηχανὴ λεβάντας

ρωματοποιία, τὴ σαπονοποιία, τὴ φαρμακευτικὴ κλπ. Χρησιμοποιοῦνται ἐπίσης μικρὲς ποσότητες ξηρῶν λουλουδιῶν, ὡς ἀντισκληρικό, στὶς ντουλάπες καὶ τὰ μπαούλα ὅπου φυλλάγονται τὰ ρούχα.

Ἐ β α σ ι λ ι κ ὂ ς . Εἶναι ἀνοιχιάτικο ἐτήσιο ποτιστικό φυτό πού καλλιεργεῖται κυρίως γιὰ τό αἰθέριο ἔλαιο τό ὅποιο χρησιμοποιεῖται στὴν ἀρωματοποιία καὶ τὴ φαρμακευτικὴ. Μικροποσότητες χρησιμοποιοῦνται ὡς ξηρὴ δρόγη, ἀκόμα καὶ ὡς σαλατικό.

Ἡ τ ρ ι α ν τ α φ υ λ λ ι ἄ . Εἶναι ἓνα θαυμάσιο φυτό πού καλλιεργεῖται ἀποκλειστικά γιὰ τό ροδέλαιο, πού εἶναι τό ἀκριβότερο αἰθέριο ἔλαιο καὶ χρησιμοποιεῖται ἀποκλειστικά στὴν ἀρωματοποιία. Δέν ὑπάρχει δὲ ἀκριβὸ ἄρωμα πού νὰ μὴ περιέχει ἔστω καὶ μικρὴ ποσότητα ἀπὸ ροδέλαιο. Ἀπὸ δοκιμαστικὲς καλλιέργειες πού κάναμε βρέθηκε ὅτι μπορεῖ νὰ καλλιεργηθεῖ σέ διάφορα μέρη τῆς χώρας μας, ὅπως στὴ Χαλκιδικὴ κλπ.

Τ ὄ γ ι α σ ε μ ῖ . Εἶναι κι αὐτό πολυετές φυτό πού εὐδοκιμεῖ σέ θερμὲς περιοχές (Πελοπόννησο, νησιά κλπ.), Καλλιεργεῖται ἀποκλειστικά γιὰ τὰ ἄνθη του ἀπὸ τὰ ὅποια παίρνουμε τό γιασιμέλαιο πού εἶναι ἀπὸ τὰ ἀκριβότερα αἰθέρια ἔλαια καὶ χρησιμοποιεῖται στὴν ἀρωματοποιία.

Ἡ ἄ ρ μ π α ρ ὀ ρ ι ζ α . Ἐπίσης πολυετές φυτό τῶν θερμῶν περιοχῶν τῆς χώρας μας, πού καλλιεργεῖται γιὰ τό αἰθέριο ἔλαιο, τό ὅποιο παίρνουμε μὲ ἀποσταξὴ τῶν φυτῶν ὅταν βρίσκονται στὴν ἀνθισθ. Τό αἰθέριο ἔλαιο χρησιμοποιεῖται στὴν ἀρωματοποιία καὶ στὴ νόθευση τοῦ ροδέλαιου.

Ἐ κ ρ ὀ κ ο ς . Καλλιεργεῖται σέ ξηρικά χωράφια κυρίως στὸ νομὸ Κοζάνης καὶ δίνει ἓνα πολὺ ὑψηλὸ εἰσόδημα πού φθάνει τὶς 50.000 δραχμὲς στὸ στρέμμα, ἀπὸ τοὺς ἀποξηραμένους στήμονες πού μαζεῦονται τὸν Ὀκτώβριο.

συνέχεια στὸ ἐπόμενο τεῦχος

Υποκείμενα και ποικιλίες καρυδιάς

συνέχεια
προηγούμενο τεύχος

κιλίες

άρχουν πολυάριθμες ποι-
αρυδιάς που έχουν προέλ-
από επιλογή από διάφο-
ληθυσμούς, είτε κατόπιν
ρώσεων.

Η.Π.Α. από τις παλιές
FRANQUETTE (Γαλλι-
ελεύσεως) και PAYNE, έ-
οέλθει αρκετές ποικιλίες
καλά χαρακτηριστικά.
FRANQUETTE είναι
με καλά χαρακτηρι-
ταρπού και ψίχας ενώ η
PAYNE πρωιμανθής άλ-
παραγωγική. Αυτό οφεί-
τό χαρακτηριστικό τρόπο
ορίας της διότι καρποφο-
πία των πλαγίων όφθαλμών
ποσοστό 85-90% ενώ η
QUETTE μόνο επί του κο-
όφθαλμου. Έτσι έχουν έ-
ύβριδια (τύπου PAYNE)
ρποφορούν και σε πλά-
θαλμούς (σε ποσοστό 30-
ρώιμης έως μέσης εποχής
ος.

των καλύτερων Γαλλικών
ων κατατάσσονται οι
QUETTE και PARISIEN-
μανθείς, με καλά χαρα-
κά καρπού και ψίχας και
αραγωγή. Οι Γάλλοι βελ-
από το 1977 προσπαθούν
ουρήσουν ποικιλίες τύπου
α, αρκετά όψιμανθείς όμως
εγκλιματίζονται στις Γαλ-
υνηκές (FRANQUETTE
NE, FRANQUETTE X TE-
FRANQUETTE X PE-
λ.π.).

Στην Βουλγαρία καλλιε-
γούνται ως επί το πλείστον ποικι-
λίες που έχουν επιλεγεί από τον
έγχωριο πληθυσμό. Η ποικιλία
SEJNOVO έχει προέλθει κατόπιν
διασταυρώσεως της FRANQUET-
TE με μία έντοπια επιλογή.

Στην Ίταλία κυρίως καλλιε-
γείται η ποικιλία DI SORRENDO
καθώς και άλλες μικρότερης ση-
μασίας όπως η COMMUNE, η
FELTRINA κ.ά. Άλλα και σε
πολλές χώρες υπάρχουν πολυά-
ριθμες ποικιλίες που καλλιεργού-
ται σε ώρισμα οικολογικά περι-
βάλλοντα.

Του Δημ. Άλμαλιώτη Γεωπ. Ίνστ. Φυλ. Δένδρων

Τά κυριώτερα χαρακτηρι-
κά που παίρνονται υπόψη για την
αξιολόγηση και επιλογή των ποι-
κιλιών είναι: Ανάπτυξη, είσοδο
σε καρποφορία, εποχή άνθησεως,
άντοχή στους έχθρους και ασθέ-
νειες, απόδοση και χαρακτηριστι-
κά καρπού και ψίχας.

Η απόδοση των δένδρων έ-
πηρεάζεται από: α) τον αριθμό
των θηλυκών ανθέων (πλεονε-
κτούν οι ποικιλίες που δίνουν άν-
θη και από πλάγιους όφθαλμούς).
β) τον αριθμό των ανθέων-
ταξιανθία (πλεονεκτούν οι ποικι-
λίες που έχουν μεγαλύτερο αριθμό
καρπών ανά ταξιανθία).
γ) τον αριθμό των πλαγίων όφθαλ-
μών που διακόπτουν τον λήθαργο
και παράγουν βλαστούς (οι ποικι-
λίες τύπου PAYNE σε νεαρά δέν-
δρα διακόπτουν τον λήθαργο και

παράγουν βλαστούς από πλάγιους
όφθαλμούς με αποτέλεσμα να ει-
σέρχονται ταχύτερα σε καρποφο-
ρία).

δ) την έπικονίαση-γονιμοποίηση-
καρπόδεση.

Η καρυδιά είναι άνεμόγαμο φυτό,
μόνοικο και δικλινές στο οποίο
παρατηρείται σε έντονο βαθμό τό
φαινόμενο της διχογαμίας. Τά αρ-
σενικά φέρονται σε βλαστούς του
προηγούμενου έτους ενώ τά θηλυ-
κά στην άκρη των βλαστών του έ-
τους.

Υπάρχουν πρώτανδρες, όμόγα-
μες και πρωτόγυνες ποικιλίες.

Λόγω του φαινομένου αυτού κρί-
νεται απαραίτητη η ύπαρξη του-
λάχιστον μίας ποικιλίας έπικονια-
στού (καλύτερα 2) και σε ποσοστό
τουλάχιστον 10%.

Ένας καλός έπικονιαστής όχι
μόνο έπικονιάζει την κύρια ποικι-
λία αλλά έπικονιάζεται απ' αυτήν.
Γι' αυτό προτιμούμε σε μία πρώ-
τανδρη κύρια ποικιλία να βάλου-
με σάν έπικονιαστή μία πρωτόγυ-
νη ποικιλία, τέτοια ώστε να έχου-
με σύμπτωση χρόνου άνθησεως
άρρένων και θηλέων ανθέων και
άντιστρόφως. Διαφορετικά για
μια πρώιμη κύρια ποικιλία πρέπει
να βάλουμε σάν έπικονιαστή μια
μέσης εποχής άνθησεως ή για μια
μέσης εποχής να βάλουμε μια όψι-
μη ή ακόμη να βάλουμε μαζί πρώ-
ιμες, μέσης εποχής και όψιμες
ποικιλίες.

Σ' αυτές τις περιπτώσεις ύπάρχει
τό πρόβλημα έπικονιάσεως της
τελευταίας ποικιλίας που λύνεται,
άν οι ποικιλίες είναι πρώτανδρες,
με την τοποθέτηση στο τέλος μίας
πρωτόγυνης ποικιλίας.

ΠΟΙΚΙΛΙΑΣ	Εμφάνιση φολιδωτά μετά την κοιτίλα PAYNE (ημέρες)	Ποσοστό ελαγών αφαιρούμε- νοι παρά- γουν έυση	Απόδοση			Μέσο βάρος σπέρμα- τος	Ανάλο- γη ψίχας	Χρώμα σπέρμα- τος ρ/σ φυσί- νδας	Έκτομή συγκομής	Μέγεθος δένδρου
			3 ^ο - 7 ^η Έτος	8 ^ο - 15 ^η Έτος	Μετά από 15 ^η Έτος					
Πολύς κοιτίλας										
BURKA	9	0	Μικρή	Μέτρια	Μέτρια	6,3	50	40	Μέση	Μεγάλο
FRANQUETTE	29	0	Μικρή	Μικρή	Μικρή	5,3	49	70	Όψημη	Μεγάλο
HARTLEY	16	5	Μικρή	Μέτρια	Μέτρια	5,2	47	80	Μέση-Όψημη	Μέγρο-Μεγάλο
PAYNE	0	80	Μεγάλη	Μεγάλη	Μεγάλη	5,1	50	40	Πρώμη	Μικρό-Μέτριο
Μέγρος κοιτίλας										
AMIGO	12	80	Μεγάλη	Μεγάλη	Μεγάλη	7,0	56	80	Πρώμη-Μέση	Μικρό-Μέτριο
ASHLEY	2	90	Μεγάλη	Μεγάλη	Μεγάλη	6,0	51	80	Πρώμη	Μικρό-Μέτριο
CHICO	4	90	Μεγάλη	Μεγάλη	Μεγάλη	5,5	52	80	Πρώμη	Μικρό-Μέτριο
GUSTINE	3	80	Μεγάλη	Μεγάλη	Μεγάλη	6,2	51	90	Μέση	Μικρό-Μέτριο
LUMPOC	2	50	Μέτρια	Μεγάλη	Μεγάλη	7,5	56	70	Μέση-Όψημη	Μέτριο-Μεγάλο
MARSHALL	6	90	Μεγάλη	Μεγάλη	Μεγάλη	6,4	52	70	Πρώμη-Μέση	Μικρό-Μέτριο
PIEDRO	12	40	Μέτρια	Μεγάλη	Μεγάλη	6,6	53	80	Μέση	Μέτριο-Μεγάλο
RONDE	13	80	Μεγάλη	Μεγάλη	Μεγάλη	6,7	50	60	Μέση	Μικρό-Μέτριο
RONDE DE MONTIGNAC	11	40	Μέτρια	Μεγάλη	Μεγάλη	5,5	46	70	Μέση	Μέτριο-Μεγάλο
SCHARSCH	29	10	Μικρή	Μέτρια	Μέτρια	5,7	48	80	Όψημη	Μεγάλο
SERR	1	50	Μέτρια	Μεγάλη	Μεγάλη	6,2	60	90	Πρώμη	Μέτριο-Μεγάλο
TEHAMA	14	80	Μεγάλη	Μεγάλη	Μεγάλη	6,8	54	70	Μέση	Μικρό-Μέτριο
TRINITY	3	80	Μεγάλη	Μεγάλη	Μεγάλη	7,6	47	60	Μέση	Μέτριο
VINA	9	80	Μεγάλη	Μεγάλη	Μεγάλη	4,8	50	60	Πρώμη	Μικρό-Μέτριο

Γιά τις πρώιμες ποικιλίες κα-
λός επικονιαστής είναι η ποικιλία
CHICO, για τις μέσης εποχής η
ποικιλία AMIGO, για την ποικιλία
HARTLEY η ποικιλία
FRANQUETTE, ενώ για την
FRANQUETTE, οι ποικιλίες
MEYLANNAISE και RONDE DE
MONTIGNAC.

Στην καρυδιά η βλαστικότητα
της γύρεως διαρκεί 2-3 ημέρες, έ-
νώ η διάρκεια υποδεκτικότητας
των θηλυκών είναι 4-6 ημέρες. Σε
αντίθεση με τις μηλιές και άχλα-
διές, όπου καρπόδεση 3-10% των
άνθων θεωρείται ικανοποιητική,
στην καρυδιά τó ποσοστά καρπο-
δέσεως πρέπει να είναι ύψηλά 50-
90%.

ε) τó μέγεθος τού καρπού και
ζ) τήν αναλογία ψίχας (όταν μās
ενδιαφέρει η απόδοση σε ψίχα).

Η ποιότητα τού καρπού επη-
ραάζεται από:

- α) τήν κατάσταση της επιφανείας
(χρώμα, τραχύτης)
- β) τó μέγεθος (μετρίου-μεγάλου
μεγέθους).
- γ) Τó πάχος τού κελύφους (μέσου
πάχους).
- δ) τήν εύκολία στην απόσπαση
της ψίχας.

Τέλος η ποιότητα της ψίχας επη-
ραάζεται από:

- α) τήν αναλογία ψίχας.
- β) τó χρώμα της ψίχας.
- γ) τήν γεύση και τó άρωμα.

Και οι τρεις παράγοντες της
ποιότητας της ψίχας επηρεάζον-
ται από τις εδαφοκλιματικές συν-
θήκες και τήν ποικιλία. Ξηροθερ-
μικές συνθήκες συρρικνώνουν και
μαυρίζουν τήν ψίχα και ζημιώνουν
τήν γεύση και τó άρωμα.

Οι ποικιλίες FRANQUETTE,
HARTLEY, SERR, CHICO και VI-
NA δέν επηρεάζονται από τις ξη-
ροθερμικές συνθήκες και διατη-
ρούν τόν άνοιχτό χρωματισμό της
ψίχας ενώ άλλες, όπως η ποικιλία
PEDRO, ζημιώνονται σοβαρά.

Υπάρχουν μεγάλες διαφορές
μεταξύ των ποικιλιών. Έτσι ενώ
η ποικιλία SERR έχει αναλογία ψί-
χας 55-60%, η ποικιλία CORNE έ-
χει μόνο 38%. Ένώ οι ποικιλίες
FRANQUETTE και HARTLEY έ-
χουν ψίχα άνοιχτού χρώματος, οι
ποικιλίες GUSTINE και PEDRO
έχουν σκοτεινότερο χρωματισμό.
(περισσότερο ή πρώτη)

Έκτός των άλλων η ποικιλία
HARTLEY έχει εξαιρετικό άρωμα
και γεύση που τήν ξεχωρίζουν από

άλλες ποικιλίες καρυδιάς.

Η αναλογία ψίχας επηρεάζε-
ται, όπως είναι φυσικό και από τó
γέμισμα τού κελύφους, τó πάχος
τού κελύφους και τó βάρος τού
καρπού.

4. Συμπεράσματα

Όπως προκύπτει από τά
στοιχεία τού Ίνστιτούτου Φυλλο-
βόλων Δένδρων και της βιβλιο-
γραφίας σχετικά με τις ποικιλίες
καρυδιάς συνιστούμε τά εξής: ά-
πό τις ποικιλίες η FRANQUETTE
λόγω της ζωνρότητός της και των
άπαιτήσεών της σε χαμηλές θερ-
μοκρασίες μπορεί να καλλιεργη-
θεί σε όρεινές και ήμιορεινές πε-
ριοχές. Γιά γόνιμες ή μετρίως γό-
νιμες περιοχές η ποικιλία HAR-
TLEY, ενώ για τις βόρειες γόνιμες
περιοχές της χώρας, όπου δέν ύ-
πάρχουν προβλήματα άνοιξιάτι-
κων κυρίως παγετών, παραγωγι-
κές ποικιλίες μέσης εποχής άνθη-
σεως όπως η PEDRO, η TEHAMA
κ.λ.π., ενώ για τις θερμές νότιες
περιοχές (άπηλλαγμένες άνοιξιά-
τικων παγετών) παραγωγικές
πρώιμες ποικιλίες όπως η ποικ.
PAYNE, η ποικ. SERR, GUSTINE
κ.ά.

COLT

Υποκείμενο κερασιάς

μεγάλου μεγέθους

Δίνει δέντρα 25% έως 50% μικρότερα από το άγριοκέρασο, αλλά με τη ζωνηρότητα της ποιότητας που θα εμβολιαστεί πάνω. Φυτεύεται σε αποστάσεις 5 μέτρα, ανάλογα με τη ζωνηρότητα της ποικιλίας και αν διαμορφωθεί σε παλμέττα 4 έως 5 μέτρα ή σε ζεύγη των σειρών και 5 έως 6 μέτρα επί των σειρών.

Δρ. Γεωργ. Χατζηχαρίση
Γεωπόνου

Το υποκείμενο έχει πλούσια φύλλα κόμη, με πολλούς βραχίονες και κοντά μεσογονάτια διαστάσεις, δηλαδή είναι τύπου compact (Κόμπακτ). Χαρακτηριστικό του είναι ότι έκπτύσσει πολλούς κοντά και παχιά ριζίδια από τους κόμπους των βλαστών. Εκπέμπει πολλές παραφυάδες που πρέπει να αφαιρούνται τακτικά για να μην εξαντλούν τα δέντρα. Αναπτύσσεται γρήγορα στο πρώτο έτος. Οι εμβολιασμένες σε αυτό υποκείμενο ποικιλίες μπαίνουν γρηγορότερα σε καρποφορία και δίνουν δέντρα πλαγιόκλαδα. Προσφέρεται για διαμόρφωση σε παλμέττα και είναι κατάλληλο για επαναφυτεύσεις.

Δέν είναι ακόμη γνωστά οι απαιτήσεις του σε έδαφος και η αντοχή του ριζικού του συστήματος σε ξηθρούς και ασθένειες. Με ό-

σες ποικιλίες κερασιάς εμβολιάστηκε μέχρι σήμερα στις διάφορες χώρες δέν έδειξε συμπτώματα ασυμφωνίας. Πολλαπλασιάζεται πάρα πολύ εύκολα με μοσχεύματα και ακόμη ευκολότερα με παραφυάδες.

Δέν υπάρχει πολύ πείρα γύρω από αυτό το υποκείμενο διεθνώς, επειδή είναι σχετικά πολύ νέο και δέν καλλιεργήθηκε για πολλά χρόνια, με πολλές ποικιλίες και σε πολλές περιοχές. Ο Σταθμός East Malling τό δοκιμάζει τώρα στον αγρό και είχε τις πρώτες ικανοποιητικές ενδείξεις, που έδωσαν τό έναυσμα για τό διεθνές ενδιαφέρον που παρατηρήθηκε γύρω από αυτό τό υποκείμενο. Αρχισε να διαδίδεται διεθνώς την τελευταία διετία.

Στή χώρα μας χρειάζεται λίγη περισσότερη επιφύλαξη από όση στις άλλες χώρες, επειδή τό κλίμα μας διαφέρει και ή συμφωνία υποκειμένου και εμβολίου στην κερασιά επηρεάζεται από τό κλίμα. Έχουμε χαρακτηριστικό παράδειγμα, τό υποκείμενο μαχαλεπιού, που στην Κεντρική και Βόρεια Ευρώπη δέν δημιουργούν προβλήματα ασυμφωνίας, ενώ στην χώρα μας δημιουργούν. Από τό δωδεκάτο χρόνο και πάνω αρχίζουν να ξηραίνονται τό δέντρα.

Οί παραγωγοί που θα αποφασίσουν να φυτέψουν COLT πρέπει να ξέρουν ότι υπάρχει και μία μικρή έστω πιθανότητα άποτυχίας.

Ἀποτελέσματα ἀραιώματος μήλων μέ χημικά μέσα

Στις 23/4/81 πραγματοποιήθηκε ψεκασμός μέ τό έντομοκτόνο Σεβίν (καρμπαρύλ) σέ δέντρα διαφόρων ποικιλιών του ἄγροκτηματος του Ἴνστιτούτου Φυλλοβόλων Δένδρων (παράρτημα Μακροχωρίου Βεροίας). Τό μέγεθος τών καρπιδίων τήν ἡμέρα του ψεκασμοῦ κυμαίνονταν ἀπό ἓνα ἕως ἐνάμισο ἑκατοστό (1-1,5 ἔκ) διάμετρος. Ἡ χρησιμοποιηθεῖσα δόση ἦταν ἓνα κιλό στόν τόννο. Ὁ ψεκασμός πραγματοποιήθηκε πρίν τό μεσημέρι (9-12 π.μ.). Τά δένδρα ψεκάστηκαν μέ ἐπιμέλεια. Θά ἔλεγε κανεῖς ὅτι τά δέντρα εἶχαν λουστει κυριολεκτικῶς.

Τά ἀποτελέσματα κατατάσσονται σέ τρεῖς κατηγορίες. Σ' ἄλλες ποικιλίες τό ἀποτέλεσμα ἦταν ἐξαιρετικό, σέ ἄλλες καλό καί σ' ἄλλες μέτριο. Ἡ ἀποτελεσματικότητα του Σεβίν ἐπηρεάστηκε ἀπό τήν ποικιλία, τό μέγεθος τών καρπιδίων, τήν θρεπτική κατάσταση του δέντρου κ.λ.π.

A Ὁμάδα. Ἀραιώμα ἐξαιρετικό

1. **Starking** Κλώνος 2/6 (Στάρκιν ἀρ.2/6)
2. **Spartan** (Σπάρταν)
3. **Red Delicious Spur** (Ρέντ Ντελίτσιους σπούρ)
4. **Wellspur** (Γουέλσπουρ)
5. **Wellow spur** (Γέλοου

Σπούρ)

6. **Jonagold** (Τζοναγκόλντ)
7. **Golden Delicious** (Γκόλτεν Ντελίτσιους)
8. **Starking** Κλώνος ἀρ.2 (Στάρκιν κλώνος ἀρ.2)
7. **Stark Blessing Golden** (Στάρ Μπλέσιγκ Γκόλτεν)
8. **Sky spur** (Σκύ σπούρ)
8. **Imperial Double Red Delicious** (Ἰμπεριάλ ντούμπλε ρέντ ντελίτσιους)

Του Ἡλίας Σαζακλίδη

9. **Clara Bianca** (Κλάρα Μπιάνκα)
10. **Stayman Winesap** (Στάυμαν Γιούνεσαπ)
11. **Blastayman** (Μπλανξτάυμαν)
12. **Mutsu** (Μουτσού)

B Ὁμάδα. Ἀραιώμα καλό

1. **Neiplings early Red Stayman** (Νεϊπλιγκ ἔρλυ Ρέντ Στάυμαν)
2. **Skyline supreme Delicious** (Σκαυλάιν Σουπρέμ Ντελίτσιους)
3. **Royal Red Delicious** (Ρουαγιαλ ρέντ Ντελίτσιους)
4. **Prima** (Πρίμα)
5. **10C-6-25**
6. **Golden Morspur** (Γκόλντεν Μορσπούρ)
7. **Golden Aunil spur** (Γκόλντεν οβίλ σπούρ)

8. **Stark Golden spur** (Στάρ Γκόλντεν σπούρ)

3. Ὁμάδα. Ἀραιώμα μέτριο

1. **Mpelphor** (**Abbondanza**)
2. **Pacific Gold** (πασίφικ Γκόλντ)
3. **Annurca** (Ἀνούρκα)
4. **Reinetta Bianca di champagne** (Ρενέτα Μπιάνκα ντι Σιαμπάν)

4. Ὁμάδα. Ἀραιώμα αὐστηρό

1. 10C-6-25 (μία ἐπανάληψη)

Ὅπως ἀντιλαμβάνεται ὁ ἀναγνώστης τά δένδρα τῆς πρώτης ὁμάδας δέν θέλουν συμπληρωματικό ἀραιώμα μέ τό «χέρι», ἐνῶ τά δένδρα τῆς δευτέρας ὁμάδας χρειάζονται ἓνα συμπληρωματικό ἀραιώμα μέ τό «χέρι». Τά δένδρα τῆς τρίτης ὁμάδας ἀντίδρασαν στήν ἐπέμβαση. Ἀσφαλῶς ἀπαιτεῖται μεγαλύτερη δόση του έντομοκτόνου. Ἀπό ὅλες τίς ποικιλίες μόνο μία καινούργια ποικιλία μέ τόν κωδικό ἀριθμό 10C-6-25 ὑπερραίωσε (αὐστηρό ἀραιώμα).

Σημ. Νιάουστα: Σχετικά μέ τό ἀραιώμα τών μήλων δές σχετικό ἄθρο «Περιοδικό Νιάουστας Τεύχος 14ον «Ἀραιώμα μήλων μέ χημικά μέσα» του Ὁδ. Ντινόπουλου καί Ἀθ. Μαΐνου σελίδα 38-39.

κης αγοράς. Στο μεταξύ ο Jeffrey Hammond - Hammond παίρνει τη θέση του Cornick.

Τό "AQUALUNG" είναι τό πρώτο τους άλμπουμ πού είναι αφιερωμένο σ' ένα ειδικό θέμα. Η δεύτερη πλευρά έχει τίς απόψεις του Anderson γιά τή θρησκεία. Αποτελείται από ένα είδος ρόκ - μπλουζ σουίτας σέ πέντε μέρη.

... "Αν ό Χριστός σώζει, λοιπόν, καλύτερα νά σώσει τόν εαυτό του απ' αυτούς πού κυνηγάν τή δόξα καί χρησιμοποιούν τ' όνομά του γιά νά σκοτώσουν ...

"Hymn 43"

Τό άλμπουμ ανέβηκε στό Νο 1, θέση πού πήραν οι Jethro Tull καί μέ τό επόμενο άλμπουμ τους. Αργότερα φεύγει καί ό Bunker πού αντικαταστάθηκε απ' τόν Barlow. Στα 1971 - 72 οι μεγάλες περιοδείες στις ΗΠΑ συνεχίστηκαν με άμείωτο ρυθμό. Τό πέμπτο, ήταν ένα πλήρες άλμπουμ, ένα συνεχές κομμάτι μουσικής, τέλεια

οργανωμένο καί παιγμένο φανταστικά. Τό "A PASSION PLAY" ήταν επίσης πλήρες έργο, όπως καί τό προηγούμενο καί ίσως ακόμη καλύτερο. Αλλά οι κριτικοί όμόθυμα τό «έθαψαν». Μετά τήν ηχογράφηση του επόμενου άλμπουμ έφυγε ο Hammond καί αντικαταστάθηκε απ' τόν J. Glascock.

Τό 1977 κυκλοφορεί τό "SONGS FROM THE WOOD" μέ κομμάτια εμπνευσμένα απ' τήν αγγλική παράδοση, ενώ δύο χρόνια αργότερα κυκλοφορεί τό μοναδικό live άλμπουμ στην καριέρα τους.

Οι Jethro Tull ήταν πάντα -απ' τίς μέρες του "This Was" ως τό "A" του 1981 - συγκρότητα του Anderson. Ποτέ στό παρελθόν δέν έχει φανεί τέτοιος μουσικός. Μιλάει στόν κόσμο σαν νά συζητάει μέ κάποιο φίλο του καί κάθε λέξη του καί κίνηση έχει ιδιαίτερο νόημα. Παρα όλα τά τεράστια κέρδη τους δέν έχασαν ποτέ τήν ύπευθυνότητά τους απέναντι στό κοινό.

Είναι απ' τούς ανανεωτές τής ροκ καί βελτιώνουν συνέχεια τήν ποιότητα τής μουσικής τους.

ΔΙΣΚΟΓΡΑΦΙΑ

1). THIS WAS (1968) 2). STAND UP (1969) 3). BENEFIT (1970) 4). AQUALUNG (1971) 5). THICK AS A BRICK (1972) 6). A PASSION PLAY (1973) 7). WAR CHILD (1974) 8). MINSTREL IN THE GALLERY (1975) 9). TOO OLD TO ROCK 'N' ROLL: TOO YOUNG TO DIE (1976) 10). SONGS FROM THE WOOD (1977) 11). HEAVY HORSES (1978) 12). BURSTING OUT (1979 live) 13). STORMWATCH (1980) 14). A (1981).

Επιλογές

1). LIVING IN THE PAST (1972) 2). M.U. THE BEST OF JETHRO TULL (1976) 3). THE BEST OF JETHRO TULL (1979).

Δημήτρης

Περιοδικά πού πήραμε τό Α' Εξάμηνο του 1981

- 1) **ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΑ: ΤΟΜΟΣ ΕΙΚΟΣΤΟΣ** 1980 τής Έταιρείας Μακεδονικών σπουδών.
- 2) «**ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΕΩΡΓΙΑ**» Ιούνιος 1981 τεύχος 6ον, έτος 2ον του Υπουργείου Γεωργίας.
- 3) **ΣΚΙΑΘΟΣ**: Χρόνος 5ος τεύχος 18ου (Τριμηνιαία Σκιαθτική Έπιθεώρηση).
- 4) **ΜΕΛΙΣΣΟΚΟΜΙΚΗ ΕΛΛΑΣ**: Ιούλιος 1981 έτος 31ον, τεύχος 397 (μηνιαίο Μελισσοκομικό Περιοδικό).
- 5) «**ΗΠΕΙΡΟΣ**» Ιανουάριος - Ιούνιος 1981 έτος Δ' (Περιοδική Έκδοση τής Ηπειρωτικής Έστίας Θεσσαλονίκης).
- 6) «**ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ**» Υπουργείου Κοινωνικών Υπηρεσιών.
- 7) **ΑΝΑΤΥΠΟΝ ΕΚ ΤΟΥ Κ' ΤΟΜΟΥ ΤΩΝ «ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΩΝ»** του Γ. Χ. Χιονίδη.
- 8) «**ΕΛΛΗΝΙΚΑ**» ΤΟΜΟΣ 32ος τεύχος 2ον τής Έταιρείας Μακεδονικών σπουδών.

Δωρεά

Τό Διοικητικό Συμβούλιο του Συλλόγου αποφοίτων ευχαριστεί τήν Έλλη Άριστ. Καζαντζή γιά τήν δωρεά του ποσού των 2000 δρχ., εις μνήμη του συζύγου της Άριστοτέλη Καζαντζή.

Τό νέο Δ. Σ.

των Αποφοίτων

Μέ τίς άρχαιρεσίες τής 8ης Ιουνίου πού έγιναν στόν σύλλογο Αποφοίτων εξέλεγη νέο διοικητικό συμβούλιο πού συγκροτήθηκε ως έξης:

Πρόεδρος Όδυσ. Ντινόπουλος αντιπρόεδρος Λευκή Σαμαρά γεν. γραμματεός Έλένη Μήτσαλα ταμίας Κων/νος Νίκου καί μέλη Σταύρος Δάδης, Ιωάννης Κοσμίδης, Ιωάννης Μαλούνας Παν. Παναγιωτίδης καί Μίμης Σιμομώκιος.

έξελεκτική έπιτροπή. Άθανάσιος Μαγγανάρης, Γεώργιος Γκέσιος καί Πόπη Παπανάνου.

Ἀπαντήσεις

ἀπό τή σελίδα 86

1. Τό πρόβλημα τοῦ σαλιγκαριοῦ

Τό σαλιγκαρι προχωρεῖ ἕνα μέτρο τήν ἡμέρα καί σέ 9 μέρες θά βρῖσκεται σέ 3 μέτρα ἀπό τήν κορυφή θά φτάσει λοιπόν στήν κορυφή στό τέλος τῆς ἐπόμενης ἡμέρας δηλαδή θά πρέπει νά περπατήσει 10 μέρες καί 9 νύχτες.

2. Τό ὄνομα τοῦ πουλιοῦ στήν καθαρεύουσα

Τά δυνατά ζεύγη τῶν δύο πρώτων γραμμάτων μέ βάση τό ὅτι τό ἄθροισμά τους εἶναι 14 εἶναι ΑΝ, ΒΜ, ΓΛ, ΔΚ, ΕΙ καί ΖΘ. Εἶναι φανερό πώς ἀπό αὐτά θά κρατήσουμε μόνο τά ΑΝ, ΓΛ, ΕΙ. Στή συνέχεια βρῖσκουμε τά δυνατά ζεύγη τῶν ἐπόμενων δύο γραμμάτων πού ἔχουν ἄθροισμα 21 ΖΥ, ΒΤ, ΓΣ, ΔΡ, ΕΠ, ΖΟ, ΗΞ, ΘΝ, ΙΜ, ΚΛ ἀπό τά ὁποῖα ἀπορρίπτουμε τό δεύτερο καί τρίτο καί ἐπειδή πρέπει τό ἐπόμενο τελικό γράμμα νά εἶναι τό Ξ μᾶς μένουν οἱ τριάδες ΑΥΞ, ΖΟΞ. Οἱ τριάδες αὐτές σέ συνδιασμό μέ τίς πρώτες 3 δυάδες μᾶς δίνουν τή λέξη ΓΛΑΥΞ.

3. Ὁ Ρεφενές

Ἄν δέν σκεφτοῦμε προσεκτικά θά πούμε πώς ὁ πρῶτος θά πάρει 50 δρχ. καί ὁ δεύτερος 30 δρχ. Ἀφοῦ ὁμως ὁ τρίτος πλήρωσε 80 δρχ. τό δεῖπνο στοιχίζει $3 \times 80 = 240$ δρχ. καί τό κάθε πιάτο $240 : 8 = 30$ δρχ. Ὁ πρῶτος λοιπόν πρόσφερε $30 \times 5 = 150$ δρχ. καί κατά συνέπεια πρέπει νά πάρει 70 δρχ. ὁ δεύτερος πού πρόσφερε $30 \times 3 = 90$ δρχ. πρέπει νά πάρει 10 δρχ.

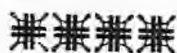
4. Τό ρολοῖ πού καθυστερεῖ

Σέ μιά ὁλόκληρη μέρα τό ρο-

λοῖ πηγαίνει μπροστά $1/3 - 1/4 = 1/12$ τοῦ λεπτοῦ. Στό τέλος τῶν 20 ἡμερῶν, τό βράδυ, τό ρολοῖ πηγαίνει μπροστά κατά $20/12 = 5/3$ τοῦ λεπτοῦ καί καθώς τή νύχτα προχωρεῖ κατά $1/3$ τοῦ λεπτοῦ τό πρωί θά πηγαίνει μπροστά συνολικά $5/3 + 1/3 = 6/3 = 2$ λεπτά. Κατά συνέπεια τό ρολοῖ θά χρειαστεῖ 20 γεμάτες μέρες καί μιά νύχτα.

5. Οἱ ἀδελφές πού δέν εἶναι συγγενεῖς

Ἄς υποθέσουμε πώς ἕνας ἄνδρας Α παντρεύεται μιά γυναίκα Β καί ἀποκτοῦν μιά κόρη Γ. Στή συνέχεια τό ζευγάρι χωρίζει καί ὁ μέν ἄνδρας Α ξαναπαντρεύεται καί ἀποκτᾷ μιά δεύτερη κόρη Δ ἡ δέ γυναίκα Β ξαναπαντρεύεται ἐπίσης καί ἀποκτᾷ μιά δεύτερη κόρη Ε. Οἱ δύο κοπέλλες Ε καί Δ ἔχουν τήν ἴδια ἀδελφή Γ ἡ πρώτη ἀπό τόν πατέρα της ἡ δέ δεύτερη ἀπό τήν μητέρα της καί ὅπως εἶναι φανερό μεταξύ τους δέν ἔχουν καμιά συγγένεια.

α) Ἱστορικές

- 1η ἐρώτηση α
- 2η ἐρώτηση α
- 3η ἐρώτηση γ
- 4η ἐρώτηση γ

β) Δενδροκομικές

- 5η ἐρώτηση β
- 6η ἐρώτηση α
- 7η ἐρώτηση γ
- 8η ἐρώτηση α

Γαροιμίες πού λέγονται κι' ἀκούγονται στήν Νάουσα

(ἀπό τήν συλλογή

τοῦ Νικ. Σπάρτση)

— Ὅταν ψουφήσει οὐ μαύρους μου χουρτάρι ἄς μή φυτρώσει

— Θέλεις δάγκου κι ρούφα θέλεις ρούφα κι δάγκου

— Πήγαν νά πιράσουν τήν καμήλα κέρατα τήν ἔκουσαν κι τά ἀφκιά

— Νά σοί λέν κυρά μπιγκίνα, κί νά ψουφᾷς ἀπό τήν πείνα

— Οὐ δρόμους βαντέν δέν ἔχει (ἔχει δηλαδή πολλά ἀπρόοπτα)

— Τά κρούσταλλα πού ἔφαγεις, ἰ-δῶ δά τά ξηράσεις

— Χαμπηλουφόρτωσει κι ψιλουτραγούδα

— Φάει νύφη ἠλιές, καλό κι τοῦ χαβιάρι

— Ἐκλασειν ἡ νύφη, σκόλασειν οὐ γάμους

— Τάξει κι καλουπάντριψι κι οὐ νόμους δέ χουρίζει

— Ἐχεις ἰσύ, ἔχου κι γώ. Ἐχου ἰ-γώ ἔτσι εἶνει ὁ κόσμος

— Ἐρμα μου νιάτα κι γκαβά γιράματα

— Μί θ' κό' σ φάει κι πχιέ κι ἀλα-σβηρίσει μήν κάμεις

1. Τό πρόβλημα του σαλιγκαριού

Ένα σαλιγκάρι, σκαρφαλώνοντας σε στύλο ύψους 12 μέτρων διατρέχει 3 μέτρα την ημέρα, αλλά κατεβαίνει 2 μέτρα τη νύχτα. Πόσες μέρες και πόσες νύχτες θα χρειαστεί το σαλιγκάρι να φτάσει στην κορυφή του στύλου;

2. Τό όνομα πουλιού στην καθαρεύουσα

Νά βρεθεί τό πενταψήφιο όνομα ενός πουλιού που τό άθροισμα των δύο πρώτων του ψηφίων είναι 14 των δύο επόμενων 21 ενώ τό τελικό γράμμα είναι τό ξ. (Η αριθμητική τιμή κάθε γράμματος είναι ή σειρά που έχει στο αλφάβητο π.χ. α=1, β=2 κ.λ.π.)

Σπαζοκεφαλιές

Του Σταύρου Σαμαρά Καθηγητού

3. Ό Ρεφενές

Άπό τά τρία πρόσωπα, που δειπνούν μαζί, τό πρώτο προσφέρει 5 πιάτα και τό δεύτερο 3 πιάτα, ενώ τό τρίτο δέν προσφέρει τίποτε. Τά έξοδα είναι κοινά και ό τρίτος δίνει 80 δρχ. για νά πληρώσει τό μεριδιό του. Τί θα πάρει κα-

θένας από τούς άλλους δύο άν υποθέσουμε πως τά πιάτα που πρόσφεραν στοιχίζουν τό ίδιο;

4. Τό ρολόι που καθυστερεί

Ένα ρολόι καθυστερεί ένα τέταρτο του λεπτού κατά την διάρκεια της ημέρας, ενώ τη νύχτα με την αλλαγή της θερμοκρασίας πηγαίνει μπροστά ένα τρίτο του λεπτού. Στο τέλος πόσων ημερών θα έχει προχωρήσει κατά 2 λεπτά άν ξέρουμε πως σήμερα τό βράδυ δείχνει την ακριβή ώρα;

5. Οί αδελφές που δέν είναι συγγενείς

Μπορεί δύο κοπέλλες νά έχουν την ίδια αδελφή και όμως νά μñν είναι συγγενείς;

Δοκιμάστε τίς γνώσεις σας

α) Ιστορικές

- 1) Που σκοτώθηκε ό Ζαφειράκης, ό αρχηγός της Έπαναστάσεως των Ναουσαίων τό 1822;
 - α) Σέ ένέδρα στό δάσος Σουφουλιό μεταξύ Σταυρού και Έπισκοπής Βεροίας;
 - β) Κατά την διάρκεια των μαχών στον Πύργο του Ζαφειράκη;
 - γ) Στο Σαρηγιόλ της Κοζάνης ύστερα από συμπλοκή με τούς Κονιάρους της περιοχής;
- 2) Που πέθανε ό Τσάμης Κυματάσιος;
 - α) Στην Σερβία;
 - β) Στην Ναύπακτο;
 - γ) Στην Σκιάθο;
- 3) Τί ήταν ό Κώστας Μαλάμος;
 - α) Φρούραρχος της πόλεως Ναούσης στά χρόνια της επανάστασεως του 1822;
 - β) Υπασπιστής του Γεροκαρατάσιου;
 - γ) Συναρχηγός ανεξάρτητου επαναστατικού σώματος;
- 4) Που βρίσκεται ή Σχολή του Άριστοτέλους;
 - α) Στα Στάγειρα Χαλκιδικής;
 - β) Δέκα χιλιόμετρα νοτιοδυτικά από την Πέλλα;
 - γ) Τέσσερα χιλιόμετρα ανατολικά από τη Νάουσα;

β) Δενδροκομικές

- 5) Τά μηλοροδάκινα τί είναι;
 - α) Καινούργιο δενδροκομικό είδος που προήλθε από διασταύρωση μηλιάς και ροδακινιάς;
 - β) Ποικιλία ροδακινιάς χωρίς χνούδι;
 - γ) Ένα καινούργιο φυτικό είδος που δέν έχει καμία συγγενική σχέση με τά γνωστά όπωροφόρα δένδρα;
- 6) Τί είναι ή Red chief (Ρέντ τσίφ);
 - α) Μετάλλαξη (mutation) της μηλιάς Starkrimson (Στάρκριμσον);
 - β) Μετάλλαξη (mutation) της μηλιάς Red Deliciouw (Ρέντ Ντελίτσιους);
 - γ) Μετάλλαξη (mutation) της ροδακινιάς Red Robin (Ρέντ Ρομπίν);
- 7) Τί είναι ή Prima (Πρίμα);
 - α) Ποικιλία άπιδιάς χειμωνιάτικης;
 - β) Ποικιλία νεκταρινιάς;
 - γ) Ποικιλία μηλιάς άνθεκτική στο φουζικλάδιο;
- 8) Τί είναι ή Argking (Άργκ Κίγκ);
 - α) Πρώιμη ποικιλία νεκταρινιάς;
 - β) Μεσοπρώιμη ποικιλία κερασιάς;
 - γ) Υπερπρώιμη ποικιλία κερασιάς;

Μόλις κυκλοφόρησε ένα γεωργικό βιβλίο
"Ένα βιβλίο κατατοπιστικό έπιστημονικό με χρωματιστές εικόνες
Τί είναι τά κοκκοειδή (ψῶρες) και πῶς καταπολεμοῦνται
Δέν πρέπει νά λείψει ἀπό κανένα ἀγροτικό σπίτι

ΣΤΕΛΙΟΥ ΠΑΛΟΥΚΗ

Μπορεῖτε νά τό προμηθευτεῖτε ἀπό τά γραφεῖα
τοῦ Ἀγροτικοῦ Συλλόγου Ναούσης

ΤΙΜΗ ΠΩΛΗΣΕΩΣ 400 ΔΡΑΧΜΕΣ

ΤΑ ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΤΗΣ ΝΙΑΟΥΣΤΑΣ

ΣΥΛΛΟΓΗ ΤΟΥ ΤΑΚΗ ΜΠΑΪΤΣΗ

Ἔκδοση συλλόγου «Μπούλες — Γενίτσαροι»

ΠΡΟΜΗΘΕΥΤΕΙΤΕ ΤΟ

Βασιλέως Κωνσταντίνου (Νέα διεύθυνση)

